

0017998

NACIONALNA RAZDELITEV
COBISS • SKIH TIPOV V SLOVENIJI

1

Krajine alpske regije

krajina

b 712

1

Krajine alpske regije

REGIONALNA RAZDELITEV
KRAJINSKIH TIPOV V SLOVENIJI

1

Krajine alpske regije

Celotna zbirka obsega:

METODOLOŠKE OSNOVE

1 KRAJINE ALPSKE REGIJE

2 KRAJINE PREDALPSKE REGIJE

3 KRAJINE SUBPANONSKE REGIJE

4 KRAŠKE KRAJINE NOTRANJE SLOVENIJE

5 KRAJINE PRIMORSKE REGIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
URAD RS ZA PROSTORSKO PLANIRANJE

Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji
1 KRAJINE ALPSKE REGIJE

Ministrstvo za okolje in prostor, Urad R Slovenije za prostorsko planiranje
Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Nosilci naloge:

Oddelek za krajinsko arhitekturo
prof. dr. Janez Marušič
prof. Dušan Ogrin

Urad RS za prostorsko planiranje
Margita Jančič, dipl. inž. arh.

Sodelavci:

Igor Zakotnik, dipl. inž. kraj. arh.
doc. dr. Nikica Kravanja

Blanka Bartol, dipl. inž. kraj. arh.
Stanka Dešnik, dipl. inž. kraj. arh.
Jelka Habjan, dipl. inž. kraj. arh.
mag. Jelka Hudoklin, dipl. inž. kraj. arh.
mag. Alenka Kolšek, dipl. inž. kraj. arh.
Saša Pano, dipl. inž. kraj. arh.
Mitja Simčič, dipl. inž. kraj. arh.
Etbin Tavčar, dipl. inž. kraj. arh.

Marjeta Jug, dipl. inž. kraj. arh.
Marsela Podboj, dipl. inž. kraj. arh.
mag. Marko Prem, dipl. inž. kraj. arh.
Jelena Hladnik, dipl. inž. kraj. arh.

Tehnična pomoč:

Darja Cmek, abs. kraj. arh.
Tina Demšar, štud. kraj. arh.
Vanja Križanič, abs. kraj. arh.
Tadeja Lukež-Vrčon

S krepkim tiskom so označeni sodelavci pri tem zvezku

A u 1662-1
D 17998 | 2007

Uvod

V prvem zvezku Regionalne razdelitve krajinskih tipov v Sloveniji obravnavamo Alpske regije Slovenije.

Alpske krajine obsegajo območje severo-zahodne in severne Slovenije. Območje opredeljuje gorsko podnebje in visokogorje velikih višin in višinskih razlik. Krajinsko je to skalovit in prepaden svet nad in na gozdni meji. To je svet gorskih trat in podov ter skromnega kmetijstva na planinskih pašnikih. Značilni so ostanki ledeniških moren, redka in razpršena poselitev alpskih dolin, gozdnata pobočja, večji izravnani in poseljeni nanosi rek ter odmaknjene gorske planote.

Opisi krajinskih območij in vzorcev so urejeni hierarhično, in sicer tako, da je najprej prikazana prva raven z opisom celotne alpske regije. Sledi ji opis prve enote na drugi ravni, vse enote na tretji ravni, ki sodijo vanjo do četrte ravni. Zatem pride opis druge enote na drugi ravni in tako dalje.

Na drugi ravni so opisane tri enote. Tretja raven je razdeljena na deset enot, ki se delijo še naprej na sedemintrideset podenot.

Zvezek je sestavljen iz treh delov:

- uvodnega dela s seznamom enot, s kartami regionalizacije na različnih ravneh členitve,
- opisa krajin na posameznih členitvenih ravneh,
- seznama krajinskih vzorcev in vrednotenja krajinskih podenot.

Avtorji fotografij: **Igor Zakotnik**, **Blanka Bartol**, **Stanka Dešnik**, **Elizabeta Gregori**, **Jelka Habjan**, **Jelka Hudoklin**,
Alenka Kolšek, **Nikola Kravanja**, **Janez Marušič**, **Saša Piano**, **Mitja Simčič**, **Etbin Tavčar**, **Marjeta Jug**,
Marsela Podboj, **Marko Prem**, **Jelena Hladnik**

Diagrami: **Marjeta Jug**

Kartografija: **Tadej Maligoj**

Ureditev: **Blanka Bartol**, **Margita Jančič**, dr. **Janez Marušič**, **Marko Prem**, **Stanka Dešnik**,
Jelena Hladnik, mag. **Jelka Hudoklin**, **Igor Zakotnik**, **Marsela Podboj**

Strokovni pregled: **dr. Karel Natek**

Lektoriranje: **Sonja Čestnik-Zadnek**, lektorsko prevajalska služba vlade RS

Oblikovanje: **Tadej Maligoj**

Tehnična ureditev in prelom: **LaserPrint, d.o.o.**

Tisk in vezava: **LaserPrint, d.o.o.**

Naklada: 350

Založilo Ministrstvo za okolje in prostor RS, Urad RS za prostorsko planiranje, Ljubljana 1998

Po mnenju Ministrstva za znanost in tehnologijo št. 415-01-103/97 z dne 18. 07. 1997 šteje publikacija med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Vsebina

PRVI DEL

Pregled krajinskih območij s kartami regionalizacije

9

DRUGI DEL

Opisi alpskih krajin na posameznih členitvenih ravneh

19

TRETJI DEL

Vrednotenje krajinskih podenot

85

PRILOGA

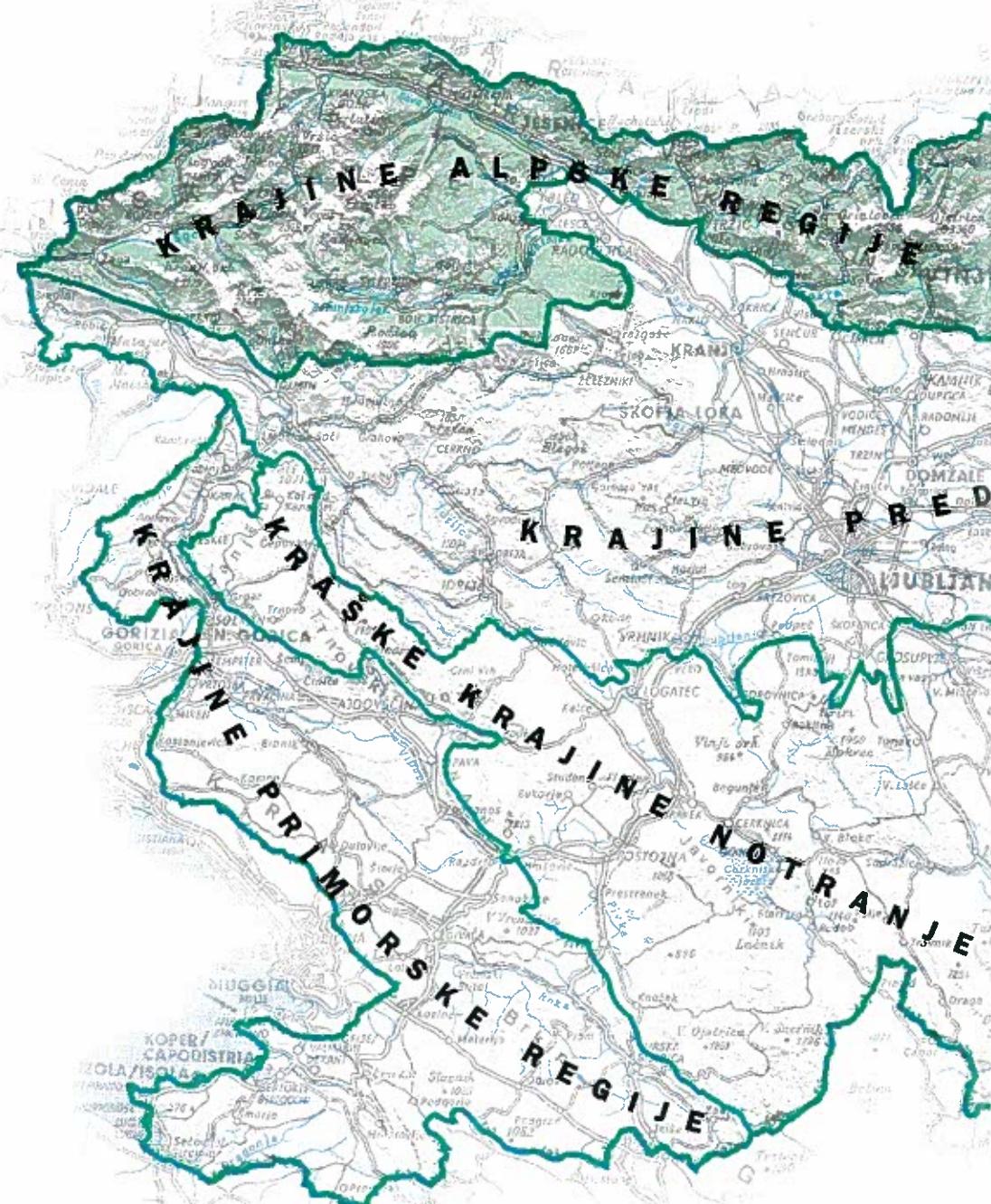
Seznam krajinskih vzorcev

89

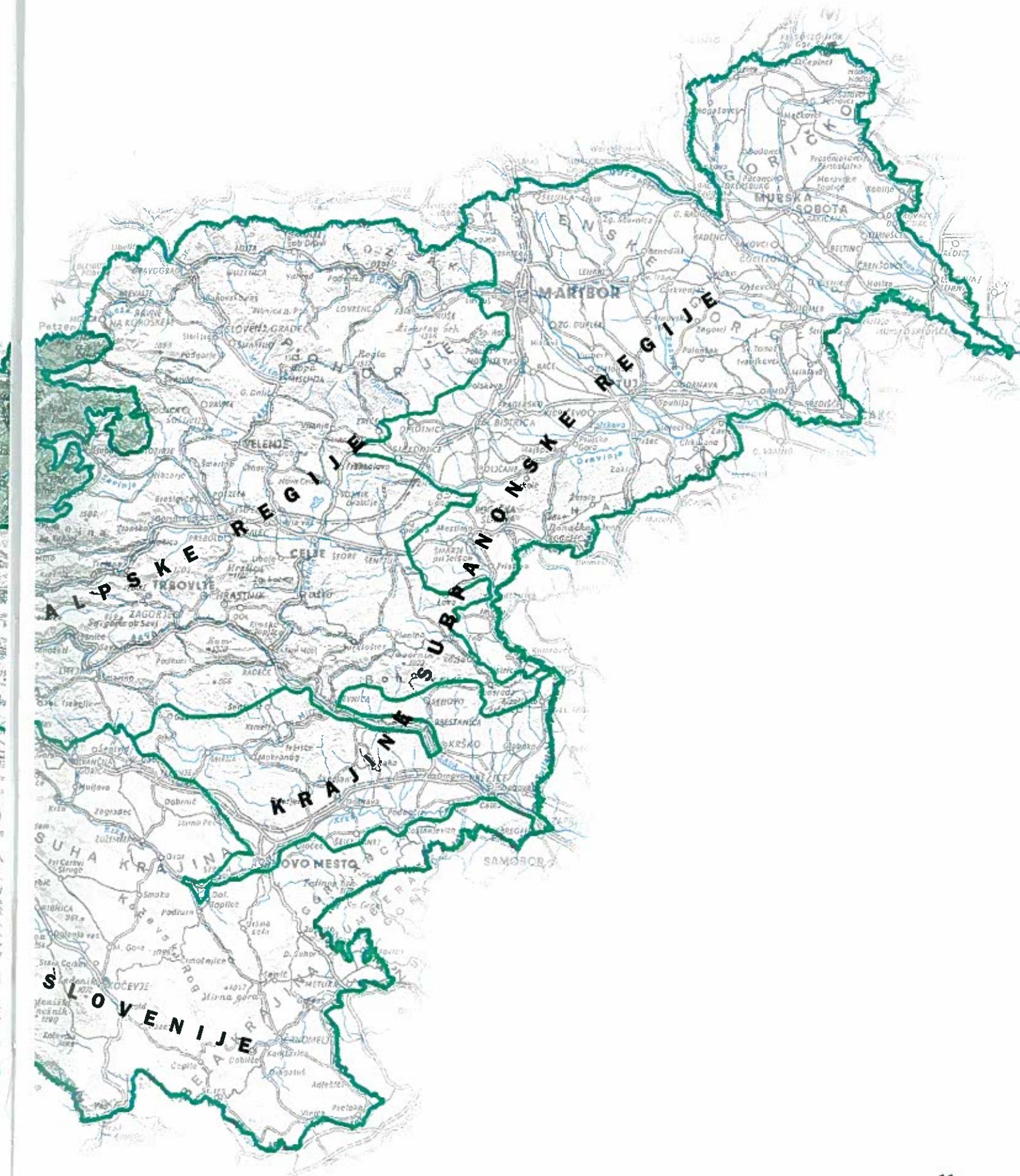
PRVI DEL

Pregled krajinskih območij s kartami regionalizacije

Alpske regije

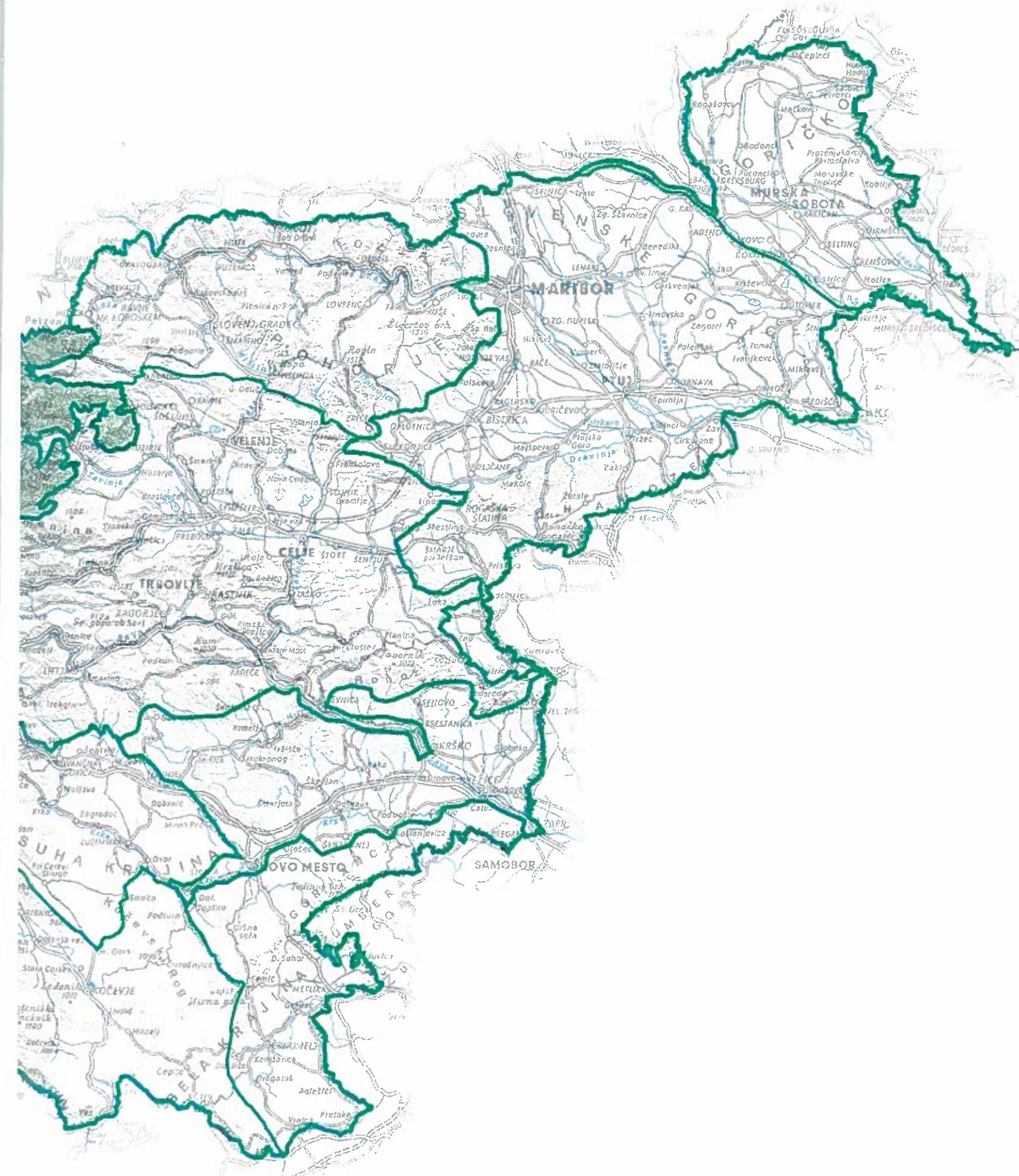
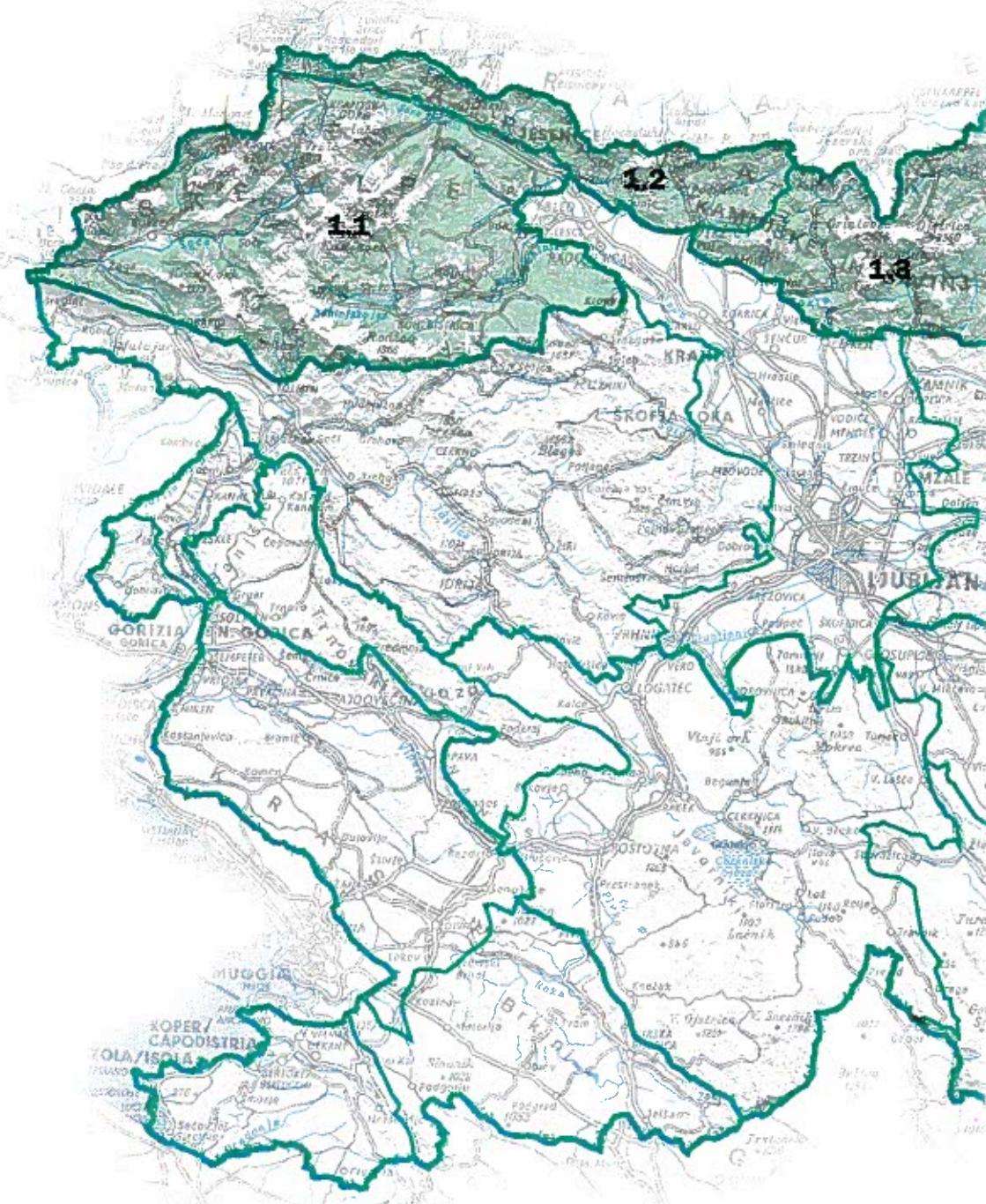
MOP-UPP: Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji, 1998

1 Krajine alpske regije

1 Alpske regije

- 1.1 Julisce Alpe
- 1.2 Karavanke
- 1.3 Kamniško-Savinjske Alpe

1 Alpske regije

1.1 Julisce Alpe

1.1.1 Dolina gornje Save Dolinke

1.1.2 Triglavsko predgorje

1.1.3 Osrednje območje Julisce Alp

1.1.4 Gornja dolina Soče

1.1.5 Zahodni Julijci

1.1.6 Jelovica

1.2 Karavanke

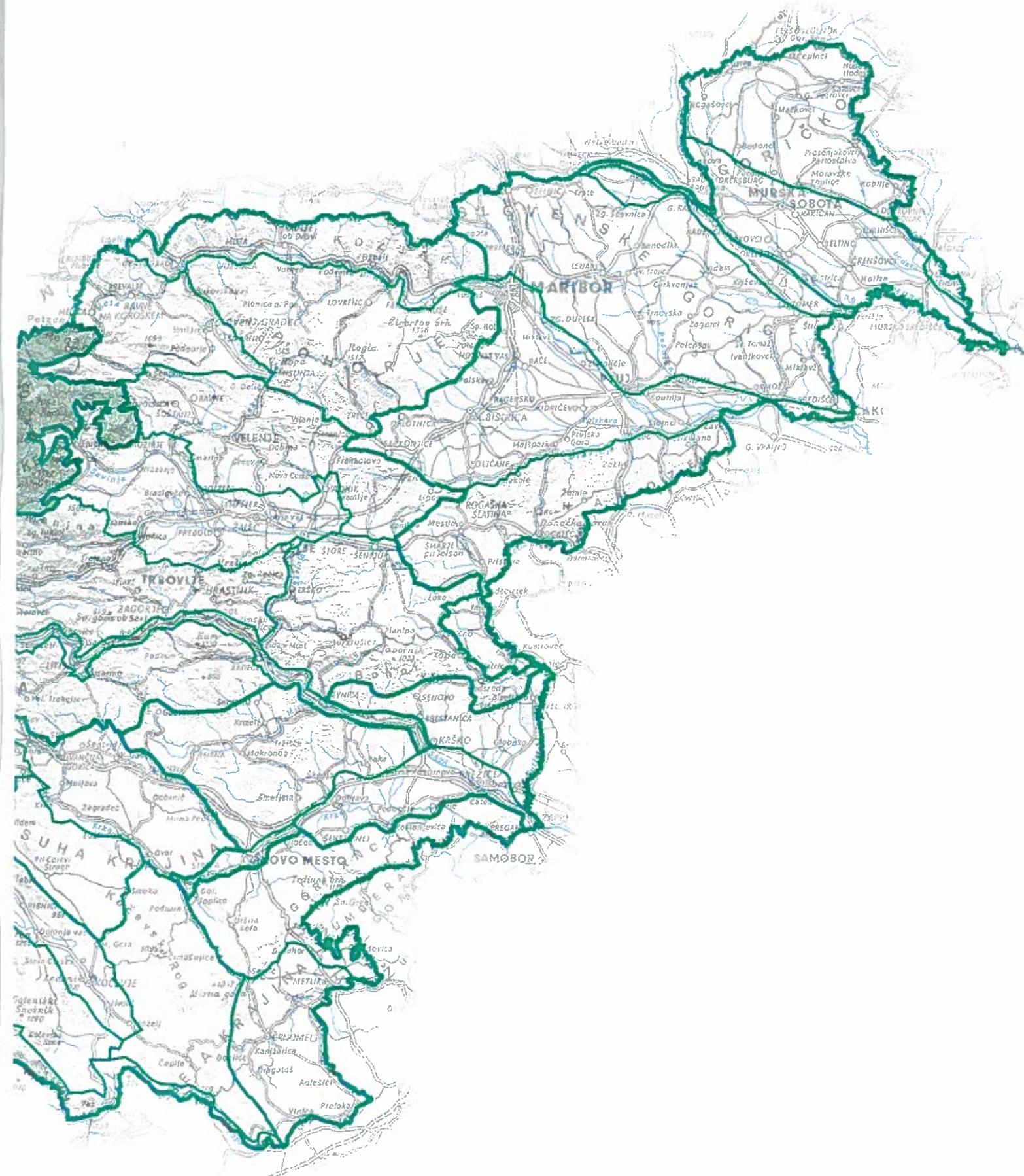
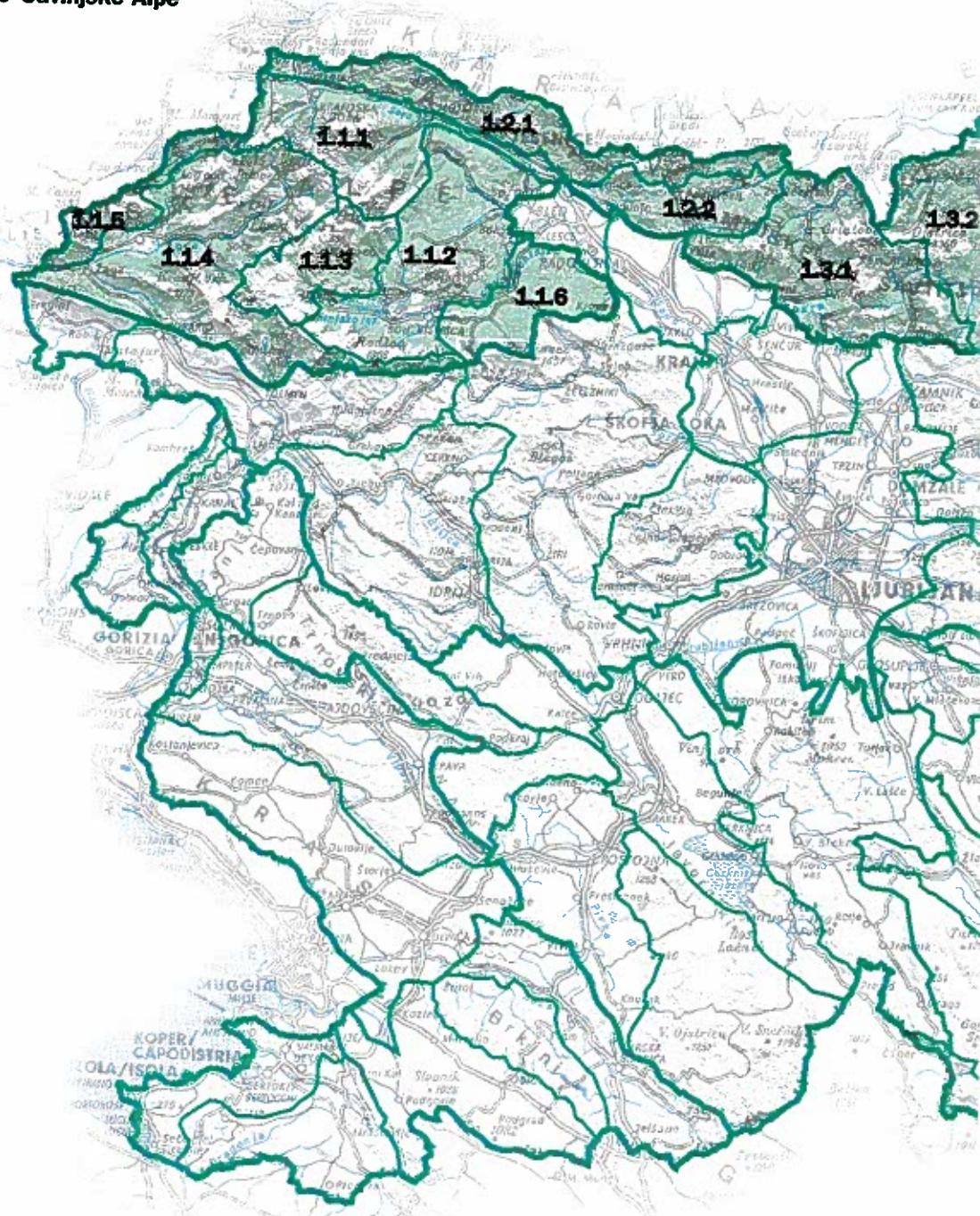
1.2.1 Greben Karavank

1.2.2 Obrobje Blejsko-Radovljiske ravnine

1.3 Kamniško-Savinjske Alpe

1.3.1 Zahodne Kamniško-Savinjske Alpe

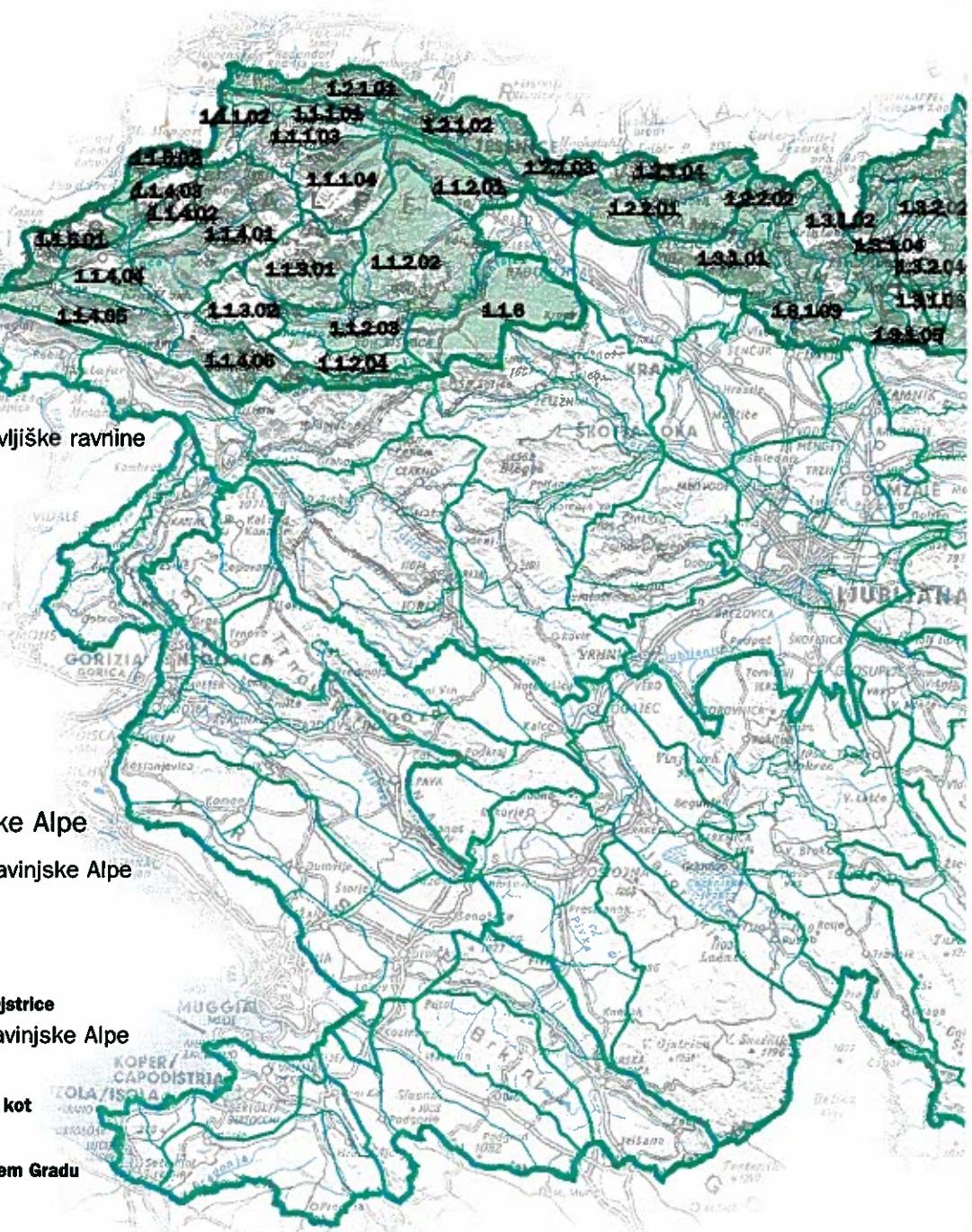
1.3.2 Vzhodne Kamniško-Savinjske Alpe

1 Alpske regije

1.1 Julisce Alpe

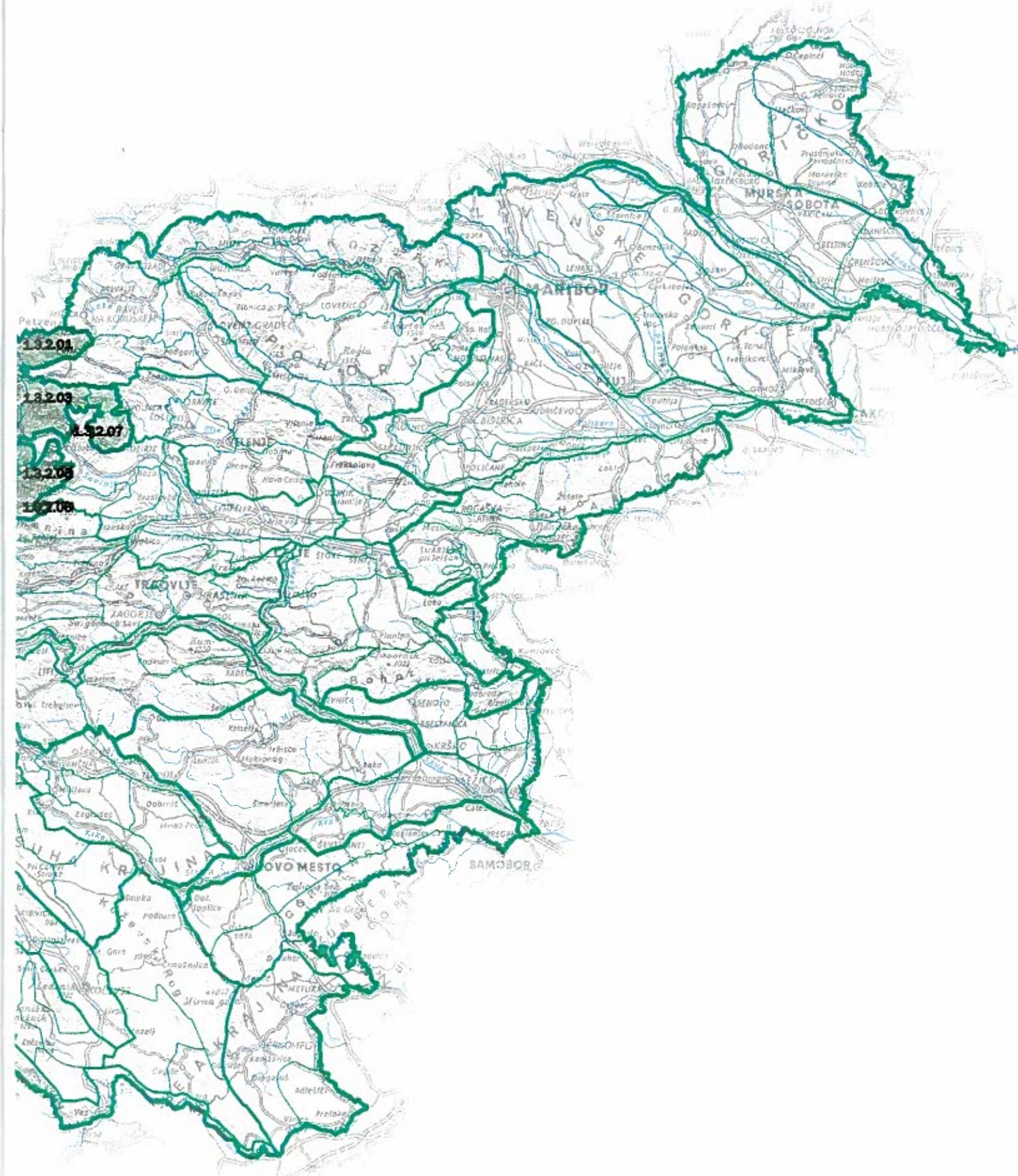
- 1.1.1 Dolina gornje Save Dolinke
 - 1.1.1.01 Dolina Save Dolinke med Jesenicami in Ratečami
 - 1.1.1.02 Planica
 - 1.1.1.03 Dolina Pišnice z Martuljkom
 - 1.1.1.04 Triglavsko doline
- 1.1.2 Triglavsko predgorje
 - 1.1.2.01 Mežakla z dolino Radovne
 - 1.1.2.02 Pokljuka
 - 1.1.2.03 Bohinjska dolina
 - 1.1.2.04 Planote na severni strani Bohinjskih hribov
- 1.1.3 Osrednje območje Julijskih Alp
 - 1.1.3.01 Dolina Triglavskih jezer – južna pobočja Triglava
 - 1.1.3.02 Komna – Bogatin – Krnsko jezero

- 1.1.4 Gornja dolina Soče
 - 1.1.4.01 Trenta
 - 1.1.4.02 Bavščica
 - 1.1.4.03 Koritnica
 - 1.1.4.04 Bovška kotlina
 - 1.1.4.05 Dolina Soče pri Trnovem
 - 1.1.4.06 Južna pobočja Bohinjskih hribov – dolina Tolminke
- 1.1.5 Zahodni Julijci
 - 1.1.5.01 Kaninsko-Rombonski podl
 - 1.1.5.02 Mangartski greben
- 1.1.6 Jelovica

1.2 Karavanke

- 1.2.1 Greben Karavank
 - 1.2.1.01 Zahodne Karavanke
 - 1.2.1.02 Golica
 - 1.2.1.03 Stol
 - 1.2.1.04 Košuta
- 1.2.2 Obrobje Blejsko–Radovljiske ravnine
 - 1.2.2.01 Dolina Draga in Dobrča
 - 1.2.2.02 Tržiška Bistrica

1.3 Kamniško–Savinjske Alpe

- 1.3.1 Zahodne Kamniško–Savinjske Alpe
 - 1.3.1.01 Storžič
 - 1.3.1.02 Jezersko
 - 1.3.1.03 Dolina Kokre
 - 1.3.1.04 Grintovec – Skuta
 - 1.3.1.05 Kamniška Bistrica
 - 1.3.1.06 Velika Pianina in pobočja Ojstrice
- 1.3.2 Vzhodne Kamniško–Savinjske Alpe
 - 1.3.2.01 Olševo
 - 1.3.2.02 Matkov kot
 - 1.3.2.03 Logarska dolina – Robanov kot
 - 1.3.2.04 Raduha
 - 1.3.2.05 Dolina Lučnice
 - 1.3.2.06 Rogatec – Florjan pri Gornjem Gradu
 - 1.3.2.07 Golte

DRUGI DEL

Opis alpskih krajin na posameznih členitvenih ravneh

Sistem prikazovanja krajinskih enot

Najširše krajinske enote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru
Grafična ponazoritev, relief z gozdom
Temeljna opredelilnica enote
Homogenost
Raznolikost

Širše krajinske enote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru
Grafična ponazoritev, relief z gozdom
Statistika: nadmorska višina, strmina, geologija
Merila za opredelitev enote
Prepoznavnost krajine
Spreminjanje krajine

KRAJINSKI ZNAČAJ ENOTE

KRAJINSKI VZORCI

SMERNICE ZA VAROVANJE

SMERNICE ZA VAROVANJE

Krajinske enote

Krajinske podenote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru

Ključne značilnosti

Grafična ponazoritev, relief z gozdom

**Statistika: površinski pokrov, strmine,
nadmorska višina**

Merila za opredelitev enote

Splošna prostorska razmerja

Krajinske posebnosti

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief

Vode

Rastje

Primarna raba tal

Poselitev

KRAJINSKI VZORCI

VREDNOTENJE KRAJINSKIH PODENOT

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

1 Alpske regije

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Regija obsega severozahodni del Slovenije ter na severu in zahodu sovpada z državno mejo. Na jugu poteka meja preko Kobariškega Stola, Krna, Vogla, Ratitovca mimo Krophe do Begunj, kjer se usmeri proti vzhodu mimo Tržiča, Preddvora, Županjih Njiv, Gornjega Gradu, Šmihela do Črne na Koroškem.

Temeljna opredelilnica enote Krajinsko enoto opredeljujeta v primerjavi z drugimi makroregijami ostro podnebje in predvsem izredno členjena in slikovita reliefna razgibanost visokih gorskih masivov, ki poteka od zahoda proti vzhodu.

Homogenost Za celotno enoto je značilna izredna raznovrstnost reliefnih oblik, hitre in izrazite spremembe nadmorske višine, ki so posledica geološke podlage in mlajšega gorotvornega procesa. Za slovenski del Alp je prevladujoča smer Z-V oziroma JZ-SV, ki ji sledijo grebeni in glavne doline.

Raznolikost Pri razlikovanju alpskih regij ima odločilni pomen geološka podlaga. Pestrost geološke podlage, pri kateri prevladujejo karbonatne kamenine, in pozen nastanek se kažeta v višinski slojevitosti alpskega sveta – visokogorski svet nad 1800 m n.m., sredogorski svet, kjer so nižja hribovja – planote v gozdnem pasu 500 – 1800 m n.m. in osamljeni kras, ki obsega območje do 500 m n.m. z ravninskimi deli, ozkimi dolinami in kotlinami.

Visoke planote Pokljuke in Jelovice označujejo talne morene, zaradi česar so na taki matični osnovi nastale hidromorfne prsti, ki so posebna rastišča. Na njih so se razvila visokogorska barja.

Razlike povečujejo podnebne, zlasti temperaturne razmere (režim alpskih kotlin in dolin, hribovja in visokogorja) in razmerje med karbonati in nekarbonati (prevladujoče trde, malo preperele karbonatne kamenine), kar se kaže v površinskem pokrovu.

KRAJINSKI ZNAČAJ ENOTE

Pri doživljjanju alpskih krajin imajo veliko vlogo reliefna členjenost, hidrografska mreža in razgaljenost strmih goratih pobočij. Dno gorskih dolin je po večini na debelo prekrito s kvartarnim drobirjem. Grušč izvira izpod ogromnih melišč, ki jih zasledimo pod stenami, žlebovi in marsikje segajo prav v dno dolin. Kjer so se potoki zaradi poledenitve znašli na živi skali, so zarezali kanjonske ali celo vintgarske struge, prava korita. V višjih predelih najdemo visokogorska jezera, na nadmorskih višinah 1200 m in več.

Alpske regije zaznamujejo velike višinske razlike, razgaljena ostenja in vrhovi, ki se kontrastno postavljajo nasproti večinoma ozkim dolinam.

Označujejo jih hudourniške struge z velikimi nаноси grušča, suhi potoki in vegetacijski pas, ki je intenzivnejši po dolinah in se redči z višjo nadmorsko višino. Po dolinah se menjavajo listnati gozdovi z iglastimi smrekovimi sestoji, ki polagoma z višjo nadmorsko višino prehajajo v rušje in macesne ter gorske trate z bogato in pestro visokogorsko alpsko floro. Pestrost in raznolikost vzorcev se kaže kot posledica preoblikovanja zemeljskega površja v preteklosti. Poleg reliefsa ima pri ustvarjanju in zaznavanju alpske podobe pomemben delež tudi površinski pokrov.

V goratih delih imamo prisotne trde karbonatne kamnine, ki se menjavajo: apnenec, dolomit in dolomitni apnenec. Zaradi lednikov se je izoblikovala vrsta reliefnih oblik v različnih nadmorskih višinah, kot so strma pobočja nad ledeniškimi dolinami, priostreni vrhovi ter grebeni in poglobljene doline. Doline se ponekod razširijo in so v kmetijski rabi.

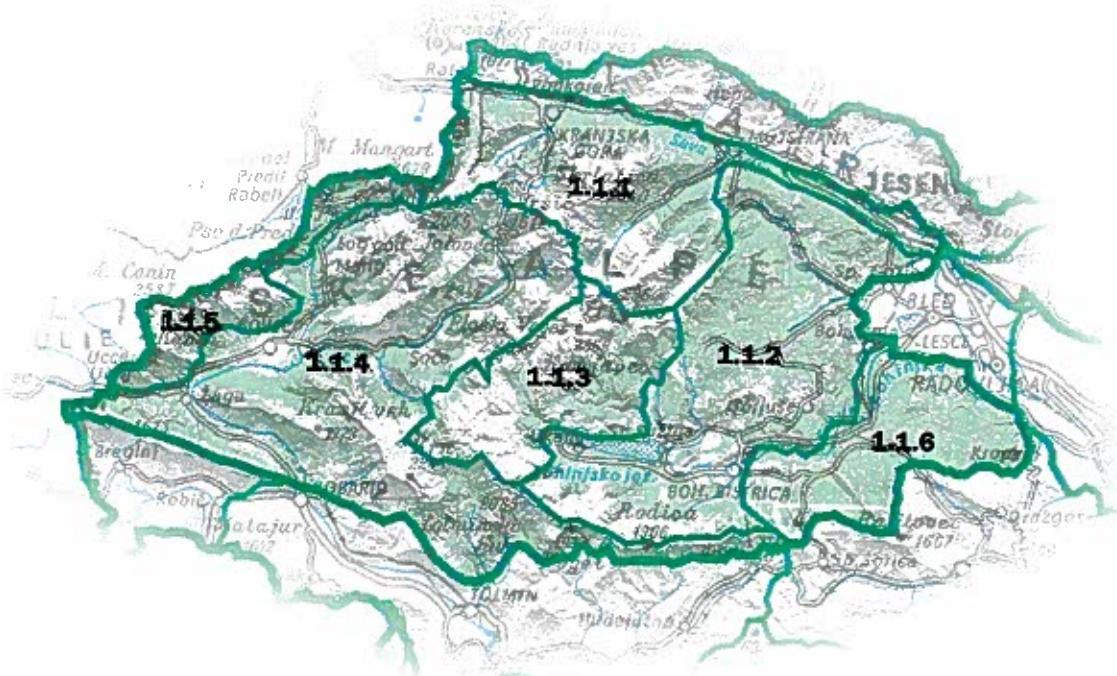
Podnebje ima pri razpoznavanju alpskih krajin izrazit pomen, saj so tu prisotne ostrejše podnebne razmere, kar se kaže posledično tako v površinskem pokrovu kot tudi v doživljjanju prostora. Procesi v preteklosti so povzročili nastanek strnjene alpske gmote v Julijskih Alpah, podolgovatih grebenov v smeri vzhod-zahod v Karavankah in nekoliko nižjih grebenov in vrhov Kamniško-Savinjskih Alp.

Poselitev je predvsem na višjih nadmorskih višinah redka, kar je posledica trtega in ostrega podnebja ter značilnosti reliefsa, ki ni primeren za razvoj obdelovalnih površin. To je povzročilo nastanek in razvoj živinoreje, kar je pomenilo krčenje gozdnih površin in njihovo spremirjanje v pašnike. Značilnosti reliefsa in ostrega podnebja se izražajo tudi v pojavljanju in oblikah planin, osamljenih kmetij ali redkih vasi v sredogorju. Vasi se pojavljajo v gručastih oblikah na višje ležečih terasah, ki so nastale kot posledica pleistocenskega preoblikovanja. V gorate predele se zarezujejo številne manjše doline, ki jih zaznamujejo večje ali manjše reke in hudourniški potoki.

SMERNICE ZA VAROVANJE

- izvajati Alpsko konvencijo na področju urejanja prostora in trajnostnega razvoja, varstva narave in urejanja krajine, hribovskega kmetijstva, gorskega gozda in turizma, prometa, varstva tal, energetike, voda, ozračja in odpadkov zaradi ogroženosti naravnega in življenskega okolja (vse večje izkoriščanje gozdnih površin, trajna izguba zemljišč zaradi posegov v prostor, izguba biotopov in krajinskih značilnosti)
- ohranjati naravno ravnovesje
- v krajini prisotno pretvorbo iz tradicionalne kmetijsko gozdnate podobe (z zgodnjimi zametki predvsem zdraviliškega turizma) prostora v turistično rekreacijsko (smučišča, kompleks skakalnic, hoteli s spremljajočimi objekti in napravami) in tudi prometno prehodnost (avtocesta) je treba usmerjati z okoljsko pretehtanimi odločitvami

1.1 Julisce Alpe

KRAJINSKE ENOTE

- 1.1.1 Dolina gornje Save Dolinke
- 1.1.2 Triglavsko predgorje
- 1.1.3 Osrednje območje Julijskih Alp
- 1.1.4 Gornja dolina Soče
- 1.1.5 Zahodni Julijci
- 1.1.6 Jelovica

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota zavzema najvišji in najobsežnejši gorski svet v Sloveniji. Obsega njen severozahodni del (razen grebena Karavank). Julijci so del največjega evropskega gorstva in zavzemajo območje med dolino Soče na jugozahodu, Zgornjesavsko dolino na severovzhodu, državno mejo z Italijo na zahodu in robom Ljubljanske kotline na jugovzhodu.

Merila za opredelitev enote Območje opredeljujejo reliefne značilnosti z globokimi dolinami in strmimi stenami ter ostrimi vrhovi, ki ustvarjajo tipičen alpski svet. Zaznavni so ostanki terciarnih uravnnav – podi (Kaninski, Kriški, Krnski in Triglavski) in planote (Komna ter Pokljuka, Mežakla in Jelovica) s prevladujočim kraškim površjem. Poleg reliefa, ki je pogojen s pestro geološko podlago (karbonati – različni apnenci in dolomiti) in številnimi narivi ter prelomi, so za enoto značilne ostre podnebne razmere (nizke temperature in velika količina – tudi snežnih – padavin). Julisce Alpe kot visoka gorska pregrada pomenijo tudi razvodnico med Jadranškim in Črnim morjem.

Prepoznavnost krajine Julisce Alpe so prepoznavne predvsem po izredni reliefni razčlenjenosti, velikih višinskih razlikah na kratke razdalje, vertikalni slojevitosti, ki je posledica poznga nastanka (delovanje pleistocenskih ledenikov, fluvioglacialnega nasipavanja), tektonskih prelomov in narivanja. Značilna je alpska slemenitev od zahoda proti vzhodu. Višinski slojevitosti sledijo površinski pokrov, hidrografska mreža z različno pojavnostjo (kraški izviri, slapovi, hudourniški potoki, dolinska in visokogorska ledeniška jezera, visoka barja), planinski pašniki s planšarijami, redka poselitev v obliki samotnih kmetij, zaselkov in gručastih vasi na prisojnih terasah, ki prispevajo k celoviti podobi območja, ki v velikem obsegu pripada zavarovanemu območju Triglavskega narodnega parka.

Spreminjanje krajine Pomembna procesa, ki vplivata na današnjo podobo gorskega sveta, sta opuščanje pašnih površin na planinah in razvoj turizma. Ostre naravne razmere so v preteklosti dopuščale le razvoj živinoreje v prostornejših nižjih uravnanih kotlinah in dolinah in značilne planinske pašnike sezonskega značaja na gozdnih krčevinah in zgornji gozdni meji, ki se zdaj opuščajo in zaraščajo. V zadnjem času se intenzivno razvijajo različne zvrsti turizma – smučarska središča v

visokogorskem in sredogorskem svetu (Kanin, Vogel, Kobla, Zatrnik) in alpskih dolinah (Kranjska Gora, Mojsstrana), letoviški in izletniški turizem ob dolinskih ledeniških jezerih (Bohinjsko in Blejsko jezero) ter planinski turizem na celotnem območju.

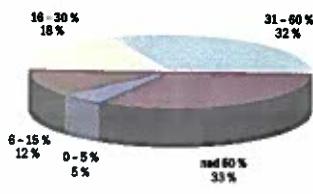
KRAJINSKI VZORCI

- visokogorski svet (osrednji Julijci, Martuljkova skupina, Jalovec, Mangart)
- sredogorske planote s kraškim reliefom in gozdnim površinskim pokrovom (Mežakla, Pokljuka in Jelovica) ter šotnimi barji (na Pokljuki in Jelovici)
- alpske doline s kmetijsko rabo ravninskega dna (pašniki in travniki) in sklenjenimi gozdovi na pobočjih (triglavske doline – Kot, Vrata, Krma, Planica, Gornjesavska dolina, Trenta, Koritnica)
- območja vodotokov z vodnimi in obvodnimi pojavi (prodišča, suhe struge, nasutine, meandri, vršaji, hidrofilna vegetacija) – dolina Soče, Koritnice, Tolminke, Save Dolinke in Save Bohinjke, Pišnice, Radovne, Mostnice
- območja dolinskih (Blejski kot in Bohinj) in visokogorskih jezer (Dolina Triglavskih jezer, Krnsko jezero) ter močvirnih in vlažnih rastišč (Zelenci, visoka šotna barja na Pokljuki in Jelovici)
- rekreacijska območja (smučišča – Kranjska Gora, Vogel, Kobla, Kanin, Pokljuka, Zatrnik; skakalniški kompleks – Planica)
- zgodovinska območja z vidnimi ostanki bojev iz časa soške fronte (rovi, strelski jarki, utrdbeni objekti, spominska obeležja) v visokogorskem svetu (Rombon, Čuklja, Kluže, Log pod Mangartom)

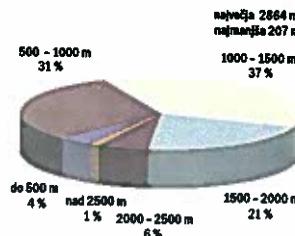
SMERNICE ZA VAROVANJE

- oživiti značilne planine tam, kjer je to mogoče (dostop, naravno ugodnejša mesta – prisojne lege, površinske izravnave, preperlinske neprepustne plasti, bližina vodnih virov)
- omejiti turistični razvoj na obstoječa območja ob predhodni sanaciji poškodb (erozijska žarišča, načet gozdnih rob) in upoštevanju vodovarstvenih območij
- omejiti gradnjo razpršenih stanovanj in gradnjo počitniških objektov zunaj obstoječih ureditvenih območij
- omejiti množično planinarjenje (določitev psihološkega praga, odpravljanje onesnaženja gorskih voda z odpakami)

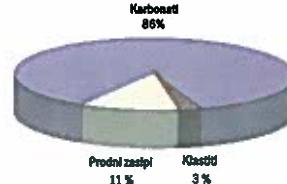
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

GEOLOGIJA

1.1.1 Dolina gornje Save Dolinke

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.1.1.01 Dolina Save Dolinke med Jesenicami in Ratečami**
- 1.1.1.02 Planica**
- 1.1.1.03 Dolina Pišnice z Martuljkom**
- 1.1.1.04 Triglavskе doline**

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota obsega alpske doline – dolino Save Dolinke med Jesenicami in Ratečami, dolino Planice s Tamarjem, dolino Pišnice z Martuljkom in tri-glavske doline Vrata, Kot in Krmo, tako da zavzema relativno uravnati svet z nizkim dnem med grebenom Karavank na severu in osrednjimi Julijci na jugozahodu ter sredogorsko planoto Mežaklo na jugovzhodu.

Ključne značilnosti

- alpsko dolinast relief, členjenost prostora, vodnatost
- ekstenzivna (tradicionalna) kmetijska krajina z arhitekturnimi členi
- vedute, panoramski pogledi (razglednost)
- prvobitnost, simbolni pomen prostora
- visokogorske skupine, alpske doline

Merila za opredelitev enote Glavno obeležje enoti daje relief – dolinast svet alpskega tipa, obdan z visokogorskimi skupinami in grebeni ter zahodnimi Karavankami. Poleg matične osnine so k oblikovanosti površja bistveno pripomogli fluvioglacialno delovanje in tektonski prelomi.

Spošna prostorska razmerja Prostor Zgornjesavske doline, ki ima izrazito longitudinalen značaj v smeri vzhod-zahod oziroma severozahod-jugovzhod in ločuje Julijce od Karavank, opredeljuje tektonska prelomnica, po kateri teče Sava, sledi pa ji tudi glavna prometna os. Vanj se stekajo alpske doline s smerjo severovzhod-jugovzhod, ki se zajedajo globoko v osrčje vzhodnih Julijskih Alp. Opredeljuje jih razmeroma nizko dno, tudi v zgornjem delu, ki se zaključuje s strmo vzpenjajočimi pobočji, ki imajo značaj praga (Triglav, Jalovčeva, Razorjeva in Martuljkova skupina). Za enoto sta značilna dobra prometna dostopnost (izhodišča za planinske izlete) in prehodnost.

Krajinske posebnosti Doline, z delno izjemo Zgornjesavske, ki je tudi tektonsko pogojena, izkazujejo značilnosti alpskih dolin – ozke (z nekaterimi razširtvami) koritne doline s ploskim dnem. Pokrite so s kvartarnim drobirjem (prod, kamenje in grušč), ki so ga nanesle vode po ledenitvi izpod melišč. Voda teče v njih pod površjem v prodni nasipini.

V vidni zaznavi območja močno izstopajo visokogorske

skupine v izteku vseh glavnih alpskih dolin, v katerih prevladujejo tudi za osrednje Julijce visoki vrhovi Razorjeve in Martuljkove skupine ter prometno prehoden preval Vršič. Velik pomen ima tudi izjemen sekundarni izvir Save Dolinke v močvirju Zelenci z začetnim meandrirajočim tokom.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

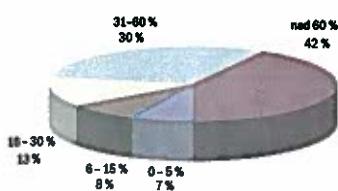
Relief Po razsežnostih in izoblikovanosti površja se doline med seboj razlikujejo – tektonsko zasnovana dolina Save Dolinke z menjajočimi širtvami in ožitvami, široke koritaste triglavskie doline z nizkim dnem, ozke in kratke v povodju Pišnice. Dolina v Planici se začenja s širokim vstopom in konča z ledeniško krnico Tamarjem, ki se slikovito končuje z amfiteatrom, ki ga sestavljajo melišča in fluvioglacialno gradivo. Razgiban relief odlikujejo široke prodnate struge, prodišča, morenske kope, nasutja v dolini, strmi vršaji hudourniških potokov ter pobočni grušč in melišča na strmejših – labilnejših pobočjih. V visokogorskem okviru prevladujejo ostri grebeni, vrhovi in mogočne prepadne stene s prisotnimi geomorfološkimi oblikami, ki so posledica prepreovanja skladovitih apnencev.

Vode Glavno obeležje hidrografski mreži daje Sava Dolinka, ki odvodnjava močno vodnato območje. Ima izjemen izvir v močvirju Zelenci, meandrirajoč tok v zgornjem delu, izrazite vršaje, prodišča in spremljajočo obrežno vegetacijo. Vanjo se stekajo številni pritoki hudourniškega značaja, med katerimi izstopa Belca s slikovito sotesko. Sicer pa se voda zaradi kamnitega in sipega gradiva dobršen del leta ne zadržuje na površju, tako da so se izoblikovale suhe struge.

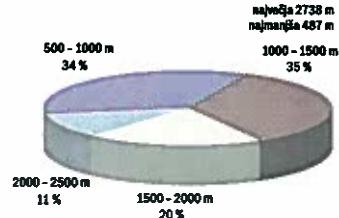
Na pragovih se pojavljajo slapovi (Peričnik, Martuljkova slapova).

Rastje V izravnanih ravninskih delih širših gorskih dolin se izmenjujejo travniške površine z linearimi potezami obvodnih logov in vrbovja. Na globljih tleh prevladuje nižinski gozd gradna in belega gabra ter travniki in izjemoma, na prisojnih legah in zunaj poplavnih območij, tudi njive. Pobočne dele pokrivajo sklenjeni bukovi in smrekovi gozdovi, na strmejših, labilnejših tleh pa melišča delno pokriva borovje oziroma ruše s pomembno varovalno funkcijo. Na gozdni meji je zastopano al-

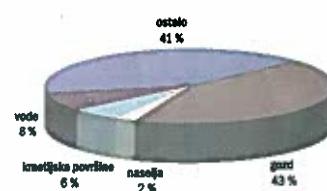
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

1.1.1 Dolina gornje Save Dolinke

sko rušje z osamelimi macesni. Nad zgornjo gozdno mejo v nadmorski višini 1600 do 1800 m so alpske trate s pestro rastlinsko sestavo, nad njimi pa prevladujejo ostri grebeni, melišča, vrhovi in mogočne prepadne stene, ki ustvarjajo kontrast zelenilu gozdnatih pobočij in dolin.

Primarna raba tal Predvsem zaradi podnebnih, pa tudi pedoloških danosti, je kmetijska raba prostora ekstenzivna. Prevladujejo planine, senožeti, košenice in travniki, redke njivske površine pa so na prostorskih razširitvah, na globljih tleh na prisojnih legah.

Lesnoproizvodna funkcija gozdov je omejena na nižinske gozdove in gozdove na pobočjih s stabilnimi rastiščnimi razmerami.

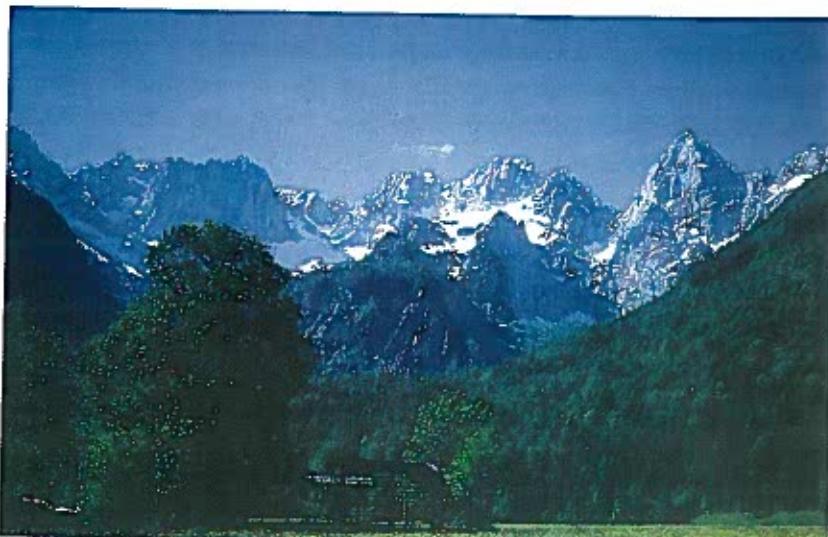
Poselitev Poselitev v obliki gručastih naselij je omejena na razširitve Savinih vršajev ob stikih s stranskimi

alpskimi dolinami, pretežno ob vznožju Karavank, kjer so izrazitejši, rodovitnejši in na prisojnih legah. Gozd – Martuljek in Belca sta vasi obcestnega tipa. Na stranskih pobočjih so nastale razložene vasice iz prvotnih planin in samotne kmetije na prisojnih terasah (Srednji Vrh in Podkuže). Gospodarski razvoj, v prvi vrsti industrija na Jesenicah in turizem, je poselitveni vzorec močno spremenil – hotelskoturistični kompleks v Kranjski Gori, počitniška naselja na prostorsko privlačnih legah, širjenje stanovanjske gradnje vzdolž cest in poti, zlivanje naselij in zaselkov. Največje urbano središče so železarske Jesenice na izteku Doline.

Med arhitekturnimi členi izstopajo kozolci, cerkve, znamenja in kapelice, ostanki nekdanjih žag in mlinov.

KRAJINSKI VZORCI

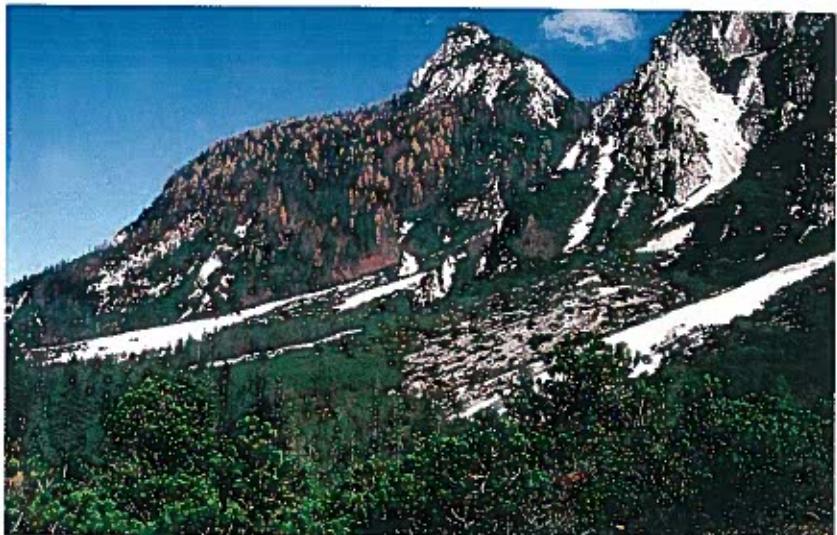
1.1.1/1 Visokogorski svet Ovršje visokogorskega sveta je razgaljeno, prevladujejo ostre poteze skalnatih grebenov, vrhov, prepadne stene, različne geomorfološke oblike, ki so posledica preperevanja skladovitih apnencev. Visokogorske skupine ustvarjajo v izteku dolin visoko in členjeno kuliso, ki daje območju identiteto, do neke mere pa imajo tudi simbolni pomen (Martuljkova skupina, Jalovec).

Značilen vzorec. Primer: Martuljkova skupina

KRAJINSKI VZORCI

1.1.1/2 Prehodna območja na gozdni meji Strma, labilnejša pobočja in prehod med gozdno vegetacijo in travami oziroma razgaljenim gorskim svetom poraščajo alpske vrbe, ruševje in redko borovje, ki imajo varovalen pomen.

Značilen vzorec. Primer: Tamar

1.1.1/3 Gozdovi na pobočjih Pobočja in osojne lege dolin pokrivajo obsežni gozdovi bukve in smreke s primešanim macesnom, v katerih je v ospredju lesnoproizvodna funkcija.

Značilen vzorec. Primer: Rateče

1.1.1/4 Ozke alpske doline z mozaičnim površinskim pokrovom Na ozkem ravninskem svetu in blago razgibanem površju iztekov stranskih alpskih dolin prevladujejo pašne površine, ki jih členijo gozdni rob, posamična drevesa, obvodna vegetacija; melišča, ki segajo do vznova, balvani in morenske kope ter mikroreliefne oblike (grbinasti travniki). Vzorec izkazuje naravno ohranjenost.

Značilen vzorec. Primer: Krma

KRAJINSKI VZORCI

1.1.1/5 Kmetijski svet širokih alpskih dolin Na izravnanih delih doline prevladuje kmetijska raba (njive so redke tudi na prisojnih legah), ki jih členijo skupine dreves, posamezna drevesa, obmejki na ježah in parcelnih mejah, kozolci in znamenja. Njihova raba zaradi naravnih, predvsem ostrih podnebnih razmer ni intenzivna. Linearne poteze vodotokov so obeležene s pasom grmovne in drevesne zarasti.

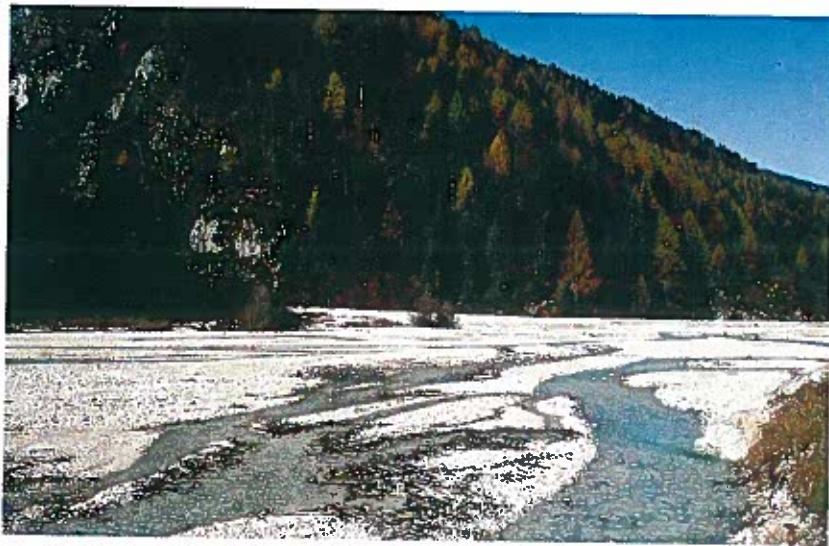
Značilen vzorec. Primer: Rateče, zgornji del Gornjesavske doline

1.1.1/6 Močvirni svet alpskih dolin Ostanki in posledice nekdanjih poledenitev in kasnejših ojezeritev so močvira in vlažna rastišča (Zelenci, Ledine, Blata, stičišče dolin Vrat in Kota).

Redek vzorec. Primer: Zelenci

1.1.1/7 Obvodni svet Linearne poteze vodotokov so označene s pasom grmovne in drevesne zarasti. Za vzorec so značilne široke prodnate (tudi suhe) struge, živa prodišča, nasutine in strmi vršaji v dolinah.

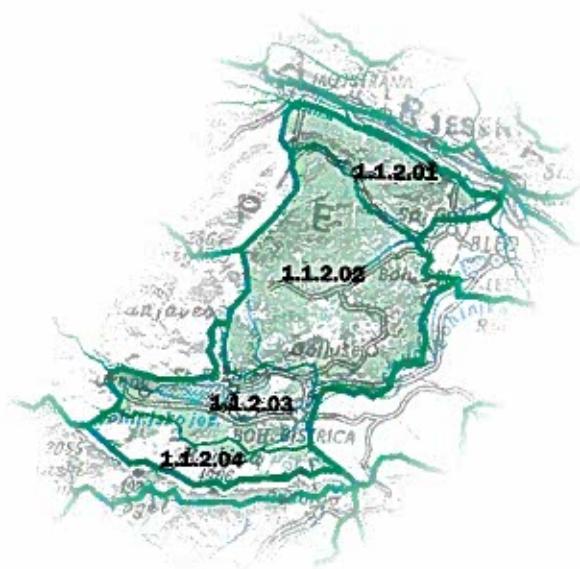

Redek vzorec. Primer: Pišnica pred Jasno

VREDNOTENJE	SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE
1.1.1.01 Dolina Save Dolinke med Jesenicami in Ratečami 2-3	<ul style="list-style-type: none"> urejanje prostora mora biti ob upoštevanju ohranjenosti naravnih danosti in podobe kulturne krajine usmerjeno v omejitev rasti vaških naselij navzven v kmetijski prostor ali vzdolž cest, ohranitev zelenih cezur med naselji, ohranitev lokalno pogojenih prvin gradnje
Predvsem v zgornjem delu enote je značilna kulturna krajina in številni redki naravni pojavi. Od enotne ocene odstopa z železarstvom in urbanizacijo degradirano območje Jesenic. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oziroma lokalni pomen	
1.1.1.02 Planica 1-2	<ul style="list-style-type: none"> načrtovanje turističnih (Kranjska Gora, Martuljek) in športno-rekreacijskih območij (Planica, Kranjska Gora) je mogoče ob predhodnem saniranju obstoječega stanja (gozdni rob, erozijska žarišča, razgajljeno površje) in upoštevanju prostorskih danosti in okoljevarstvenih omejitev – izogibanje ostrim gozdnim presekom, mehka členitev gozdnega roba, ohranjanje naravne izoblikovanosti površja
Razen dolinskega dna, kjer prevladuje tipična ekstenzivna kmetijska kulturna krajina, in kompleksa planinskih skakalnic s spremljajočo infrastrukturo ob vznožju Ponc, enoto odlikuje visoka stopnja naravne ohranjenosti in sukcesije. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen	<ul style="list-style-type: none"> izvajati nadzor nad spremnjanjem planin v območja sekundarnih bivališč in omejiti širjenja počitniških naselij
1.1.1.03 Dolina Pišnice z Martuljkom 1	<ul style="list-style-type: none"> skrbno umeščati infrastrukturne objekte v prostor ob upoštevanju smeri prostora, prehodnosti in naravnih robov doline
Izjemna krajina visokogorskega sveta z v krajinski sliki močno izpostavljeno Martuljkovo gorsko skupino in tipičnimi alpskimi dolinami. Velika pestrost reliefnih oblik in vodnih pojavov. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni oziroma lokalni pomen	<ul style="list-style-type: none"> pretehtano posegati v naravno ohranjen in na spremembe občutljiv vodni in obvodni svet (male vodne elektrarne)
1.1.1.04 Triglavskie doline (Vrata, Kot, Krma) 1	<ul style="list-style-type: none"> ohraniti je potrebno hudourniški značaj vodotokov in vodne in obvodne pojave sanirati obstoječe delajoče energetske objekte (prostorsko ureditveni ukrepi in arhitekturno oblikovni ukrepi) v kmetijskem prostoru z ustreznimi spodbudami ohranjati značilno poljsko razdelitev in preprečitev nadaljnatega zaraščanja vseh travniških površin in nekdanjih planin gospodariti z gozdovi v skladu z ureditvenimi načrti (letni posek, ustrezeno trasiranje gozdnih prometnic, pogozdovanje z ustreznimi vrstami) izvesti celovito sanacijo degradiranega območja železarskega kompleksa na Jesenicah, ki pomembno znamuje iztek Doline in prehod v radovljiško ravnino

1.1.1

1.1.2 Triglavsko predgorje

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.1.2.01 Mežakla z dolino Radovne
- 1.1.2.02 Pokljuka
- 1.1.2.03 Bohinjska dolina
- 1.1.2.04 Planote na severni strani Bohinjskih hribov

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota obsega alpski svet sredogorskih planot Mežakle (z dolino Radovne), Pokljuke, planot na severni strani Bohinjskih hribov (Spodnje Bohinjske gore) in bohinjsko dolino, torej prehodni del med osrednjim območjem visokega gorstva Julijskih Alp na severozahodu, dolino Save Bohinjke in planoto Jelovice na južni strani ter Dolino in zahodnim robom Ljubljanske kotline na vzhodu.

Ključne značilnosti

- kraška preoblikovanost reliefsa, izravnost površja, gozdnatost
- kmetijska krajina z ekstenzivno rabo, planine
- velike razsežnosti (merilo), homogenost enot
- ohranjenost tradicionalne kmetijske krajine
- planšarije, kraške značilnosti, jezero ledeniško tektonskega izvora, visoka barja

Merila za opredelitev enote Obravnavano območje opredeljuje relief – izravan svet obsežnih visokih alpskih planot, ki je bil kraško preoblikovan, in kotlinast ozioroma dolinast svet Save Bohinjke z Bohinjskim jezerom in vzdolž Radovne.

Splošna prostorska razmerja Osnovno zgradbo obravnavane enote sestavlja sredogorski planotast svet Pokljuke, Mežakle in Spodnjih Bohinjskih hribov, ki mu kontrastira dolinast svet z relativno nizkim dnom Radovne in Bohinja z Vojami, s poudarjeno vlogo hidrološke mreže s Savo Bohinjko in Radovno, ki tudi usmerjata potek prostora, in kotlinje z Bohinjskim jezerom. Planote predstavljajo reliefno izravnano površje, zakrasevano in glacialno preoblikovano. Pretežno je pokrito z gozdovi, ki jih dopolnjujejo planine na prisotnih terasah. Površinskih voda praktično ni. Doline Radovne in Bohinja ter Voje pa kažejo relativno uravnan svet z nizko nadmorsko višino, ki se zajeda v masiv Julijcev. Dno pokrivajo debele plasti ledeniških nasutin, po njih sta vrezali svoji strugi tudi glavna vodotoka, Radovna in Sava Bohinjka. Bohinjska dolina se končuje s tektonsko depresijo, ki jo zapoljuje jezero.

Smer prostora je alpska, v glavnem sledi usmeritvi zahod–vzhod ozioroma severozahod–jugovzhod, v tej smeri pa pada tudi nadmorska višina. Območje je kljub razgibanemu reliefu, velikim relativnim višinskim razlikam in neposeljenosti dobro dostopno in prehodno.

Krajinske posebnosti Reliefne, vodne, rastiščne in kulturne danosti izkazujejo vrednosti, ki enoto uvrščajo v zavarovano območje Triglavskega naravnega parka. Med naravnimi znamenitostmi izstopajo izrazito gozdnati planoti Mežakla in Pokljuka z vrsto kraških oblik površja (kotliči s prepadnimi stenami, kotlaste vrtače, lame in konte, visoka kraška polja), soteske vodotokov Ribščice (Pokljuška soteska), Mostnice (nad Hudičevim mostom) in Radovne (Vintgar), Bohinjsko jezero ledeniško tektonskega nastanka, ledeniško preoblikovani grbinasti travniki (ob Radovni, na Vojah in v Ukancu), ostanki moren v dolini (Ukanc) in visoka pokljuška barja. Krajino nadgrajujejo tudi človekove stvaritve – številne planine s stanovi (Zajamniki, Uskovnica), naselji Studor z znamenito skupino kozolcev dvojnikov – toplarjev in Stara Fužina s cerkvijo Sv. Janeza Krstnika na robu Bohinjskega jezera.

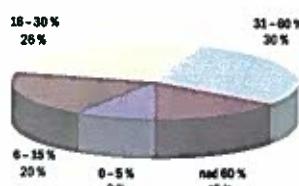
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Površje planot Mežakle in Pokljuke predstavlja pliocenska ravnika s posameznimi lokalnimi vzpetinami in vrhovi, medtem ko je planotast svet Bohinjskih hribov med višjim grebenom in nizom manjših vrhov na severu nastal v razširivah grap in kotanj. Vse planote se končujejo s strmmimi, tudi prepadnimi stenami, podobno kakor tudi Ukanc, začetni del Bohinjske doline. Planotasto površje je zakraselo. Značilen kraški relief s kontami, vrtačami, luknjami in jamami so nadalje preoblikovali ledeniki (grbinasti travniki v Ukancu, v dolini Radovne in na Vojah).

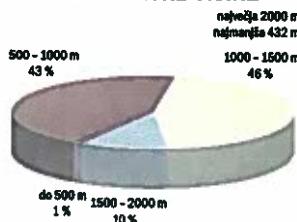
Bohinjska dolina je zapolnjena s kvartarnimi sedimenti – morenski material je prisoten na celotnem območju. Usmerjena je od zahoda proti vzhodu. Zgornja dolina je zaradi obilnega nasipavanja z vršaji potokov reliefno bolj uravnana (koritasto dno), Spodnja dolina, ki jo je vrezala Sava Bohinjka, pa je sicer širša, vendar bolj razgibana.

Vode Hidrološko osnovno širšemu območju Mežakle (planota je brez površinskih potokov in izvirov) ustvarja Radovna, ki izvira iz talne vode v Krmi in se po izravnem dolinskem dnu, z meandrirajočo strugo v zgornjem delu, konča s 1600 m dolgo sotesko Vintgar (prepade stene, globoka in ozka korita) in slapom Šum v Blejskemu kotu. Vodni sistem Pokljuke soustvarjata Ribščica (desni pritok Radovne) in Ribnica, prisotni pa

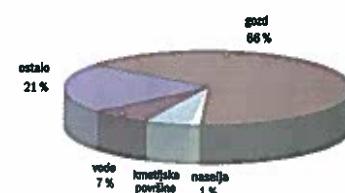
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

so tudi manjši ponikajoči potoki – požiralniki, pobočni izviri, mlake in kali na neprepustnih plasteh in nanosih ter visoka barja (Šijek, Veliko blejsko barje in Gorenjek). Bohinjsko jezero je največje stalno slovensko jezero, ki je nastalo z ledeniško poglobitvijo tektonске kotanje. Glavni površinski prtok je Savica, s številnimi izviri pa prihaja voda tudi s severne strani. Iz jezera odteka Jezernica. Po pritoku Ribnice (z Mostnico iz doline Voj) in Jereke dobiva Sava Bohinjka pritoke s pokljuške strani in hudourniške pritoke s severne strani Bohinjskih hribov in Jelovice.

Rastje Površinski pokrov sredogorskih planot sestavlja sklenjeni gozdovi, na Pokljuki predvsem smrekovi, na Mežakli pa bukovi (s trilistno vetrnico) in smrekovi gozdovi. Tudi pobočja Bohinjske doline in pobočja Spodnjih Bohinjskih gora pokrivajo gozdni kompleksi, v katerih prevladuje smreka, s primešanim macesnom v višjih legah oziroma ruševjem na gozdni meji. Na vlažnih rastiščih in vzdolž Radovne uspeva hidrofilna vegetacija. Velik delež območja ima razgaljeno površje (strme prepadne stene, melišča, hudourniške grape in struge). Posebno obliko rastja omogočajo hidromorfne prsti na Pokljuki (visoka šotna barja).

Primarna raba tal Pašnokošni sistem živinoreje je glavna panoga kmetijstva, ki naslož upada. Podlaga je planinska izraba prisojnejših in bolj izravnanih pobočnih teras Zgornje Bohinjske doline in senožeti na osojnih legah planotastega dela Spodnjih Bohinjskih hribov. Izravzano dno doline Radovne in Bohinjske doline pokrivajo travniki in maloštevilne njive, ki imajo bolj značaj ohišnice. Danes je prisotno zaraščanje planin ali spremenjanje namembnosti v počitniška naselja. Na zakraselem površju planot so obsežni, predvsem iglasti gozdovi z močno poudarjeno lesnoproduktivno funkcijo.

Poselitev Planotast svet je zelo redko poseljen. Poleg posamičnih kmetij oziroma skupin hiš je na območju Mežakle eno samo naselje – Perniki, na bohinjski strani Pokljuke pa so razložena naselja – Koprivnik, Gorjuše in Podjelje, ki so nastala iz nekdanjih planin.

V Bohinju prevladujejo vaška naselja gručastega tipa. Poselitev je bila prvotno močnejša v Zgornji dolini, vendar danes zaradi stagniranja kmetijstva in razvoja turizma v Spodnji dolini nazaduje. Centralno naselje je Bohinjska Bistrica.

Med grajenimi okolji izstopajo Stara Fužina ob Bohinjskem jezeru, gručasto naselje Studor in Bohinjska Bela.

KRAJINSKI VZORCI

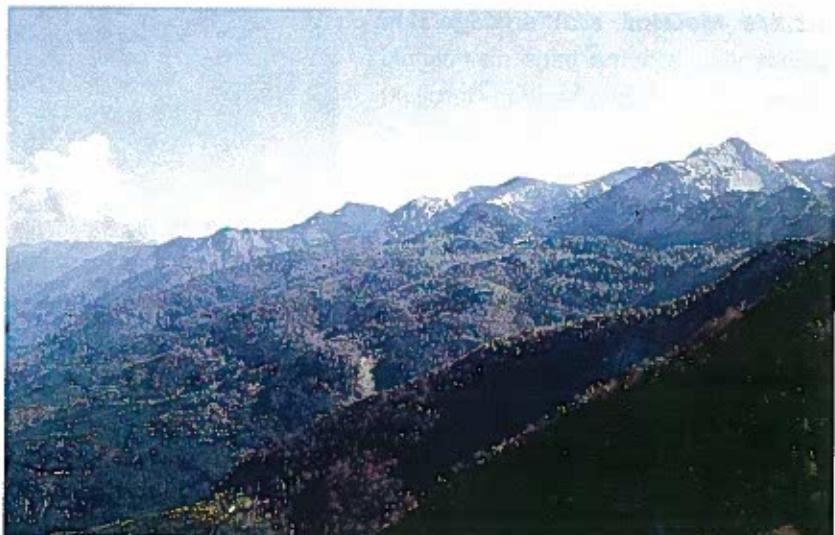
1.1.2/1 Visoke gozdnate planote Sredogorski planoti (Mežakla, Pokljuka) sta ostanka nekdanjih pliocenskih ravnikov z bolj ali manj izravnanim površjem, ki se končujeta s strmimi pobočji. Označuje ju kraški relief s številnimi pojavnimi oblikami ter gozdnim površinskim pokrovom.

Značilen vzorec. Primer: *Pokljuka*

1.1.2/2 Gozdovi na pobočjih Obsežni, predvsem iglasti gozdovi, pokrivajo sklenjene površine planot kakor tudi pobočja Bohinjske doline in Spodnjih Bohinjskih gora.

Značilen vzorec. Primer: *Spodnje Bohinjske gore*

1.1.2/3 Kmetijski svet visokogorskih planin Območja kmetijske krajine planin s stanovi na morenah in pastirskimi stanovi nad Bohinjem in na Pokluki, ki se pojavljajo na položnih prisojnih pobočjih in izravnavah morenskega izvora. Opredeljuje jih značilna razporeditev večinoma lesenih objektov, ki se uporabljajo v časovno omejenem pašnem obdobju.

Značilen vzorec. Primer: *Zajamniki*

KRAJINSKI VZORCI

1.1.2/4 Ozke alpske doline z mozaičnim površinskim pokrovom Alpske doline s kmetijsko (pašniki in travniki) izkoriščenim ravninskim dnem in prisojnimi položnejšimi pobočji (grbinasti travniki) in sklenjenimi bukovimi in smrekovimi gozdovi na dvignjenih pobočnih delih. Spremljajo jih vodotoki z vodnimi in obvodnimi pojavi (prodišča, suhe struge, soteske; hidrofilna vegetacija).

Značilen vzorec. Primer: Radovna

1.1.2/5 Močvirni svet sredogorskih planot Visoka šotna barja na Pokljuki (Šijek, Veliko blejsko barje in Goreljek) so območja hidromorfnih rastišč z združbami šotnih mahov (*Oxycocco – Sphagnetea*).

Redek vzorec. Primer: Barje Šijek

1.1.2/6 Kmetijski svet gorskih kotlin Območje dolinskega alpskega jezera – jezerska kotlina z Bohinjskim jezerom ledeniško-tektonskega nastanka in kočno Ukanc, kjer je bilo prisotno kvarternarno nasipavanje (morenski material).

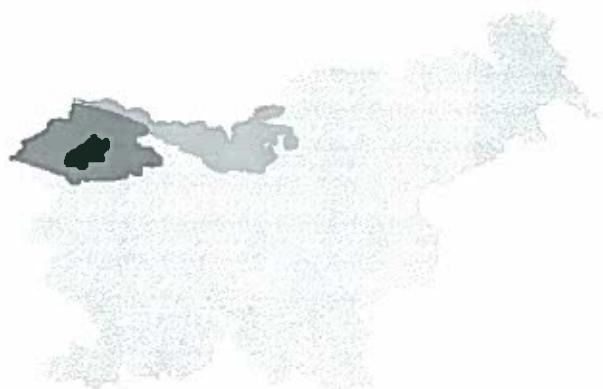

Redek vzorec. Primer: Bohinj z jezerom

VREDNOTENJE	SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE
1.1.2.01 Mežakla z dolino Radovne 2	<ul style="list-style-type: none"> nadaljnji razvoj turizma in rekreacije (gradnja nastanitvenih objektov, spremljajoča infrastruktura, počitniška naselja, smučišča na Kobli, Voglu in Zatrniku), ki se kaže v preobrazbi kulturne krajine, je treba uravnotežiti z naravnimi danostmi in zmogljivostjo prostora samega
Na eni strani dolina z meandrirajočo strugo Radovne izkazuje značilnosti alpskih dolin s spremljajočimi mikroreliefnimi, vegetacijskimi in obvodnimi pojavi, na drugi strani pa Mežakla s tipičnimi potezami sredogorskih alpskih planot (kraški pojavi, sklenjena gozd-nata območja). Deli v enoti so zaradi degradacijskih procesov (stihilska počitniška gradnja, agromelioracije, hidroenergetska izraba in infrastrukturni posegi) ocjenjeni slabše. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen	<ul style="list-style-type: none"> omejiti število obiskovalcev v poletni kopalni sezoni (presežen psihološki prag in onesnaženost jezerske vode) omejiti gradnjo počitniških naselij in stihilske stanovanjske gradnje preprečiti spremembe namembnosti stanov v počitniške objekte
1.1.2.02 Pokljuka 2–3	
Enota z višjo stopnjo naravne ohranjenosti sredogorske planote, ki jo opredeljujejo značilni reliefni in mikroreliefni pojavi zakrasevanja, površinski pokrov sklenjenih iglastih gozdov, planine, kakor tudi redke pojavnne oblike (visokogorska barja). Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni oziroma lokalni pomen	
1.1.2.03 Bohinjska dolina 2	
Značilna gorska kotlina, ki jo opredeljuje ledeniški izvor in kasnejše nasipavanje, kar se kaže v krajinski sliki – jezerska kotanja z meliščnimi in gozdnatimi pobočji, reliefne oblike, hidrološke posebnosti, drobna strukturiranost kmetijske krajine. Višjo oceno onemogočata proces suburbanizacije in neuskajen razvoj intenzivnejših oblik turizma kakor tudi opuščanje kmetijstva in procesi zaraščanja. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni oziroma regionalni pomen	
1.1.2.04 Planote na severni strani Bohinjskih hribov 2–3	
Enoto odlikujejo naravna ohranjenost (z izjemo smučarskega kompleksa na Voglu), razgiban kraški relif, strma pobočja z gozdovi in razgajen planotast svet v vršnjem delu. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen	

1.1.2

1.1.3 Osrednje območje Julijskih Alp

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.1.3.01 Dolina Triglavskih jezer – južna pobočja Triglava**
- 1.1.3.02 Komna – Bogatin – Krnsko jezero**

OPIS ENOTE

Položaj enote v prostoru Območje obsega osrednji alpski masiv Julijcev – Triglavsko pogorje in visokogorsko dolino z ledeniškimi jezeri – Dolino Triglavskih jezer, visokogorsko kraško planoto Komno, ki jo v loku obdaja pogorje.

Ključne značilnosti

- reliefna razgibanost, razgaljena ostenja, visokogorski kras
- pašne planine
- prevladujoča lega, razglednost
- prvobitnost
- gorske skupine, vrhovi in grebeni, ledeniška jezera, pašne planine

Merila za opredelitev enote Enoto opredeljuje relief – visoke stene in ostri vrhovi gora alpskega sveta Triglavskega pogorja z globoko vrezanimi dolinami (Dolina Triglavskih jezer) ter ostanki visokogorskih terciarnih uravnnav (zakraseli planjavi Triglavski podi in Hribarice ter planota Komna).

Slošna prostorska razmerja V zgradbi prostora, tudi v širšem slovenskem merilu, izstopa Triglavsko pogorje kot najvišji visokogorski masiv Julijskih Alp z vršno piramido Triglava. Zaradi velike višinske razlike nasproti okoli ustvarja dominantno v prostoru. Izoblikovanost visokogorskega površja je pogojena z geološko podlago – apnenec z dolomitom. Vsi glavni grebeni in vrhovi so grajeni iz skladovitega zgornjetriasnega dachsteinskega apnenca.

Smer območja je bila prvotno alpska (zahod–vzhod), vendar je kasneje zaradi stiskanja in gubanja na stiku alpskega in dinarskega gorskega sistema privedlo do prelomov in izdatnih narivov posameznih plošč (velike strmine) in uveljavite smeri severozahod–jugovzhod. V vzdolžni smeri poteka tudi vidna razvodnica med Jadranskim in Črnim morjem.

Dolina Triglavskih jezer je rezultat mogočnega nariva Slatenske plošče. Pod prepadnimi stenami dolino spremljajo obsežna melišča, ki jezera postopoma zasipavajo. Na vzhodni strani pod gorskim masivom se nadmorska višina zmanjšuje in pridobiva poteze sredogorske gozdne planote s številnimi planinami in stanovi na naravno ugodnejših legah (Fužinarska planota).

Krajinske posebnosti Celotno obravnavano območje leži v osrednjem delu Triglavskega naravnega parka, ki je bil zaradi izjemnih naravnih danosti v omejenem obsegu zavarovan že leta 1924, v sedanjem obsegu pa leta 1981. Značilen je relief visokogorskega alpskega sveta s številnimi geomorfološkimi oblikami, odvisen od delovanja voda in ledenikov ter intenzivnega zakrasevanja. Razgaljeno gorsko površje, severna triglavská stena, veriga visokogorskih ledeniških jezer, zeleni sneg triglavskega ledenika (edinega stalnega slovenskega ledenika), razkrite različne geološke plasti, velike višinske razlike, vidno izpostavljena dominantna lega in simbolni pomen najvišje slovenske gore kažejo na edinstveno vlogo in enkratno pojavnost v najširšem merilu.

V podobi krajinske slike so značilne tudi številne planine na Fužinarski planoti.

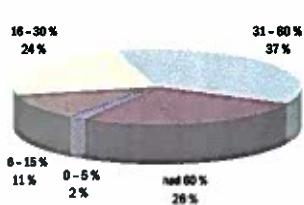
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Relief v Triglavskem pogorju je posledica tektonskega in ledeniškega delovanja. Za to gorsko skupino je značilna sklenjenost slemenja z najvišjim vrhom Slovenije, ki s svojo vršno piramido po višini preceje presega okolico. Dolino Triglavskih jezer, ki se stopnjasto vzpenja od Komarče proti Hribaricam, kjer se z zatrepom pod Kanjavcem tudi konča, opredeljuje razgiban relief. Le-ta je posledica geološke podlage (dachsteinski apnenec), fluvioglacialnega delovanja in zakrasevanja (jame, brezna, škraplje). Podobno tudi visokogorska planota Komna kot ostanek starih ravnakov zaradi apneniške podlage izkazuje izrazit kraški relief – suhe doline, vrtače, kotliči, žlebiči, brezna in konte.

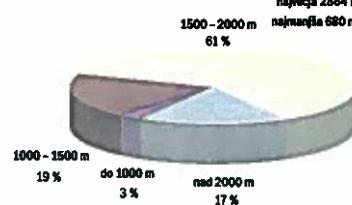
Vode Površinskih voda, ki so v preteklosti bistveno pripomogle k oblikovanju reliefsa, ni. Triglavská jezera, ki so nastala na morenskih vododržnih nasipinah, so, razen najvišjega, med seboj povezana s podzemnimi tokovi. Tudi s komenske planote voda podzemno odteka na soško stran. V senčni legi na severovzhodni strani Triglava leži edini stalni slovenski ledenik z značilno zelenkasto barvo ledu.

Rastje Površinski pokrov je zaradi pretanke preperlinske plasti in nadmorske višine močno okrnjen. Razen na Fužinarski planoti, med Mišeljskim pogorjem in

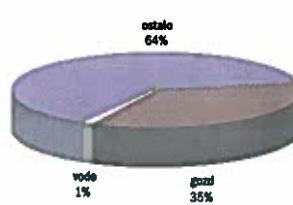
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

1.1.3 Osrednje območje Julijskih Alp

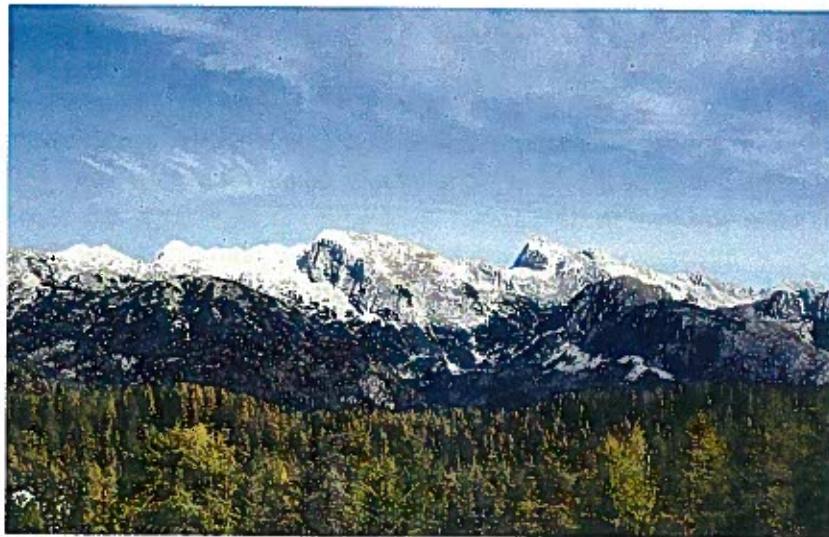
dolino Mostnice (Voje), kjer prevladujejo strnjeni gozdovi (bukev, smreka), je rastja zelo malo. Gozdna meja je 1700–1800 m visoko. Spodnji del Doline Triglavskih jezer in Lopučniško dolino pokrivajo slabi smrekovi gozdovi s primešanim macesnom, medtem ko je na Komni prisotno le redko drevje in ruševje, ki ima varovalno funkcijo, nad gozdnim mejo pa so alpske trate. Ob vodotokih na peščenih in prodnatih nanosih obrečne prsti prevladujejo logi in vrbovja, mlajše pleistocene terase v širših delih dolin na razvitih rendznah pokriva nižinski gozd gradna in belega gabra, na strmejših pobočjih (sprstenine in prhninaste rendzine) prevladujejo izrazito bukovi in smrekovi gozdovi ter alpsko rušje z macesni ob gozdnim meji na apnencih; na dolomitih je zastopano tudi travniško rastlinje. Na najvišjih delih, grebenih in strmih pobočjih Julijcev so litosoli, tu se pojavljajo alpske vrbe in čvrst šaš.

Primarna raba tal Visokogorski svet, pomanjkanje vode in kraško preoblikovano površje onemogočajo kakršno koli kmetijsko izrabo tal. Pašne planine so na osrednjem delu redke (Govnjač in Kraj na Komni). Več jih je na Fužinarski planoti, kjer so ugodnejše talne (uravnave preperlinskih vododržnih plastil), vodne (izviri, kali ali celo jezero) in mikroklimatske razmere (prisojne zavetne lege) ter dobra dostopnost.

Poselitev Z izjemo planinskih postojank osrednji visokogorski svet ni poseljen. Na Fužinarski planoti je živih več planin s stanovi (planšarije), ki dajejo vtis gorske vasi (Uskovnica, Dedno polje, Voje, v Lazu, Krstenica, pri Jezeru). Opazno pa je njihovo spremenjanje v počitniške hišice.

KRAJINSKI VZORCI

1.1.3/1 Skalna ostenja in vrhovi visokogorskega sveta Razgaljeno apnenčasto površje vršnega dela Triglavskega pogorja z najvišjim vrhom (2864 m n.m.) – visoke stene in vrhovi ostrih oblik (severna triglavška stena, izraziti grebeni in vrhovi ter stene) – mogočno izstopa nad bližnjo in širšo okolico, tako zaradi višine (višji so šele oddaljeni Dolomiti na zahodu) kot zaradi oroplastike same, saj se s svojim večvršnim delom dominantno dviga nad planjavo Hribarskih podov. Zaradi robne pozicije se z vrhov odpirajo panoramski razgledi na velik del Slovenije. Tu, na višini med 2500 in 2600 m n.m., je meja večnega snega. Z veliko reliefno energijo ter ostrom alpsko-dolinskim reliefom in vmesnimi planjavami izstopa in zaradi robne lege prevladuje nad širšo okolico.

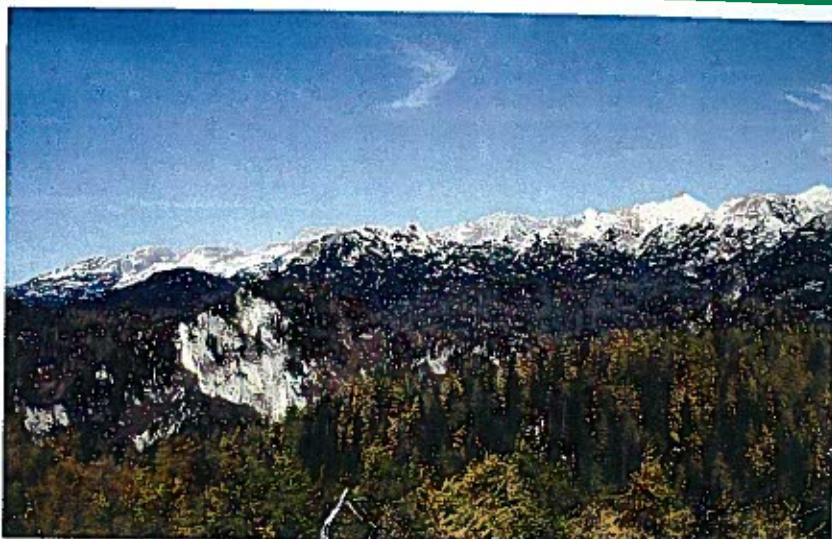

Značilen vzorec. Primer: Triglavsko pogorje

KRAJINSKI VZORCI

1.1.3/2 Visokogorski planotast svet

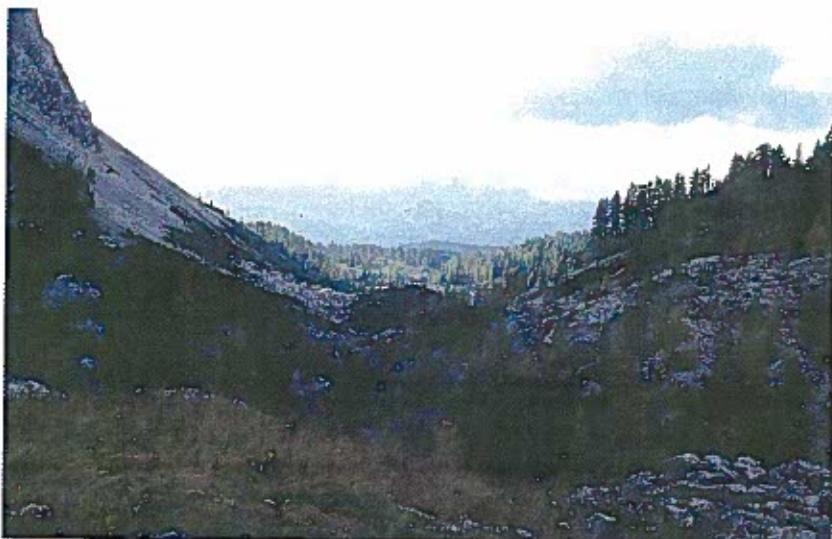
Ostanek starih ravnikov (Komna) – golo, kraško preoblikovano površje s številnimi pojavnimi oblikami (škraplje, kotlaste vrtače, konte, uvale, suhe doline) brez površinskih voda.

Značilen vzorec. Primer: Komenska planota

1.1.3/3 Skalnatni podi

Ostanki visokogorskih terciarnih uravnnav (Triglavski podi, Hribarice), globoko zajedeni v Triglavsko pogorje.

Redek vzorec. Primer: Hribarice

1.1.3/4 Manjše uravnave v visokogorskem svetu

Globoko v visokogorski svet vrezana dolina z ledeniškimi jezeri, nastalimi na morenskih vododržnih nasutinah. Veriga jezer se stopnjasto vzpenja od Komarče proti Hribicam, kjer se konča z zatrepom pod Kanjavcem.

Redek vzorec. Primer: Ledvica, Dolina Triglavskih jezer

1.1.3

KRAJINSKI VZORCI

1.1.3/5 Prehodna območja na gozdni meji Prevladujejo obsežna melišča pod strimiimi prepadnimi stenami. Gozdna meja je 1700–1800 m visoko. Nad slabimi smrekovimi gozdovi s primešanim macesnom je prisotno redko drevje in ruševje, ki ima varovalno funkcijo. Nad gozdom mejo so redke alpske trate med razgaljenim površjem.

Značilen vzorec. Primer: Tičarica

1.1.3/6 Visoke gozdnate planote Sredogorska Fužinarska planota je enakomerno napeto površje, ki pada od 1750 m na severu do 1450 m n.m. na jugovzhodu s kraškim reliefom in gozdnim površinskim pokrovom, prisotne pa so tudi uravnave s preperinskimi plastmi.

Značilen vzorec. Primer: Fužinarska planota

1.1.3/7 Kmetijski svet visokogorskih planin Predvsem na Fužinarski planoti so ugodnejše razmere – prisojne in zavetne lege, vododržne preperinske plasti, bližina vode (kali, jezerca, poščni izviri) ter dostopnost, ki so omogočile nastanek in razvoj visokih pašnih planin s stanovi. Zaradi majhnosti in teže dostopnosti so številne planine opuščene, prisoten pa je tudi trend preurejanja planin v počitniška naselja.

Značilen vzorec. Primer: Planina v Lazu

KRAJINSKI VZORCI

1.1.3/8 Kmetijski svet na pobočjih

Grbinasti travniki – značilna mikroreliefna struktura kot posledica ledeniškega preoblikovanja površja in načina rabe (ročna košnja in paša) v alpskih dolinah in v Bohinjskih planinah.

Redek vzorec. Primer: Vogar

1.1.3

VREDNOTENJE

1.1.3.01 Dolina Triglavskih jezer – južna pobočja**Triglava****1**

Izjemna oziroma enkratna naravna krajina visokogorskega masiva osrednjih Julijcev z v vidnem zaznavanju izrazito prisotno piramido Triglava, ki je tudi nosilec identitete slovenskega prostora v najširšem merilu.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

1.1.3.02 Komna – Bogatin – Krnsko jezero**2-3**

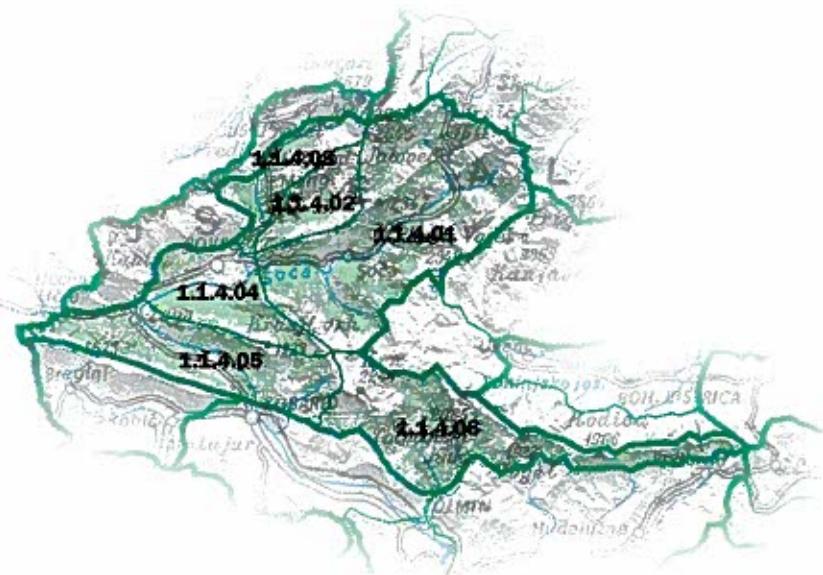
Visokogorska planota z visoko stopnjo naravne ohranjenosti in tipičnimi pojavili izrazitega kraškega preoblikovanja reliefa.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohraniti in revitalizirati najznačilnejše visoke Bohinjske planine s pastirskimi stanovi na Fužinarski planoti, saj so izjemne kulturne krajine; preobrazba teh pastirskih stanov v počitniška bivališča mora biti nadzorovana
- omejiti množični planinski turizem, saj prav simbolni pomen Triglava ustvarja največjo obremenitev prostora. Nenehno povečevanje obiska gora pridobiva take razsežnosti, da je v sezoni že sedaj presežen prag obremenitve občutljivega visokogorskega sveta (onesnaževanje z odpadnimi vodami, detergenti in odpadki ter hrup; psihološki prag)

1.1.4 Gornja dolina Soče

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.1.4.01 Trenta
- 1.1.4.02 Bavšica
- 1.1.4.03 Koritnica
- 1.1.4.04 Bovška kotlina
- 1.1.4.05 Dolina Soče pri Trnovem
- 1.1.4.06 Južna pobočja Bohinjskih hribov – dolina Tolminke

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota, ki je po površini precej obsežna, zavzema zahodni del Julijskih Alp. Na severu vključuje dolino Koritnice in dolino Bavšice, na severovzhodu pa dolino Trente. Osrednji del enote zavzema Bovška kotlinu. Proti jugu, po dolini Soče, se območje nadaljuje do Trnovega, jugovzhodni krak območja so dolina Tolminke in južna pobočja Bohinjskih gora.

Ključne značilnosti

- razgibani alpski dolinski relief, vodnatost
- tradicionalna kmetijska krajina z drobno posestno strukturo
- odmaknjena lega, slikovitost naravnih prizorišč (kotline in doline obdane z gorskimi vrhovi)
- naravna ohranjenost
- alpske doline, naravne znamenitosti, krajina spomina in opomina, izjemni vodni pojavi

Merila za opredelitev enote Relief, goratost, velike višinske razlike med dolino in vrhovi gora so skupna značilnost prostora, ki bi mu lahko rekli tudi alpsko Posočje. Zaradi bližine morja na eni strani in privetrne lege na drugi je območje deležno največje količine padavin v Sloveniji.

Splošna prostorska razmerja Osnovne značilnosti prostoru daje razgiban relief oziroma kontrast med visokimi gorami in dolinskim dnem. Zaradi golih, prepadnih sten, tesnih, ponekod ozkih, drugod spet širokih dolin so mnoga prizorišča zelo dramatična. Kotline, obdane z gorskimi vrhovi, ustvarjajo značilno prizorišče in zagotavljajo nezamenljivo identiteto.

Krajinske posebnosti Enota, v kateri prevladujeta pestrost in visoka stopnja ohranjenosti naravnih prvin, spada večinoma v ožje območje Triglavskega narodnega parka. Poudarjeno to velja za dolino Trente (Zadnja Trenta z izvirom Soče), Tolminke in Koritnice. Na območju so številne, predvsem hidrološke naravne znamenitosti. To so predvsem soteske in korita Soče (ob vasi Soča), Mlinarice, Tolminke (s Hudičevim mostom), Učje, izvir Soče, slapova Boka in Kozjak. Zaradi strmin in drugih naravnih ovir je veliko krajev nedostopnih.

Krajinska posebnost so številna vojaška pokopališča iz

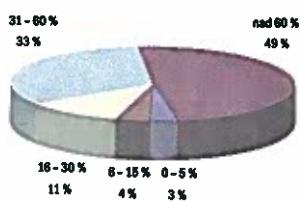
1. svetovne vojne, spomeniki padlim in drugi ostanki soške fronte. Pomembne stavbne dediščine na območju ni, saj so bila naselja v prvi vojni porušena. Zaradi posebno slikovite in značilne postavitve v krajinici izstopa bovška trdnjava Kluže.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

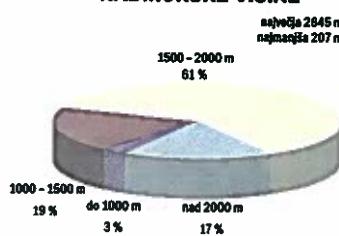
Relief Gre za doline v osrednjem delu v Julijskih Alpah, ki so posledica tektonskih prelomov, delovanja ledenikov in delovanja vodotokov (melišča, vršaji). Rečni tokovi in doline so bili v svojem razvoju močno odvisni od zgradbe gorovja. V usmerjenosti gorovij in podolij se kažeta obe glavni smeri prostora, in sicer severovzhod – jugozahod ter jugovzhod – severozahod. Relief je zelo členjen. Na območju je veliko gora s strimi skalnatimi pobočji in ostrimi vrhovi. V dolinah, ki so zapolnjene z ledeniškim gradivom in ledeniško-rečnim prodrom, in na obrečnih terasah je nekaj ravnega sveta. Vzporedno tekoči dolini Soče in Koritnice sta globoko zarezani in ledeniško preoblikovani, podobno kakor tudi stranske doline.

Vode V severovzhodnem in osrednjem delu ima osrednjo vlogo Soča, v severozahodnem pa Koritnica. Povirje in izvir Soče sta v Trenti. Za Sočo je značilno pogosto in ostro spremenjanje smeri toka. Na Logu, ob vhodu v Zadnjico, Soča zavije v pravem kotu proti jugozahodu in ohrani to smer v glavnem do Žage, kjer v ostrem kotu spremeni smer in teče proti jugovzhodu. Prav tu se vanjo izliva Učja, ki priteče z zahoda, njena ozka dolina se nadaljuje čez državno mejo v Italijo. Soča je gorska reka, katere struga je večkrat ujeta v ozka korita, med skalnate bregove ali pa se svobodno razliva med prodišči po Bovški kotlini. V obravnavanem območju je njen pomembnejši pritok Koritnica. Je krajša gorska rečica, ki izvira ob vznožju Mangarta in teče najprej proti zahodu. Ob izstopu iz doline Loške Koritnice se obrne proti jugu. Pri Klužah si je utrla pot skozi globoka korita. Kmalu zatem se izlije v Sočo kot njen desni pritok. Na jugovzhodnem delu območja teče rečica Tolminka, ki si je tik pred izlivom v Sočo izdolbla slikovito tesen. Na območju je še nekaj stalnih potokov s kratkim tokom in veliko hudourniških potokov.

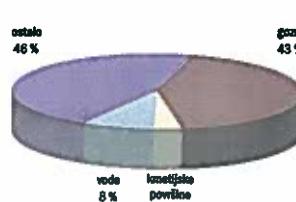
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

Rastje Je precej raznoliko in se spreminja z nadmorsko višino. Veliko je obrečne zarasti vrbja ob Soči. Neobdelane površine so porasle z gozdom, ki je v nižjih legah predvsem iz listavcev. Na hladnejših legah je mešan gozd. Obstajajo tudi lokacije manjših čistih sesojev črnega bora. Ker so v območju tudi visoke gore, so ustrezno temu zastopane vse vegetacijske stopnje, tako tudi alpski bukov gozd, manj alpski smrekov gozd ter pas alpskega rušja ob zgornji gozdni meji. V območju so zaradi posebne lege tudi nekatere v Julijih endemične rastline.

Primarna raba tal Zaradi goratosti območja in revnih tal je rodovitne zemlje malo. Vendar se v kotlinah in na ravnih rečnih terasah pojavljajo obdelana kmetijska zemljišča, med katerimi prevladujejo travniki, pojavljajo pa se tudi manjše njive, kjer domačini pridelujejo krompir. Razen ene same izjeme, goveje farme na Boškem polju, prevladuje tradicionalno kmetijstvo z drobno parcelacijo.

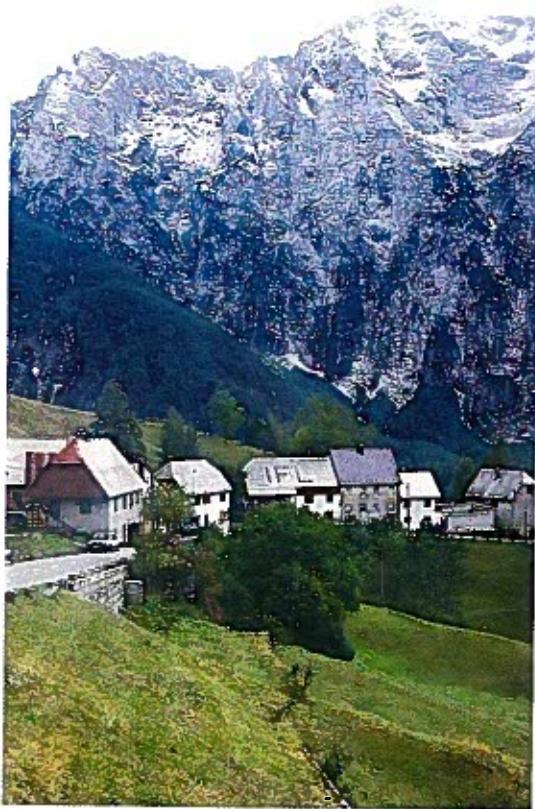
Danes je paša na pobočjih praktično opuščena, travniške površine pa se opazno zaraščajo z drevjem in

grmovjem. Zaradi opuščanja kmetovanja pa se zaraščajo tudi travniki ob vznovažju gora in ponekod tudi na ravnini. Njiv je vedno manj pa tudi vedno manjše postajajo.

Kljub vse večji gozdnatosti, ki bistveno prispeva k spremenjanju krajinske slike, lesnoproizvodna funkcija ne pridobiva pomena, saj so novi gozdovi večinoma slabe zasnove.

Poselitev Zaradi neugodnega reliefsa in goratosti je območje redko poseljeno, svoje pa je k temu prispeval tudi industrijski razvoj doline po vojni. Manjša naselja, ki ustvarjajo značilen poselitveni vzorec, so se razvila na ugodnejših legah, na rečnih terasah, vršajih ter višjih prisojnih policah nad dolino. Večinoma so strnjena, so pa tudi izjeme (Trenta). Večina naselij leži na nadmorski višini med 500 in 700 m n.m. Za območje je značilno odseljevanje prebivalstva iz odročnejših krajev (Bavšica, Trenta), propadle so samotne kmetije in zaselki, zato se je spremenjal gorski in dolinski svet (ozelenjevanje obdelovalnih površin in zaraščanje travniško pašnih površin).

KRAJINSKI VZORCI

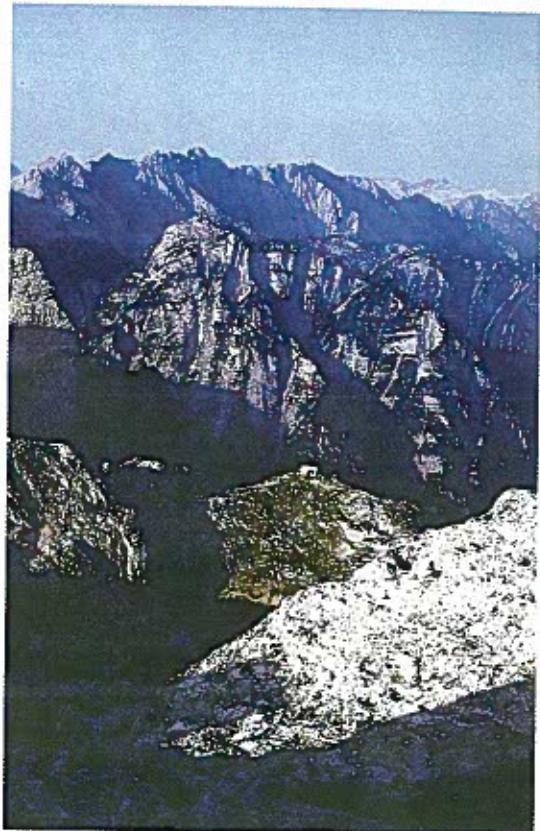

1.1.4/1 Visokogorski svet Slabo obraščeni vrhovi in vrhovi nad gozdno mejo so vzorec, ki s strmimi skalnimi ostenji in golimi vrhovi daje območju identiteto. Območje odlikuje reliefna dinamika (velike višinske razlike na majhnih razdaljah) – strmi vrhovi in globoke ozke doline, kar poudarja mogočnost gorskega sveta.

Značilen vzorec. Primer: Ozadje vasi Strmec blizu Predela

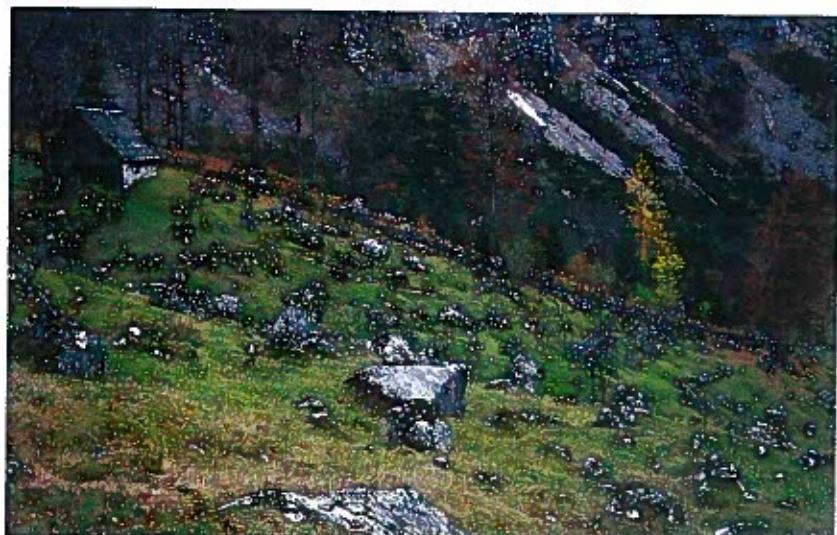
1.1.4/3 Prehodna območja na gozdni meji Prehoden svet, ki ga opredeljujejo dinamični naravni procesi, predvsem intenzivna erozija. Prisotna so obsežna melišča, posamezne veče skale – balvani ter revno rastlinstvo – trate, ruševje in macesni osamelci.

Značilen vzorec. Primer: Zadrnjica

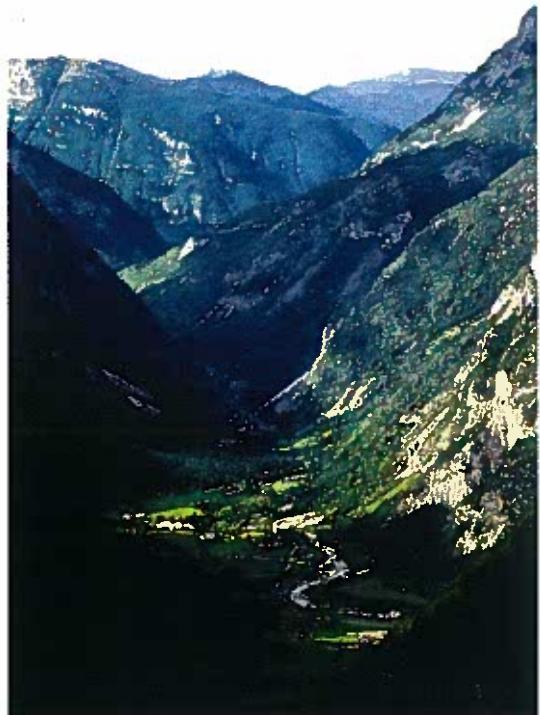
1.1.4/2 Skalnate uravnave v visokogorskem svetu – podi Svet razgibanih visokogorskih planot, ki so posledica terciarne uravnave. Prisotne so številne kraške pojavnne oblike na skalnatem površju.

Redek vzorec. Primer: Kriški podi

KRAJINSKI VZORCI

1.1.4/4 Gozdovi na pobočjih in nižjih gorskih hrbtnih Obsežni, predvsem bukovi in delno smrekovi gozdovi pokrivajo strma pobočja, prisotno pa je tudi zaraščanje in širjenje gozdov na nekdanjih planinah, kar se kaže v preobrazbi kulturne krajine.

Značilen vzorec. Primer: *Trenta*

1.1.4/5 Kmetijski svet širokih gorskih kotlin Ledeniško preoblikovan in uravnan svet z relativno prostranimi, stopnjasto razporejenimi terasami. Ugodnejši relief in dobra prometna dostopnost sta ustvarila razmere za zgodnjo naselitev in kmetijsko rabo.

Značilen vzorec. Primer: *Bovška kotlina*

1.1.4/6 Ozke gorske doline z mozaičnim površinskim pokrovom Območje reliefno razgibanih in globoko v visokogorski svet zarezanih ozkih koritastih dolin, ki so bile močno ledeniško preoblikovane (ledeniške nasutine). Doline kažejo močne procese, predvsem rečne erozije.

Značilen vzorec. Primer: *Log pod Mangartom*

KRAJINSKI VZORCI

1.1.4/7 Obvodni svet Območje s številnimi vodnimi in obvodnimi pojavili vzdolž vodotokov. Zanj je značilen razgiban relief, prvobitnost alpskih vodotokov in pestrost obvodne vegetacije.

Redek vzorec. Primer: Soča pri Trnovem

1.1.4

VREDNOTENJE

1.1.4.01 Trenta	1–2
Številne naravne znamenitosti, velika naravna ohranjenost.	
Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni oz. regionalni pomen	
1.1.4.02 Bavšica	1–2
Naravna ohranjenost, odmaknjeno območje. Kulturna krajina na ledeniških morenah (suhí zidovi).	
Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: lokalni pomen	
1.1.4.03 Koritnica	1
Velika naravna ohranjenost, naravne znamenitosti.	
Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oz. lokalni pomen	
1.1.4.04 Bovška kotlina	2
Relativno naravno ohranjeno območje z nekaterimi manjšimi degradacijami.	
Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen	
1.1.4.05 Dolina Soče pri Trnovem	2–3
Naravno ohranjeno območje ob zelo dinamični reki.	
Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oz. lokalni pomen	
1.1.4.06 Južna pobočja Bohinjskih hribov – dolina Tolminke	2
Velika naravna ohranjenost s prisotnimi objekti in območji naravne in kulturne dediščine.	
Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen	

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

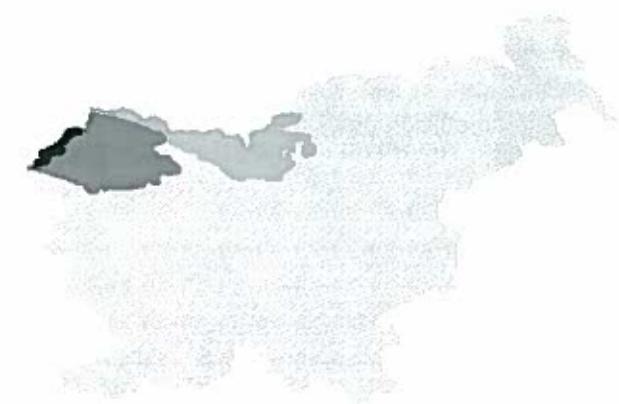
- omejiti stanovanjsko gradnjo in jo približati tradicionalnim oblikam strnjene poselitve
- preprečevati stihijsko poseganje v naravno ohranjen prostor za potrebe turizma in rekreacije
- varovati naravno ohranjene manjše vodotoke (spreminjanje njihovega toka ali odvzem gramoza na prodiščih Soče, vode na posameznih odsekih za zajezitve – Slatenik, energetska ali druga raba)
- varovati obrežni prostor vodotokov in gozdnega roba, ki izstopata v krajinski sliki in preprečevati gradnjo objektov in ureditev (rekreacijske dejavnosti, šotorišča) v tem prostoru
- skrbno umeščati infrastrukturno omrežje (ceste, daljnovodi) – v prostoru izstopajo pretežno gozdne prometnice, ki po strmih erozijskih in vidno izpostavljenih pobočjih vodijo do višje ležečih objektov, travnikov, gozdov
- zaradi ohranjanja podobe gorske kulturne krajine je treba vsaj v omejenem obsegu ob ustrezni družbeni sprejemljivosti in subvencioniranju ustaviti trend za raščanja kmetijskih površin

1.1.5 Zahodni Julijci

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.1.5.01 Kaninsko–Rombonski podi
- 1.1.5.02 Mangartski greben

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Območje obsega Kaninsko pogorje in Mangartsko pogorje, gorski svet, ki sodi v zahodni del Julijskih Alp, med dolino Koritnice na vzhodu in državno mejo z Italijo na severozahodu.

Ključne značilnosti

- visokogorski relief s skalovitim površjem, visokogorski kras
- maloštevilne planine (v zaraščanju)
- dominantna lega, razglednost
- naravna ohranjenost
- pojavnne oblike visokogorskega krasa, gorska cesta na Mangartsko sedlo, prizorišča soške fronte

Merila za opredelitev enote Značilen relief, skalnato površje, goli neporaščeni vrhovi in enaka kameninska zgradba so lastnosti, v katerih si je enota zelo podobna. Za območje v celoti je značilno ostro gorsko podnebje, z veliko padavinami.

Splošna prostorska razmerja Razpoznavnost je velika. Visokogorski svet je prepoznaven po obsežnem masivu, velikih relativnih višinskih razlikah (okrog 2000 m med dnom Bovške kotline in najvišjimi vrhovi), po skalovitem zakraselju površju. Gorski masiv poteka v smeri jugozahod – sevorovzhod. Večina območja se nahaja nad ali tik pod gozdno mejo, ki tod poteka okrog 1600 m n.m., zato v vidnem zaznavanju nad gozdnatimi pobočji prevladujejo gorski greben, prostrane travnate vesine in skalnate uravnave – podi. Zaradi visoke nadmorske višine sta značilna velika razglednost in vidni stik s sosednjimi gorskimi verigami.

Krajinske posebnosti Med posebnosti sodijo območja visokogorskega krasa. Med površinskimi oblikami so pogoste škrapljje, žlebiči, kotliči, lašti, brezna in kraške mize. Še večja posebnost je podzemski kraški svet, kjer so nekatere jame globoke tudi več kot 1000 m. Na Kaninu je znamenita skalna odprtina, Kaninsko okno. Mangartsko sedlo je posebnost tako v botaničnem (kisloljubne rastline) kot v geološkem pogledu (apnenec s primesmi mangana). Veliko vrednost imajo vsi visokogorski kraški pojavi, pa tudi visokogorsko rastje, ki uspeva na ekstremnih rastiščih.

Posebnost v enoti, visokogorska cesta na Mangartsko sedlo, je tehnični spomenik časa, v katerem je nastala. Rombon, znamenito prizorišče 1. svetovne vojne, ima pomembno zgodovinsko in pričevalno vrednost. Tu so se razmere precej spremenile – mnoge grajene objekte je načel z občasno zaraščene. Med objekti sta znameniti spominski prizorišči trdnjava (ruševine) in pomnik branilcem Predila pred Napoleonsovo vojsko.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief V enoti je samo gorski svet. Ker je to območje višjih nadmorskih višin, prevladuje skalovje in zakraselo kraško površje. Relief je izoblikovan v visokogorsko planoto, iz katere se dvigajo številni ostri vrhovi, ali pa se kopasta gmota gorovja dviguje neposredno iz gorske doline. Kaninsko pogorje je območje visokogorskega krasa, kjer se poleg drugih oblik pojavljajo tudi globoka podzemna brezna (Črnelsko brezno je globoko 1198 m, Skalarjevo brezno pa 500 m).

Vode Zaradi zakraselosti površja na območju Kaninsko–Rombonskih podov ni površinskih voda. Vode se pretakajo podzemeljsko do roba Bovške kotline in doline Možnice. Tu sta tudi kraška izvira Boka in Glijun. Z zahodnega kraka Mangartskega pogorja priteče Mangartski potok in več krajših potokov, na južnem pobočju Mangartskega pogorja pa izvira Koritnica.

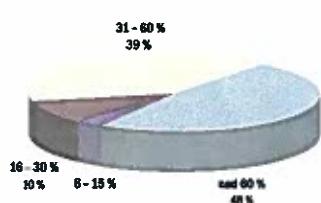
Rastje Območje obsega površine, ki so nad ali tik pod gozdno mejo. Travnate vesine so značilne za Mangart, so pa tudi na Rombonu, tipičen travnat vrh je Čukla. Botanično zanimiva rastišča gorskega cvetja so na Mangartu. Na gozdnih meji uspeva ruše, ki prerašča velike površine. Preko smreke (Kanin) in ponekod jelke (Mangart) se nadaljuje v podgorski bukov gozd.

Primarna raba tal Prave kmetijske rabe na območju ni, ker za to ni nikakršnih pogojev. Med te dejavnosti bi lahko prištevali planine za drobnico, ki jih je bilo včasih precej. Večina je opuščenih, delujeta le še nižje ležeča Mangartska planina in planina Krnica na Kaninu.

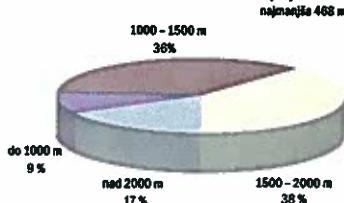
Poselitev Območje je neposeljeno.

1.1.5

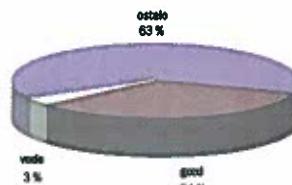
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

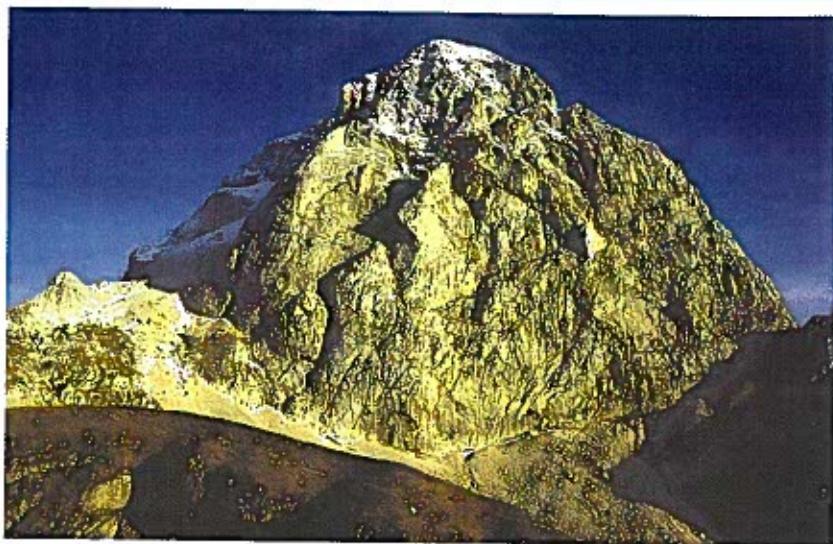

POVRŠINSKI POKROV

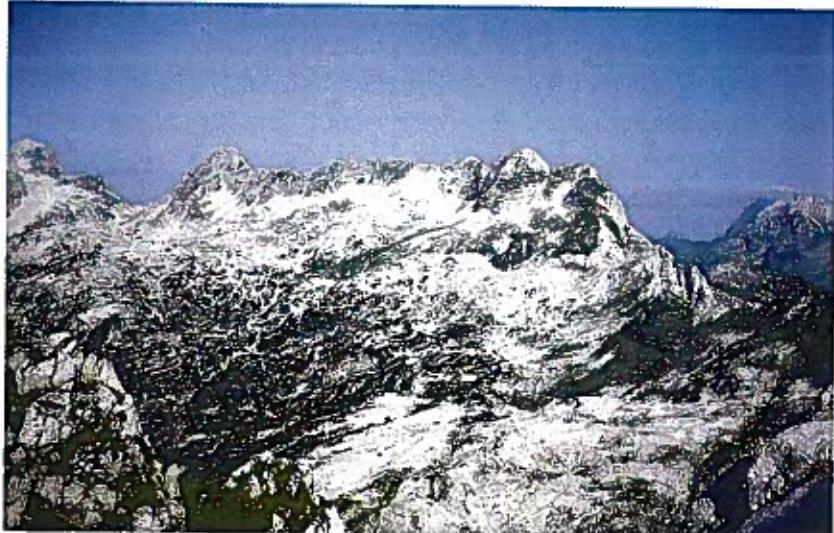
KRAJINSKI VZORCI

1.1.5/1 Visokogorski svet Alpsko območje, katerega vrhovi v glavnem gorskem grebenu presegajo tudi 2500 m n.m. Površje je razbrazdano skalnato, s strmimi, tudi previsnimi pobočji ter skromnim rastjem (redke travne in zeliščne blazine v skalnatih razpokah ter ruševje in posamezni macesni nad gozdno mejo).

Značilen vzorec. Primer: Mangart

1.1.5/2 Skalnate uravnave v visokogorskem svetu – podi Svet reliefno razgibanega planotastega sveta s številnimi izjemnimi oblikami visokogorskega krasa (škraplje, brezna, razpoke, ...).

Redek vzorec. Primer: Rombonski podi

1.1.5/3 Pobočja, vrhovi in sedla v alpskem predgorju z mozaičnim površinskim pokrovom Večinoma z gozdom poraščen reliefno razgiban sredogorski svet. Na položnejših prisojnih legah in reliefno bolj zaobljenem površju so ob prisotnosti ugodnejših talnih razmer travniške površine, ki se uporabljajo za sezonsko pašo drobnice.

Značilen vzorec. Primer: Pogled proti Jalovcu

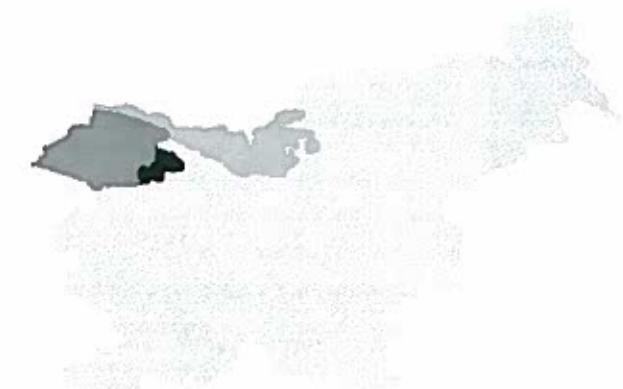
VREDNOTENJE	SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE
1.1.5.01 Kaninsko–Rombonski podi 1–2 Glavnina območja je povsem naravno ohranjena z izjemno zanimivimi kraškimi pojavi (nadzemnimi in podzemnimi) visokogorskega sveta in reliefsa. Od enotne ocene izrazito odstopa območje visokogorskega smučišča na Kaninu. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni oziroma regionalni pomen	<ul style="list-style-type: none">sanirati smučarsko središče na Kaninuohraniti vsaj najznačilnejše planine ob ustreznih družbenih in gospodarski podpori in tako preprečiti nadaljnje zaraščanje in opuščanje visokogorskih pašnih površin, ki je prisotno povsod v območju
1.1.5.02 Mangartski greben 1 Enoto odlikuje velika naravna ohranjenost, prisotne so številne naravne – floristične in geološke – posebnosti. Veliki Mangart dosega tretjo najvišjo točko na državnem ozemlju (za Triglavom in Škrlatico). Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni oziroma regionalni pomen	1.1.5

1.1.6 Jelovica

KRAJINSKE PODENOTE

Enota ni razdeljena na podenote

OPIS ENOTE

Položaj enote v prostoru Enota zavzema sredogorsko planoto nad Kropo in Kamno Gorico, ki se razprostira med dolino Save Bohinjke na zahodu, dolino Selške Sore na jugovzhodu in Radovljško ravnino na severovzhodu.

Ključne značilnosti

- uravnanost reliefa, gozdnatost, zakraselost površja
- maloštevilne planine v zaraščanju, ekstenzivna kmetijska krajina na reliefnih izravnkah
- nepreglednost, homogenost
- naravna ohranjenost
- visokogorski barji

Merila za opredelitev enote V enoti je osnovno merilo relief. Planota je opredeljena kot pliocenski ravnik, katerega apneničko površje je bilo dolgotrajno zakrasevano. Jelovica je pokrita s sklenjenimi gozdovi.

Splošna prostorska razmerja Jelovica je po legi robna izstopajoča enota Julijskih Alp, po višini in reliefu pa sredogorska planota, ki pada od juga proti severu. Zaradi strmih pobočij na severni strani vzdolž prelomnice je najbolj zaznavna z radovljškega dela Ljubljanske kotline. Reliefno umirjeno površje, ki pa višinsko močno presega nižinski raven svet, daje videz "ravne gore". Na resnično gorovje se naslanja samo na jugozahodu, kjer se ravnik Jelovice močno zoži in prehaja v pravo pogorje z višjimi vrhovi. Na njenem južnem robu se dvigajo Ratitovec in več manjših vrhov, ki oblikujejo manj izrazit prehod na južno in jugovzhodno stran v Selško dolino oziroma Škofjeloško hribovje. Izravnano površje brez površinskih voda in površinski pokrov, ki ga sestavljajo prostrani gozdovi, prispevata k slabim preglednostim enote. Z izjemo delov v območju, ki jih ustvarjajo porfirji (severno vznožje in nižji pas pobočja med Kropo in Kamno Gorico in posamezna vršna zemljišča) oziroma pokrivajo vododrzne plasti, je Jelovica značilna kraška planota.

Krajinske posebnosti Jelovica kot celota ustvarja enovito območje, ki s svojimi severnimi pobočji oblikuje okvir Radovljški ravnini, njen, z gozdom poudarjen površinski pokrov, pa deluje kontrastno nasproti kme-

tijskim površinam ravnine na levem bregu Save. Izjemni pomen v prostoru imata visoki šotni barji Za Blatom (Blatni graben) in Ledine (med Oglovšami in Pašnim vrhom), ki sta redki tudi v širšem merilu.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Reliefno je enota izravnana planota, ki je bila zaradi matične podlage (triasni apnenci in dolomiti) dolgotrajno zakrasevana. Značilne so geomorfološke oblike – zaobljene žlebaste škrapljive, kotlaste vrtace, brezna, podzemne Jame in suhe doline. Višinsko planota pada od juga (1200 – 1300 m) proti severu, kjer prevladujejo višine od 1000 do 1100 m n.m.

Površinske vode Površinskih voda, razen na redkih neprepustnih tleh (porfirji) ni. Na območju so prisotne tudi redke sledi glacialnega in fluvialnega preoblikovanja – visoki barji Za Blatom in Ledine kot ostanka poznoledeniških jezer, ki sta se razvili v naravnih depresijah na morenskih nasutinah.

Rastje Planoto pokrivajo sklenjeni gozdovi. Na rendzinih in rjavih tleh (karbonati) uspevata alpsi bukov gozd in predalpsi gozd jelke in bukve, na kislih rjavih tleh (nekarbonatna podlaga – porfirji) pa smrekov gozd z mahovi in bukov gozd z rebrenačo. Na površinskih izravnkah in preperlinastih tleh v bližini redkih površinskih voda se pojavljajo planine in košenice manjših razsežnosti (razen zaplate med Martinčkom in Mošenjsko planino).

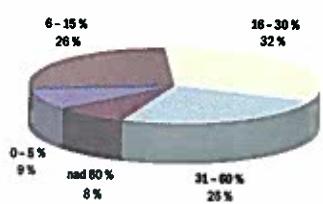
Primarna raba tal V enoti je kmetijstvo slabo zastopano. Na redkih površinskih izravnkah in preperlinastih tleh se pojavljajo planine in košenice. Več kmetijskih ekstenzivno rabljenih površin je na vznožju južnejših pobočij. Manjši zaselki na severni strani so obdani s sadovnjaki in travniki manjših razsežnosti.

Zato pa je v obravnavanem prostoru v ospredju gozdarstvo, saj v območju prevladujejo iglasti in mešani gozdovi s poudarjeno lesnoproizvodno vlogo.

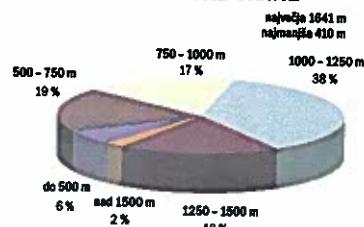
Poselitev Na Jelovici, z izjemo redkih zaselkov (Martinček, Rovtarica in Kupljenik), ni poselitev. Stalna poselitev je umaknjena na severno vznožje, vzdolž ceste Radovljica – Lancovo – Lipnica – Kamna Gorica – Podnart oziroma na južna prisojna območja (Dražgoše).

1.1.6

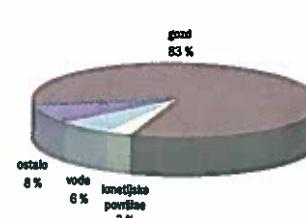
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

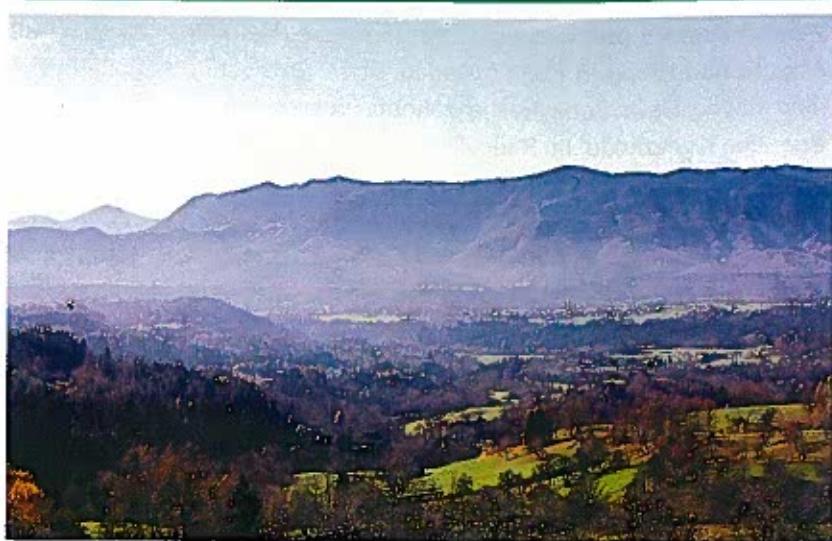

POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

1.1.6/1 Sredogorska gozdnata planota Jelovica je ostanek nekdanjega pliocenskega ravnika z bolj ali manj izravnanim zakraselim apneniškim površjem (kotanje – kotliči in konte, brezna, suhe doline) ter gozdnim površinskim pokrovom.

Značilen vzorec. Primer: Jelovica, pogled z Dobrče

1.1.6/2 Kmetijski svet visokih planin Območja kmetijske krajine so redke pašne planine, izoblikovane na izravnanih ali položnejših legah na preperinskih tleh ter v bližini površinskih vodnih virov.

Značilen vzorec. Primer: Planina Talež

1.1.6/3 Močvirni svet sredogorske planote Območji hidromorfnih rastišč (visoki šotni barji Za Blatom in Ledine) sta ostanka poznoledeniških jezer, nastalih v depresijah na morenskih nasutinah Jelovice.

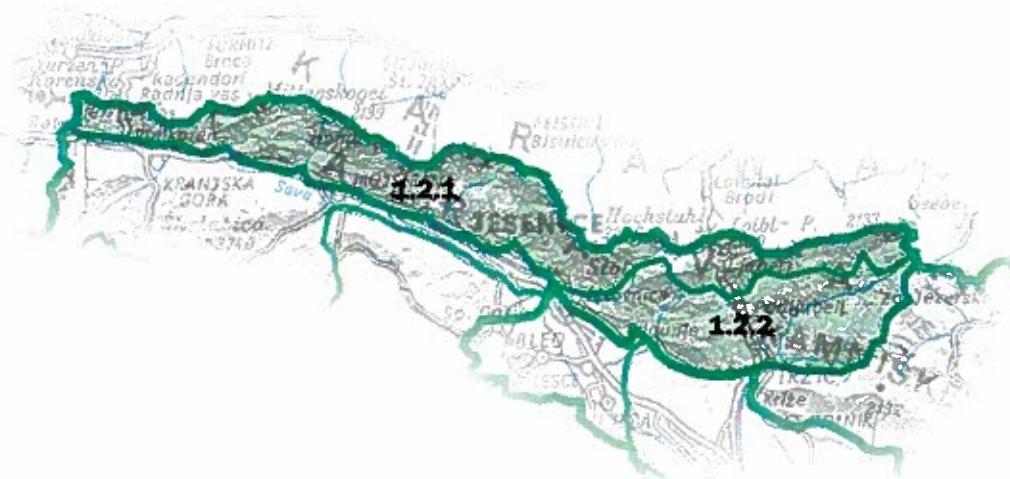

Redek vzorec. Primer: Za Blatom

VREDNOTENJE	SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE
<p>1.1.6 Jelovica 2–3</p> <p>Sredogorska planota, ki je tipološko sorodna Pokljuki (kraške oblike reliefsa, odsotnost površinskih voda, manjše planine), vendar v nekoliko manj izraziti pojavnosti.</p> <p>Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni oziroma regionalni pomen</p>	<ul style="list-style-type: none">• gospodariti z gozdovi: preprečevati goloseke in pazljivo načrtovati nove gozdne prometnice• sanirati obstoječe kamnolome (v preteklosti je bilo območje Jelovice znano po manjših rudnikih, topilnicah in plavžih, katerih nekaj ostankov je še ohranjenih), med katerimi sta večji problem kamnoloma na vidno izpostavljenem strmem severnem pobočju – ob Rečici nad Kamno Gorico in pod Pečmi• vzdrževati planinske pašnike, vsaj v omejenem obsegu, ob ustreznih družbenih in gospodarskih podporah• omejiti gradnjo novih počitniških objektov in preobrazbo stanov v sekundarna bivališča (Talež, Goška ravan)

1.1.6

1.2 Karavanke

KRAJINSKE ENOTE

- 1.2.1 Greben Karavank
- 1.2.2 Obrobje Blejsko-Radovljiske ravnine

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota zavzema Zah. Karavanke ter zahodni in osrednji del Vzhodnih Karavank, mejno gorovje med Slovenijo in Avstrijo oziroma med Zgornjesavsko dolino in Celovško kotlino, in prehodno območje kotlin in dolin, ki segajo globoko v gorske skupine Karavank in Kamniških Alp ter jih med seboj tudi ločujejo.

Merila za opredelitev enote Enota kaže reliefno raznolikost, ki je v gorskem svetu posledica različne maticne podlage, tektonske zgradbe (prelomi in narivi) in fluvioglacialnega delovanja v dolini (debele plasti proda in konglomerata). Hrbet Karavank z izpostavljenimi gorskimi skupinami in grebeni Golice, Stola, Begunjščice in Košute zaradi razgibanega reliefa, geološke pestrosti, površinskega pokrova (gozdne in travniške površine pod razgaljenimi vrhovi) in vodne mreže z različnimi pojavnimi oblikami mogočno zaznamuje okvir severnega dela Ljubljanske kotline in z njim ustvarja kontrastno razmerje. Obravnavani prostor pomembno členijo tudi vodotoki s spremljajočimi dolinami.

Podnebje je ostro, vendar v primerjavi z Julijskimi Alpami nekoliko blažje.

Prepoznavnost krajine Enoti je zaradi različnih prostorskih območij, ki jo sestavljajo, težko pripisati skupne poteze. Severovzhodni del pripada gorskemu svetu, ki ga opredeljuje velika nadmorska višina, pestre reliefne oblike, razrezanost pobočij, hudourniške vode v spodnjih delih pobočij, površinski gozdni pokrov in neposestvenost. Prehodna območja zavzemajo svet kotlin in dolin vodotokov, ki se na eni strani zajedajo v gorske sisteme Karavank in Kamniških Alp in jih ločujejo med seboj (dolina Draga, doline pritokov Tržiške Bistrice). Prepoznavna so po razgibanem reliefu, bogastvu površinskih voda v različnih pojavnih oblikah, majhnem merilu, različni rabi tal in razpršeni poselitvi. Severni in severozahodni – gorski – del enote sestavlja relativno ozek gorski hrbet, katerega višina počasi narašča proti vzhodu. Iz enovitega grebena izstopajo posamezne gore oziroma gorske skupine apneničko-dolomitnega porekla. Za celotno pogorje so značilna blažja – položnejša južna pobočja nasproti strimim, celo prepadnim severnim pobočjem, tako da je tudi greben pomaknjen proti severu – Koroški. Za gorski svet je značilna smer severozahod – jugovzhod (od skrajnega zahodnega robu do Stola) oziroma zahod – vzhod (od Stola do vzhodnega roba enote – Košute). Območje je

raznoliko zaradi geološkopetrografske sestave, ki vpliva na razgibanost in hitre menjave značilnosti reliefa. Površje sooblikujejo tektonski prelomi v vseh smereh, združeni z narivi, in površinske vode, ki so izdolble svoje struge skozi različne geološke sloje in jih tako razkrile. Za območje je značilna velika geološka pestrost – paleozojske kamnine na zahod. delu in v vznožju gorovja, v osrednjem in vzhodnem delu grebena ter vršnem delu Karavank pa triasni apnenci in dolomiti.

Spremljanje krajine V vzpetem svetu Karavank je zaradi opuščanja planin in košenic prisotno zaraščanje. Po drugi strani pa je zaznaven povečan interes za gradnjo počitniških objektov in izkorisčanje hudourniških potokov v energetske namene. Med naravnimi procesi je prisotna erozija (številna melišča) in erozijska žarišča v povirjih.

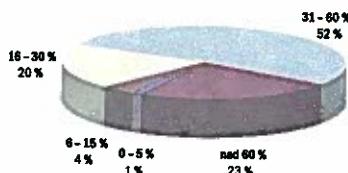
KRAJINSKI VZORCI

- visokogorski svet z enotno potezo hrbta, iz katere izstopajo gorske skupine in visoki grebeni z razgajenimi oblikami zgornjih delov in z gozdovi poraščena južna pobočja (Golica, Stolova skupina, Begunjščica, greben Košute)
- ozke doline in kotline s pretežno kmetijsko rabo (dolina Draga, dolina ob Mošeniku, Jelendol, dolina ob Lomščici)
- območja vodotokov z vodnimi in obvodnimi pojavi – prodišča, meandri, soteske, debri, hudourniške grappe, nasutine, vršaji, hidrofilna vegetacija (Begunjščica, Tržiška Bistrica s pritokoma – Mošenik, Lomščica)

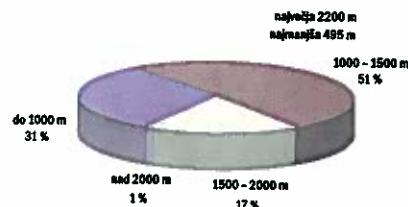
SMERNICE ZA VAROVANJE

- omejiti proces narav. sukcesivnega zaraščanja travniških površin na pobočnih delih območja vsaj v obsegu, ki bo prispeval k ohranitvi značilne krajine. slike
- omejiti gradnjo in pretehtano umeščati energetske objekte na gorskih hudourniških vodotokih
- preprečevati razpršeno gradnjo počitniških objektov in naselij
- varovati vodne vire in preprečiti vodnogospodarsko urejanje na prvobitnih odsekih vodotokov
- infrastrukturne vode voditi z upoštevanjem naravnih danosti (smer in odprtost dolin, površinski pokrov, gozdni in drugi robovi)
- načrtno gospodariti z gozdom (ustrezeno vodenje gozdnih prometnic, preprečevanje golosekov)

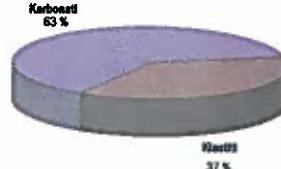
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

GEOLOGIJA

1.2.1 Greben Karavank

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.2.1.01 Zahodne Karavanke
- 1.2.1.02 Golica
- 1.2.1.03 Stol
- 1.2.1.04 Košuta

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota obsega razmeroma ozek gorski hrbet na severozahodu Slovenije, tako da zavzema gorske formacije vzdolž severnega roba Ljubljanske kotline in Zgornjesavske doline na jugu in jugozahodu oziroma državne meje z Avstrijo na severu in severovzhodu. Na skrajnem severozahodu sega do državne meje z Italijo, na skrajnem vzhodu pa sega do Storžičevega pogorja.

Ključne značilnosti

- gorski hrbet, zarezane ozke doline, vodnatost, geološke formacije
- ekstenzivna kmetijska krajina (na prisojnih pobočjih)
- dominantna gorska poteza, razglednost
- prvobitnost

• greben z izstopajočimi gorskimi skupinami in vrhovi
Merila za opredelitev enote Enoto opredeljuje relief – gorski hrbet z izstopajočimi posameznimi vrhovi oziroma gorskimi skupinami, ki deluje masivno z znatno nadmorsko višino.

Splošna prostorska razmerja Enota ima izrazito linearen potek z usmeritvijo vzhod – zahod oziroma jugovzhod – severozahod, ki ji sledijo tako gorski hrbiti kot doline in oblikuje mogočen prostorski okvir ravninskemu svetu severnega dela Ljubljanske kotline. Označuje jo reliefna razgibanost, ki je posledica izredno pestre matične podlage, tektonski zgradbe (prelomi in narivi) in delovanja predvsem hudourniških voda, ki s svojimi ozkimi dolinami na stikih različnih geoloških plasti členijo in ločujejo posamezne gorske skupine in grebene Karavank in zahodnih Kamniških Alp. Kljub reliefni razgibanosti in višini je greben Karavank prometno dobro dostopen in na nekaterih prevalih tudi prehoden.

Krajinske posebnosti Enota ima izrazito longitudinalno razsežnost, saj je del dobrih 100 km dolge gorske poteze od Ziljske doline na zahodu do Slovenjgraške kotline na vzhodu. Na površju so razkrite številne geološke plasti, ki so zanimive zaradi spoznavanja procesov pri nastajanju gorstva. S svojo sklenjenostjo in relativno veliko nadmorsko višino prevladuje nad Zgornjesavsko dolino in severnim delom Ljubljanske kotline ter ustvarja mogočno kuliso ravninskemu svetu z naselji, narančanimi ob vznožju južnih pobočij. Pri vidnem

zaznavanju zaradi reliefne zgradbe visokogorskega sveta, dominantne izpostavljene lege nad okolico, površinskega pokrova (sklenjeni gozdovi do zgornje meje okrog 1500 m n.m., s posameznimi planinami in travnatimi pobočji nad njim) izstopajo travnata pobočja nad gozdno mejo Golice (posebna floristična sestava – narcise v maju in juniju), visokogorska Stolova skupina, grebena Begunjščice in Košute. Izpostavljeni vršni deli Karavank omogočajo izredne panoramske poglede na osrednjo slovensko ravnino, Julisce Alpe in Celovško kotlinu.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

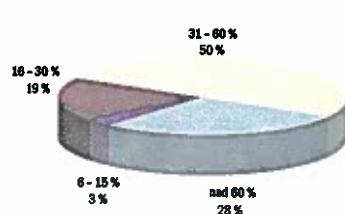
Relief Območje odlikuje zelo razgiban relief, ki kaže pestro geološko osnovo in plastovitost, tektonske prelome in narive ter delovanje površinskih voda, ki so vrezale svoja korita skozi različne sklade. Značilna so nekoliko položnejša južna pobočja. V odvisnosti od prisotnosti paleozojskih kamenin se spreminja tudi višina grebena. Na zahodnem delu, kjer prevladujejo paleozojske plasti – skrilavci, peščenjaki in trdi apnenci, je hrbet najnižji, površje je že zaobljeno, pa tudi površinski pokrov priča o bolj sredogorski naravi. Proti vzhodu se povečuje prisotnost skladov zgornjetriasnih apnencev in dolomitov, zato izstopajo gore in gorske skupine (Stolova skupina, Begunjščica) oziroma hrbiti (Košuta) z relativno veliko nadmorsko višino (nad 2000 m) ter strmejša pobočja s skalnatimi grebeni in vrhovi. Vode so ustvarile kratke in različno široke doline (od tesni do pravih dolin).

Vode Zaradi večinoma vododržnih kamnin vode tečejo po površju. Hidrografska mreža sestavlja številni gorski hudourniški potoki in ob vznožju pobočij že večji vodotoki, ki odvodnjavajo celotna južna pobočja Karavank in delno tudi zahodnih Kamniških Alp v Savo Dolinko in potem v Savo. Svoje struge so vode iz dolble skozi različne geološke plasti in tako soustvarjale podobo gorstva.

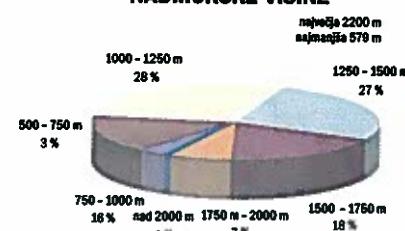
Rastje Površinski pokrov pod gozdno mejo oblikujejo prostrani gozdovi, nad njim pa so, odvisno od matične podlage in reliefsa, travnata pobočja in hrbiti ali skalnati vršni deli gora. Raznolikost matične osnove se kaže v pestrosti rastlinskih združb.

Primarna raba tal Na prisojnih, položnejših in zavetnih legah so bile ob prisotnosti permskih in karbonskih

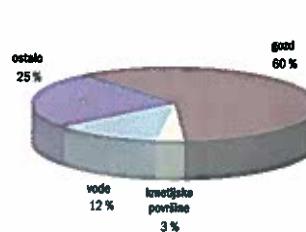
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

1.2.1 Greben Karavank

kamninskih osnovah v preteklosti urejene planine ob gozdni meji, rovti v gozdovih in košenice na nižjih legah (Savsko predgorje, vznožje južnih pobočij Košute). Te površine so dajale skromne možnosti za razvoj pašno-košnega sistema živinoreje, ki pa danes nazaduje, zato se travniška zemljišča zaraščajo. Lesnoproizvodni in varovalni pomen gozdov sta velika.

Poselitev Greben Karavank je, razen redkih planinskih postojank, neposeljen. Na delu, ki ga zavzemajo Zahodne Karavanke, so z maloštevilnimi gručastimi vasmi poseljeni prisojni vršaji ob vznožjih pobočij. Z razlo-

ženimi domovi so ponekod poseljena nižja pobočja (Srednji vrh), redke samotne kmetije se pojavljajo na terasnih izravnava v nadmorski višini med 800 in 1000 m (najvišja na Planini pod Golico). Nad Jesenicami na nižjih legah širšega Savskega predgorja je nekoliko bolj poseljeno območje (Javorniški Rovt in Plavški Rovt). Stalna naselitev je bila pogojena z razvojem železarstva in ugodnejšimi naravnimi razmerami. O zgodnji človekovi prisotnosti pričajo arheološki ostanki na Ajdni, skalnatem osamelcu v južnem pobočju Stola, ki kažejo kontinuiteto poselitve od rimske dobe naprej.

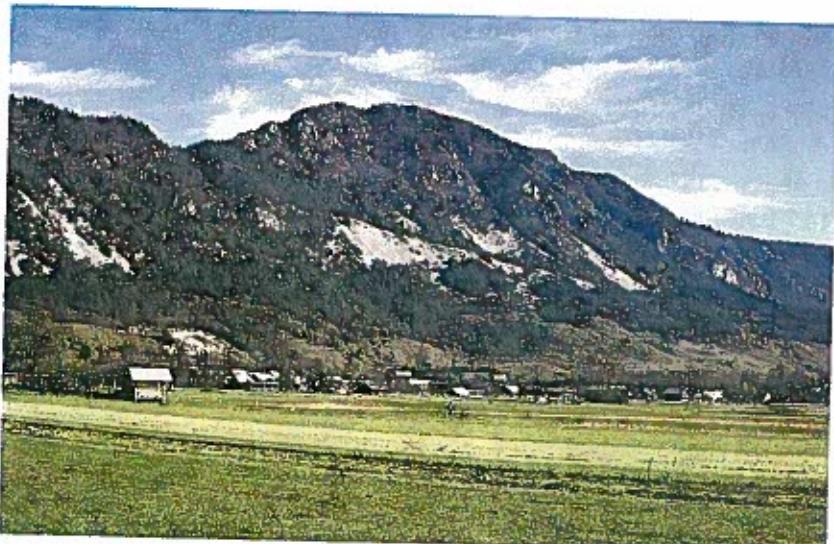
KRAJINSKI VZORCI

1.2.1/1 Visokogorski svet Gorski svet, ki ga oblikuje dokaj enotna izrazito linearna poteza hrbta, iz katere izstopajo gorske skupine (Stolova skupina) in visoki grebeni (Begunjščica in Košuta) z razgaljenimi oblikami vršnih delov (žlebasta pobočja, razbrazdane stene, melišča) in z gozdovi poraščena južna pobočja. Z velikimi višinami in raznolikostjo reliefnih oblik izstopa in obvladuje širšo okolico.

Značilen vzorec. Primer: Greben Košute

1.2.1/2 Prehodna območja na gozdni meji Strma labilna območja z obsežnimi melišči in posameznimi skalami. Pokrivajo jih skromni travniki, ruševje in posamična višja drevnina.

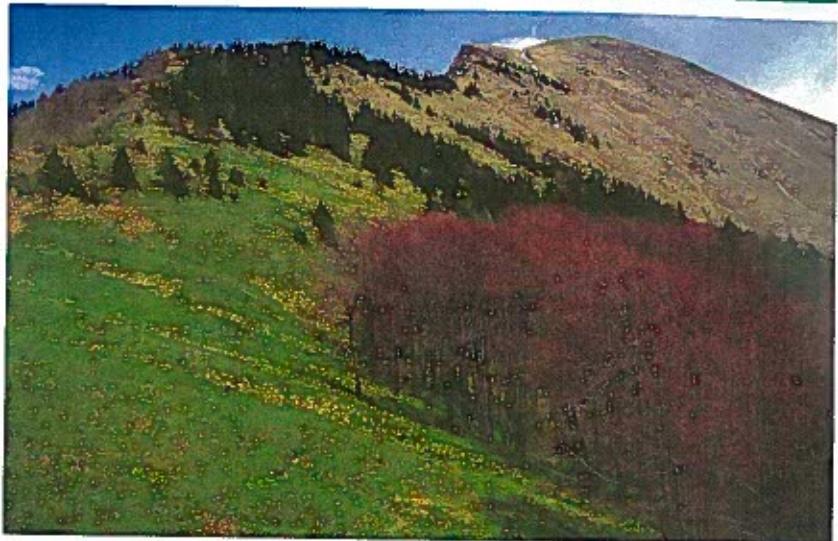

Značilen vzorec. Primer: Vznožje Karavank pri Rodinah

KRAJINSKI VZORCI

1.2.1/3 Kmetijski svet na pobočjih

Območja ekstenzivnih kmetijskih površin – planine, rovti, košenice in senožeti na naravno ugodnih legah (prisojne lege, zaobljene geomorfološke oblike, manjše strmine), ki pa so na celotnem območju v stadiju zaraščanja (na južnih pobočjih Zahodnih Karavank, Golice, Stola in Košute).

Značilen vzorec. Primer: Golica

1.2.1

1.2.1/4 Gozdovi na pobočjih in hrbtilh sredogorskega sveta

Relativno strma pobočja in reliefno razgibano površje pod gozdno mejo, ki je bila ponekod zaradi človekovih posegov v preteklosti (pašniki, košenice) umetno znižana, prevladujejo prostrani gozdovi.

Značilen vzorec. Primer: Zahodne Karavanke

1.2.1/5 Kmetijski svet v gorskih dolinah

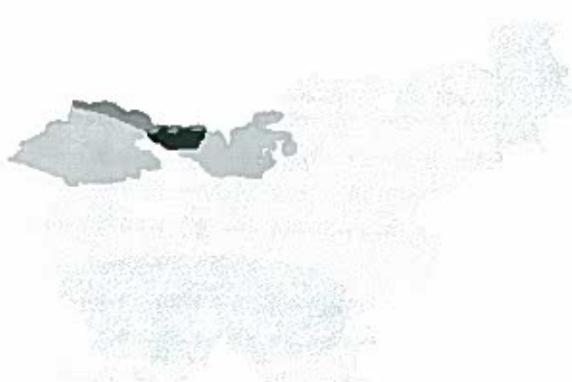
Pretežno ozka dolinska dna opredeljujejo stalni in občasni vodotoki (Sava Dolinka, hudourniški potoki) z vodnimi in obvodnimi pojavili (prodišča, hudourniške grape, nasutine, razkrita območja geološke skladovitosti, vršaji, hidrofilna vegetacija). Na večjih izravnkah in razširitvah prevladujejo travniške površine za potrebe živinoreje.

Značilen vzorec. Primer: Dolina Završnica

VREDNOTENJE	SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE
1.2.1.01 Zahodne Karavanke 3 Pestra krajinska slika enote, ki jo delno načenja opuščanje kmetijstva, je posledica geološke sestave tal, značilnih reliefnih oblik in površinskega pokrova. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen	<ul style="list-style-type: none"> varovati zaledja bogatih količin pitnih voda omejevati in premišljeno razvijati oblike turizma omejiti in z okoljskimi razmerami skladno načrtovati hidroenergetsko izrabo (vodnatost, velik padec) in vodnogospodarske ureditve vodotokov, ki imajo za posledico regulacije, linjske cevovode, odstranitev obrežne vegetacije, zajetja in akumulacije ter spremembe vodnega režima (posebej je razvrednoten prostor v dolinskem delu potokov)
1.2.1.02 Golica 3 V grebenu Karavank izstopajoča gorska skupina z značilnimi reliefnimi oblikami, višinsko slojevitim površinskim pokrovom in poselitvenim vzorcem (načet s počitniškimi objekti). Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oziroma lokalni pomen	<ul style="list-style-type: none"> omejiti počitniško gradnjo, ki že v sedanjem obsegu pomeni spremembo in degradacijo značilne krajine (novogradnja počitniških objektov zunaj strnjениh oblik pozidave in na vidno izpostavljenih izravnava na pobočjih oziroma rekonstrukcija planinskih stanov v sekundarna bivališča)
1.2.1.03 Stol 1 Vidno zaznavna prevladujoča lega visokogorske krajine v širšem prostoru, ki z izrazito vertikalno členjenostjo, pestrostjo reliefnih oblik in prepadnimi pobočji obvladuje ravninski prostor. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen	<ul style="list-style-type: none"> dosledno upoštevati prepoved sekanja na golo (labilna erozijska in relativno strma pobočja); sanitarno sečno podrejati krajinskim značilnostim omejiti odpiranja gozdov s prometnicami za potrebe gospodarjenja z njimi (vidna izpostavljenost) revitalizirati planinske pašnike (finančne spodbude)
1.2.1.04 Košuta 2 Sklenjen visokogorski hrbet z visoko stopnjo naravne ohranjenosti, reliefno razgibanostjo, značilnimi položnejšimi pobočji na južni in strmejšimi na severni strani grebena, ki vplivajo tudi na kmetijsko rabo prostora oziroma površinski pokrov, kar v medsebojni prepletensoti pomembno prispeva k vidni privlačnosti enote. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oziroma lokalni pomen	

1.2.2 Obrobje Blejsko–Radovljiske ravnine

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.2.2.01 Dolina Draga in Dobrča
- 1.2.2.02 Tržiška Bistrica

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota zavzema sredogorski svet Dobrče z dolinama Drage in Tržiške Bistrike, ki se zajeda globoko v masiv Karavank.

Ključne značilnosti

- reliefna členjenost, razvitost hidrografske mreže
- odprt kmetijski prostor, poselitveni vzorec (dno dolin)
- kontrastno razmerje med ravnino in gorskim okvirjem
- heterogenost, relativna naravna ohranjenost
- geološke plasti, soteska, deber, krajina spomina, arhitekturni členi (cerkve, grad)

Merila za opredelitev enote Osnovno merilo za opredelitev enote je relief, ki je posledica matične osnove, fluvioglacialnega delovanja, tektonskih prelomov in naronov. H krajinski zgradbi prispeva tudi hidrografska mreža z glavnim odvodnikom Savo in številnimi potoki, ki izvirajo v vzpetem svetu Karavank.

Slošna prostorska razmerja V enoti, razen območja Tržiške Bistrike, ki je usmerjeno od vzhoda proti zahodu, prevladuje smer severozahod – jugovzhod. Enota izkazuje visoko stopnjo preglednosti in členjenosti. Geološko zgradbo sestavljajo triasni apnenci (pobočja Begunjščice) in različne geološke formacije (območje Tržiške Bistrike – Dolžanova soteska). Površinski pokrov je dokaj enoten – na ravnini prevladujejo kmetijske, predvsem travniške površine, na vzpetem in razgibanem delu pa gozd.

Obrobna območja zavzemajo svet kotlin in dolin ter pobočij, ki se zajedajo v gorske sisteme Karavank in Kamniških Alp (dolina Draga, doline pritokov Tržiške Bistrike). Dolinast svet je razmeroma obsežen, izravan svet, s katerim karavanški hrbet in zahodni del Kamniških Alp ustvarjata kontrastno razmerje (prostornina–ploskev, travnik–gozd, temno–svetlo).

Krajinske posebnosti V prostoru je zaznavno kontrastno razmerje med dolinastim in vzpetim robnim delom, ki ga dodatno poudarjajo površinski pokrov, raba prostora in poselitev. Poseben položaj zavzema grad Kamen, točka, ki prevladuje nad velikim delom območja. V vidnem zaznavanju izstopa hrbet Dobrče, velik pomen pa ima dolina Draga s slikovito debrijo Begunjščice, krajino zgodovinskega spomina in opomina ter gradom Kamnom, ki je nekdaj obvladoval Radovljško ravnino, kakor tudi tovorno pot na Koroško. Pozornosti vreden je tudi odsek doline Tržiške Bistrike – Dolžanova soteska, v kateri so razkriti številne geološke plasti s fosilnimi in mineralnimi nahajališči.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Območje pod Begunjščico je reliefno razgibano z močno prisotnimi površinskimi hudourniškimi potoki, tako da je spodnji pobočni del razčlenjen s številnimi grapami in kratkimi, toda globokimi stranski dolinami. Dolina Draga, ki jo je oblikovalo porečje Begunjščice, s slikovito debrijo ob vstopu v ravnino ločuje Peči od Storžiškega pogorja z Dobrčo. Peči ustvarjajo nizko sleme s strmim jugozahodnim pobočjem z melišči, izobilkovanimi na tektonski prelomnici. Na jugovzhodni strani se pogorje čez hrbet z več sedli navezuje na Dobrčo s planotastim, izravnanim površjem pod stožasto oblikovanim vrhom in strmimi pobočji nad gorenjskimi dobravami.

Območje porečja Tržiške Bistrike izkazuje hribovske oziroma sredogorske značilnosti. Gosta hidrografska mreža, ki se odvija po neprepustnih kameninskih plasteh, je pripomogla k oblikovanosti površja. Pritoki Tržiške Bistrike so vrezali svoje doline, od katerih je predvsem dolina Lomščice širša in izravnana.

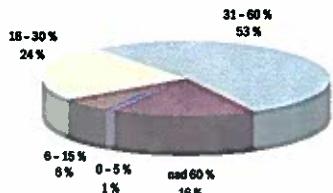
Vode Izrazito vodno mrežo ima območje pod Begunjščico – vodnati potoki Završnica, Blatnica, Begunjščica in Črni potok s pahljačasto strukturo grap v zgornjem delu in značilnimi vodnimi pojavi, kot so prodišča, tolmini, soteske, rečne terase in spremljajoči morenski ostanki. Porečje Tržiške Bistrike ustvarjajo vodotoki Mošenik, Lomščica in Tržiška Bistrica s številnimi pritoki, ki izvirajo na stikih vododržnih paleozojskih in karbonatnih plasti.

Rastje Ves hriboviti in sredogorski svet kakor tudi osamelci so pokriti z mešanimi gozdovi. Gozdovi na Begunjščici nad zgornjo mejo (1500 m n.m.) prehajajo v grmišča in travnje, spremljani s številnimi melišči in žlebovi se končajo v razgaljenem grebenu.

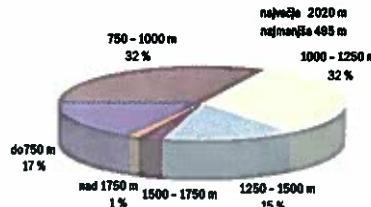
Primarna raba tal V hribovitem območju enote so kmetijsko izkoriščene (pašniki in travniki) le razširitev in izravnave dolin vodotokov (ob Lomščici) in planine na planotastem površju Dobrče. Gozdovi imajo poleg varovalnega pomemben gospodarski pomen, kar se kaže tudi v večjem številu žag in lesnopredelovalnih obratov.

Poselitev V območju Tržiške Bistrike je poselitev vezana na pomembno prometno povezavo Tržič – Ljubelj – Celovec in zaradi več planega sveta tudi na dolino Lomščice (Lom in sv. Katarina). Redke samotne kmetije so raztresene ob Konjščici in nad Mošeniško planino.

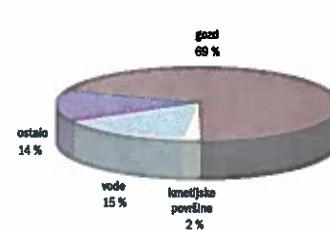
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

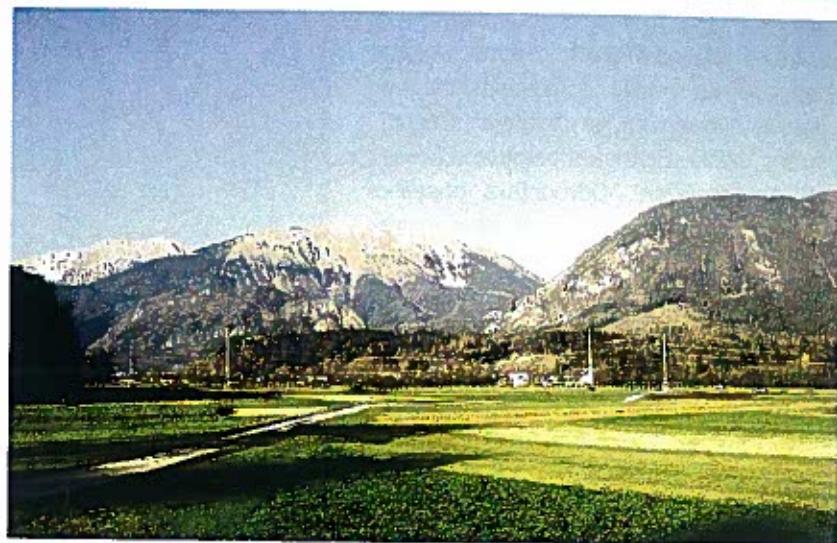
POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

1.2.2/1 Sredogorski gozdnat svet

Vzpet svet (vzhodni del Zahodnih Karavank), ki ga opredeljujejo zaobljene reliefne oblike. S svojo pojavnostjo prevladuje nad severnim delom Ljubljanske kotline. Pobočja so poraščena z gozdovi.

Značilen vzorec. Primer: Gorski hrbet Dobrče

1.2.2

1.2.2/2 Kmetijski svet na pobočjih

Položna in prisojna pobočja ter ledeniško preoblikovane police v pobočjih in terase zasedajo ekstenzivne kmetijske površine – pašniki, senožeti. Na vmesnih izravnavah se pojavljajo tudi redke samotne kmetije (nad Mošenikom).

Značilen vzorec. Primer: Grahovše

1.2.2/3 Kmetijski svet v dolinah

Uravnan svet nekoliko širšega dna dolin in blagih vznožij pobočij, z ekstenzivnimi oblikami kmetijstva izkoriščen svet dolin ob Tržički Bistrici (Jelendol), Mošeniku in Lomščici (Lom, Grahovše). Fluvioglacialne ravnine z blagimi reliefnimi prehodi pokrivajo travniki, pašniki in deloma tudi sadovnjaki.

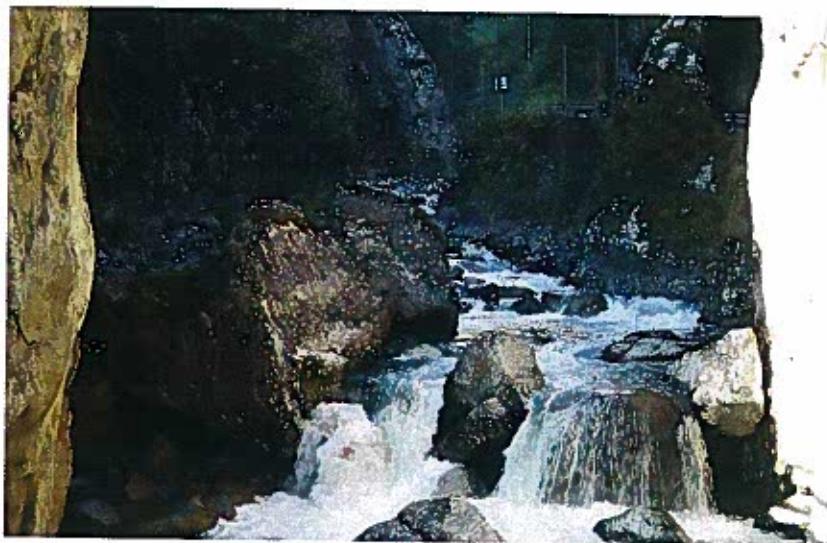

Značilen vzorec. Primer: Dolina Mošenika

KRAJINSKI VZORCI

1.2.2/4 Obvodni svet Izredno bogata hidrografska mreža s površinskimi vodotoki hudourniškega značaja (Beginjšica, Tržiška Bistrica s pritokoma Mošenik in Lomščica). Odvodnjava obsežno zaledje grebena Begunjščice oziroma grebena Košute in severna pobočja Storžiške skupine. Vodotoki ustvarjajo raznovrstne pojavnne oblike – prodišča, meandre, soteske, debri, hudourniške grape, nasutine, vršaje, hidrofilno vegetacijo, velik vpliv pa imajo tudi na razvoj reliefsa – razrezanost gorskega sveta, erozijska razbrazdanost strmih pobočij.

Redek vzorec. Primer: Tržiška Bistrica – Dolžanova soteska

VREDNOTENJE

1.2.2.01 Dolina Draga in Dobrča

2–3

Reliefno razgiban in slikovit visok karavanški gorski greben Begunjščice s prepoznavno vertikalno slojevitostjo in planotast, z gozdom porasel svet Dobrče ustvarjata naravno ohranjeno območje, ki izstopa v vidnem dojemanju kot gorska kulisa ravnini in dobravam. Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni oziroma regionalni pomen

1.2.2.02 Tržiška Bistrica

3

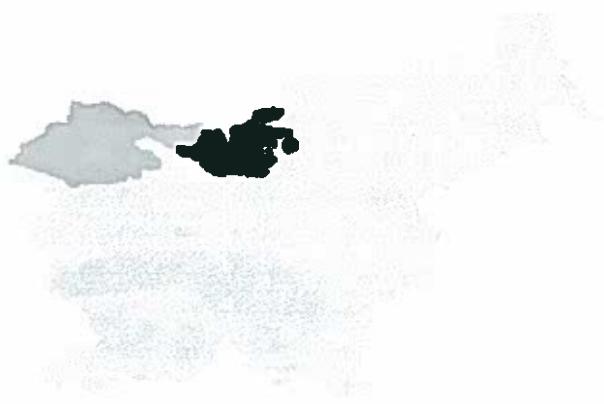
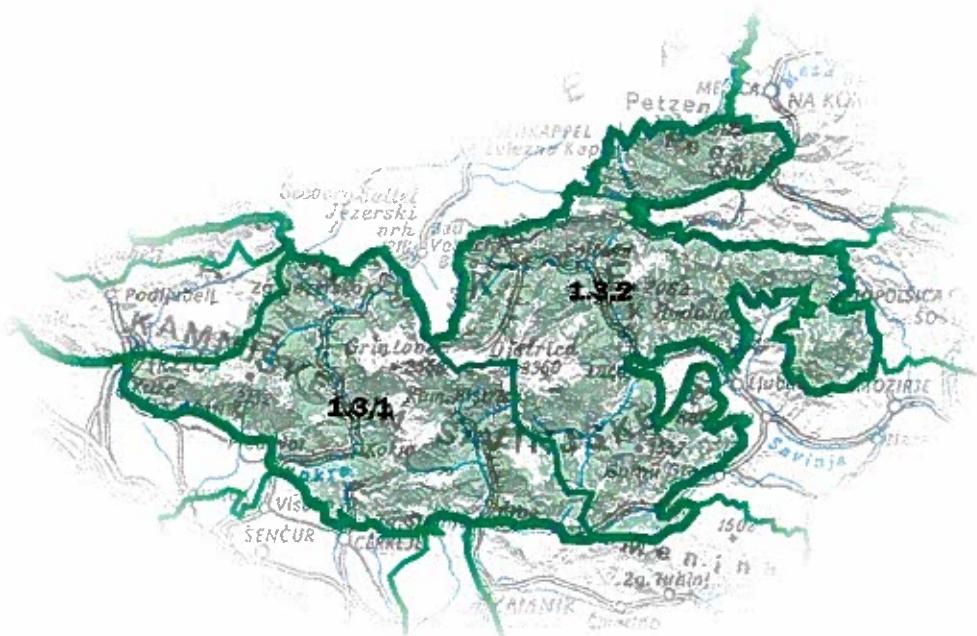
Z vodami prepreden dolinast svet, obdan z gorskimi skupinami Karavank in Kamniško Savinjskih Alp, z naravnim razmeram prilagojeno kmetijsko in gozdarsko rabo prostora, ki ustvarja privlačno krajinsko sliko in relativno skladnost v prostoru.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohraniti merilo prostora in značilne prvine prepoznavnosti krajine
- omejiti stanovanjsko gradnjo na vidno izpostavljenih legah, vzdolž cest in na kmetijskih zemljiščih
- nadzor nad stihijsko rastjo počitniških naselij (varovanje izpostavljenih prisojnih višjih leg na območju Tržiške Bistrike in Lomščice ter južnega pobočja Dobrče)
- ohraniti naravni vodni in obvodni svet z ustreznim, varovalnim načrtovanjem energetske izrabe vodotokov in vodnogospodarskih ureditev
- omejiti zaraščanje travniških površin na višjih in slabše dostopnih legah
- odpiranje gozdov s prometnicami mora biti premišljeno ob ustreznih ukrepih za preprečitev erozije, plazanja in usadov
- sanirati krajevne kamnolome in gramoznice, ki s svojimi razsežnostmi znatno vplivajo na vidno zaznavanje in povzročajo degradacijo prostora (izpostavljenost, reliefna preoblikovanja, ostri gozdni robovi)

1.3 Kamniško–Savinjske Alpe

KRAJINSKE ENOTE

- 1.3.2 Zahodne Kamniško–Savinjske Alpe
- 1.3.2 Vzhodne Kamniško–Savinjske Alpe

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Med alpskimi krajinami obsegajo Kamniško-Savinjske Alpe njihov vzhodni del. Enota se širi od Storžiškega pogorja na zahodu čez Grintovec, Krvavec, Veliko planino, Rogatec in Logarsko dolino do Olševe, Golt in Raduhe na vzhodu. Na severu meji z Avstrijo, na južnem delu pa prehaja v Ljubljansko kotlino oziroma predalpsko hribovje.

Merila za opredelitev enote Glavna značilnost Kamniško-Savinjskih Alp je geološka podlaga iz apnencev in dolomitov, na kateri se je razvil gorski relief. Pestre reliefne oblike, predvsem v visokogorju, so posledica mladega gorovja in matične podlage, ki je bila zakravljana. Zaradi karbonatne podlage so se na planotah in v visokogorju razvili površinski in podzemeljski kraški pojavi. Za visokogorje je značilna velika reliefna dinamika, saj višinske razlike dosežejo tudi 2000 m (npr. od 430 m n.m. pri Stahovici do 2558 m n.m. na Grintovcu). Poleg reliefa sta močni značilnici tudi velika gozdnatost in vodnatost rek s potoki, ki imajo povirje v teh gorah. Prav rečne doline, ki so v zgornjem delu ledeniško preoblikovane, se globoko zajedajo v gorske skupine in členijo verigo dvatisočakov. Zelo poudarjena je glavna alpska smer pogorja, ki ji v dolini sledijo tudi prometnice. Sekundarnega pomena je pravokotna smer sever-jug, ki jo ustvarjajo doline Kokre, Kamniške Bistrice in delno tudi Savinje. Pomembna določilnica je tudi bolj osto podnebje z daljšim obdobjem trajanja snežne odeje.

Prepoznavnost krajine Kamniško-Savinjske Alpe zapirajo Ljubljansko kotlinu (osrednjo Slovenijo) na severni strani in so njen izredno močan in jasen vertikalni zaključek. Tako kot so vidno izpostavljene, se iz njihovih vrhov in grebenov tudi odpirajo dolgi pogledi proti Ljubljanski in Celjski kotlini in naprej do Zasavskega hribovja ter seveda proti Julijcem. Posamezni deli enote se jasno razpoznavni in se med seboj razlikujejo predvsem zaradi višinskih razlik in izoblikovanosti reliefa. Najočitnejše in najbolj vidno se od drugih površin loči skalno visokogorje nad gozdno mejo, ki na severu

sklene Kamniško-Savinjske Alpe. Gozdna meja ni jasna ločnica, ampak alpske trate preko rušja prehajajo v iglaste in mešane gozdove. K prepoznavnosti prispevajo tudi ledeniške doline (Jezersko, Logarska dolina, Matkov kot), ki so v kmetijski rabi.

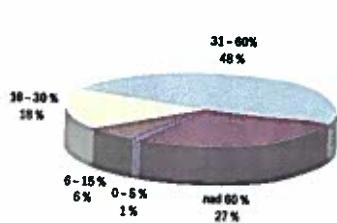
Merilo krajine je veliko, k čemur prispeva pas skalnega visokogorja, predvsem pa obsežni gozdovi, ki sicer razgiban relief precej poenotijo ("omehčajo"). Drobnejše merilo se pojavlja ob stiku gozda s kmetijami – celki in na visokogorskih planinah, kjer dodatno členjenost ustvarjajo manjše skupine drevja in kali.

Stalna poselitev s samotnimi kmetijami – celki segajo do višin čez 1000 m n.m., na južnih pobočjih celo najviše v Sloveniji (kmetije v Podolševi in Bukovnik pod Raduhom), večja strnjena naselja pa so se razvila na južnih, osončenih terasah pod Krvavcem (Možjanca, Štefanja Gora, Stička vas, Šenturška Gora).

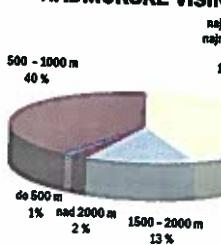
Celotno območje je zaradi slikovitega alpskega reliefa – prepleta visokogorja z alpskimi dolinami – in izjemne poselitvene strukture v obliki celkov ovrednoteno kot izredna kvaliteta in predvideno za zavarovanje kot Kamniško-Savinjski regijski park.

Spreminjanje krajine Spreminjanje krajine je v tej enoti pretežno posledica delovanja naravnih sil in sukcesije. V visokogorju intenzivno deluje erozija, ki spira velike količine materiala v vodotoke, ti pa jih prenašajo naprej. Človekovi posegi, predvsem pretirano sekanje gozda in gradnja gozdnih prometnic, pa te procese še pospešujejo, tako da ob velikih nalivih lahko pride do premikov materiala (poplave v Podvolovljeku, odnašanje bregov Kamniške Bistrice in Savinje). Zaradi opuščanja paše se širita ruševje in gozd, drugod pa se krajina spreminja zaradi čezmernega sekanja gozda. Velik vpliv na spremembo krajine imata tudi turizem in rekreacija – širitev smučišč, gradnja novih žičniških naprav in nastanitvenih zmogljivosti, ki zaradi neproučenih lokacij, prostorskih razsežnosti in neprimerno izvedenih posegov pomenijo: spremembe mikroklimatskih razmer, reliefa, površinskega pokrova, povzročajo erozijo in spiranje prsti pa tudi opazno spremembo v krajinski sliki.

STRMINE

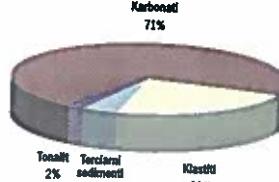

NADMORSKE VIŠINE

najvišja 2558 m
najnižja 423 m

GEOLOGIJA

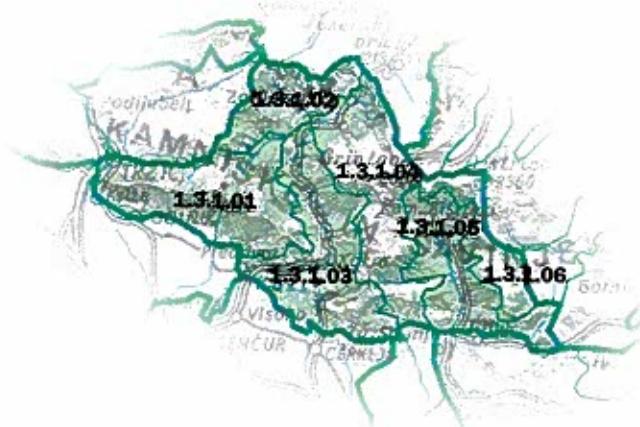
KRAJINSKI VZORCI

- območje skalnatega visokogorja (Grintovci, Ojstrica, Raduha)
- območje prehodnega sveta na gozdni meji (Velika planina, Jezerca in Kriška planina pod Krvavcem)
- območja površin za rekreacijo in turizem – smučišča (Krvavec, Velika planina, Golte, z manjšimi napravami pa tudi Jezersko in Raduha)
- vzorec gozdne krajine hribovitega sveta na strmih legah, po katerih tečejo stalni ali občasni potoki in hudourniki (pobočja nad dolino Kokre, krvavška pobočja, pobočja sredogorskega in hribovskega sveta Savinjskih Alp)
- vzorec kmetijske krajine sredogorskih planot ali izravnav (vasi med Možjanco in Šenturško Goro) z drobnim prepletom njiv in travnikov
- območja kmetijskih površin v ledeniških dolinah s kočnami (Jezersko, Ravenska Kočna, Matkov kot, Robanov kot, Logarska dolina)
- območja visokogorskih kmetij – celkov (Jezersko, dolina Kokre, Logarska dolina, Matkov in Robanov kot, Podolševa in Raduha)
- območja obvodne krajine (Kokra, Kamniška Bistrica in Savinja)
- območja celkov z arhitekturnimi dominantami (sv. Ambrož in Šenturška Gora pod Krvavcem, sv. Primož nad Kamnikom, sv. Anton v Podvolovljeku in sv. Duh pod Olševo)
- območja razvrednotenih območij – peskokopi in kamnolomi (Stahovica), odlagališča jalovine (v Črni) in počitniška naselja

SMERNICE ZA VAROVANJE

- pri načrtovanju novih ali razširtvah obstoječih dejavnosti za rekreacijo in turizem (žičnic, smučišč, akumulacij, stacionarnih objektov in novih planinskih koč) je treba upoštevati naravne značilnosti te enote, predvsem relief, vodovje in rastje, ki so največja kvaliteta tega prostora, kakor tudi obstoječo obremenjenost okolja
- preprečevati nenadzorovano gradnjo počitniških in stanovanjskih objektov, gradnjo na vidno izpostavljenih legah in zunaj obstoječih ureditvenih območij
- pri posegih v vodni in obvodni svet gorskih potokov in hudournikov (vodnogospodarske ureditve in gradnja malih vodnih elektrarn) je potrebno v čim večji meri ohraniti prvobitnosti prostora
- nove gozdne ceste in dostopne poti na planine morajo biti ustrezno načrtovane (upoštevanje vidne izpostavljenosti, erodibilnosti strmih in labilnih pobočij)
- sanirati razvrednotena območja kamnolomov, reguliranih vodotokov, golosekov v gozdu, gozdnih prometnic in smučišč
- proces opuščanja gorskih kmetij in zaraščanje planinskih pašnikov mora biti usklajen z interesu družbe za ohranitev podobe kulturne krajine

1.3.1 Zahodne Kamniško–Savinjske Alpe

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.3.1.01 Storžič
- 1.3.1.02 Jezersko
- 1.3.1.03 Dolina Kokre
- 1.3.1.04 Grintovec-Skuta
- 1.3.1.05 Kamniška Bistrica
- 1.3.1.06 Velika Planina in pobočja Ojstrice

OPIS ENOTE

Položaj enote v prostoru Enota obsega Storžičko gorsko skupino, Jezersko, dolino Kokre z južnimi krvavškimi pobočji in osrednjo gorsko skupino Kamniških Alp – Grintovce, tako da ustvarja strm zaključek Ljubljanske kotline na njenem severnem delu. Na severni strani je omejena z državno mejo z Avstrijo.

Ključne značilnosti

- visokogorski svet, alpske doline, reliefna dinamika, gorska hidrografska mreža
- ekstenzivna kmetijska krajina, celki, arhitekturni podarki, smučišča
- izpostavljenost, razglednost, dominantnost lege
- prvobitnost, kontrastna razmerja
- celki, sakralni objekti, soteska

Merila za opredelitev enote Glavno merilo opredeljevanja enote je relief, ki je pogojen z geološko podlagom. Razen vzpetega sveta nižjega hribovja in gorovja z umirjenimi reliefnimi oblikami (paleozojske plasti – skrilavci) v enoti prevladujejo apnenci in dolomiti, ki ustvarajo relief visokogorja.

Slošna prostorska razmerja Zahodne Kamniške Alpe na eni strani ustvarjajo z visokim gorskim masivom s skupinama Grintovcev in Storžičkega pogorja strm in mogočen zaključek osrednje slovenske ravnine – Ljubljanske kotline na njeni severni strani, po drugi strani pa je to tudi dolinast svet, ki se zajeda globoko v visokogorje. Poudarjena je alpska smer vrhov in grebenov, v katero se pravokotno zajeda dolina Kokre in odreže Storžičko pogorje od centralnega dela Kamniških Alp. Prostor je členjen in dobro pregleden. Razpoznavna je vertikalna slojevitost, kar ustvarja tudi kontrastno razmerje.

Krajinske posebnosti Visokogorski svet označujejo površje ostrih oblik, velika reliefna energija, strmina pobočij, razgaljeno skalovje nasproti gozdnatim pobočjem ali travniškim površinam ob vznožju. Rečne doline (Kokra s pritoki) so ozke, stisnjene med osrednje in zahodne Kamniške Alpe, ledeniške doline segajo visoko v gorska pobočja. Znotraj enote imajo nekatera območja poudarjeno vrednost:

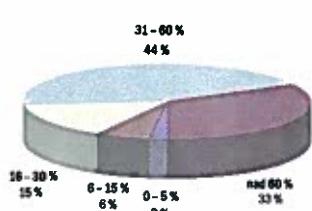
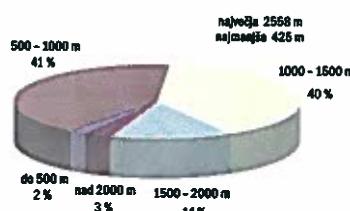
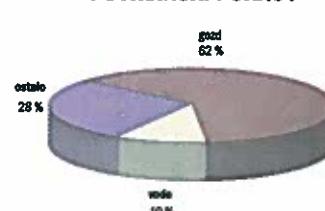
- visokogorski masiv Grintovcev z najvišjimi vrhovi v Kamniških Alpah (Kočna, Grintovec, Skuta, Rinke);
- dominantna piramida Storžiča s travišči na južnem pobočju, sredi katerih je Zaplata z gozdnim rezervatom Hudičev boršt izredni prostorski poudarek;
- Jezersko: izjemna kulturna krajina, kjer so ob robu naravnega amfiteatra zgornjega dela Jezerske kotline ter po hribovju na prisojnih legah razporejene samotne kmetije, od koder se drevesne živice žarkasto stekajo k cerkvi sv. Andreja;
- Velika planina: izjemna kulturna krajina, kjer se je na slikovitem kraškem reliefu z vrtačami in jamami razvila pašna planina z ovalnimi pastirskimi objekti, ki so še v rabi; v podobni obliki so bili zgrajeni tudi počitniški objekti.

1.3.1

Številne so tudi posamične naravne znamenitosti – slap Čedca, Ankova slapova, deber Kokre v zgornjem toku, mineralni izvir nad Ankom, nahajališče lehnjaka v Komatevri, razkrite geološke plasti (geološka pot), relikt bukovega gozda (Hudičev boršt na Zaplati), izpostavljeni vrhovi (Storžič, Grintovec, Kočna in Skuta) ter grebeni (Kalški greben), ledeniške doline (Makekova in Ravenska Kočna, Dolge njive) kakor tudi kulturni spomeniki – poselitveni vzorec na Jezerskem, planšarsko naselje na Veliki planini, posamezne hribovske samije (Zg. in Sp. Jezersko, dolina Kokre) in cerkvica na izpostavljenih legah (sv. Ožbolt na Zg. Jezerskem, sv. Ambrož, sv. Lovrenc nad Bašljem, sv. Nikolaj na Možjanci, sv. Jakob).

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Osrednji ravninski del v enoti zavzema Jezersko – podolžna dolina na morenskih nasipinah s posameznimi usedlinami. Njen obod tvorijo paleozojske kamnine, ki prispevajo k večji zaobljenosti in umirjenosti reliefnih oblik površja. Sicer pa gorski svet odlikuje razgibano površje z veliko reliefno energijo, s strmimi, močno razjedenimi pobočji. Grebeni, vrhovi, med katerimi izstopa Storžič s piridalnim vrhom, in severna pobočja so razgaljeni – prepadne stene, melišča, hudo-urniške grape, opazni pa so tudi pojavi zakrasovanja (Podi). Južna pobočja se spuščajo položnejše v dolino, na

STRMINE**NADMORSKE VIŠINE****POVRŠINSKI POKROV**

jugozahodnih pobočjih Krvavca in doline Kokre so zaznavni ostanki pliocenskih teras. Manjše površinske izravnave obsegajo tudi dno doline Kokre, aluvialne ravnice in pobočne pregibe. V oblikovanju reliefa so odigrali svojo vlogo tudi ledeniki – dolini Makekova in Ravenska Kočna na kokrški strani ter Dolga njiva pod Kalškim grebenom.

Vode Območje je vodozbirno območje reke Kokre, ki odvodnjava obsežno območje srednjega dela vzhodnih Karavank in Kamniških Alp, hkrati pa pomeni zaledje bogatih količin pitne vode. Kokra je s pritoki, ki so pretežno hudourniški, bistveno zaznamovala obravnavano enoto. Izoblikovala je ozko dolino, ki ločuje Storžičko skupino od Grintovcev. Njeni pritoki so v strmejših odsekih vrezali grape, jarke, korita, večje reliefne stopnje premagujejo s slapovi (Čedca, Ankova slapova). Na nekdanjo ojezeritev spominja Planšarsko jezero skromnih razsežnosti. Hidrološke posebnosti so mineralni izviri na Jezerskem in kali na Krvavcu, ki se uporabljam za napajanje živine.

Rastje Značilnost enote so gozdovi, ki pokrivajo večji del površja. Vegetacija poudarja višinske pasove z vsemi prehodi, od nižinskega alpskega bukovega gozda do pasu rušja s posameznimi macesni na zgornji gozdni meji in visokogorskih travnišč s pestro alpsko floro nad njo ter golih skalnih vrhov. Na severnih izpostavljenih in strmih labilnih pobočjih ima varovalni pomen, sicer pa je v ospredju lesnoproizvodni pomen gozdov.

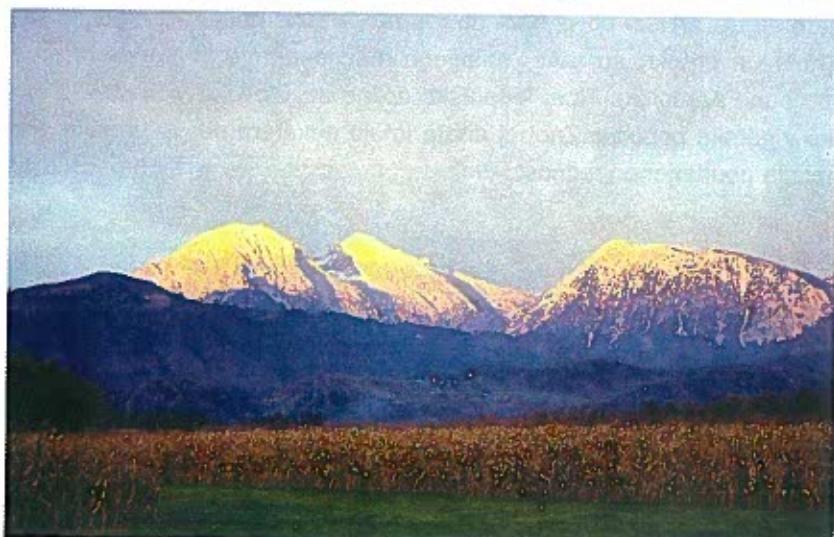
Primarna raba tal Kmetijskih površin ni veliko. Med njimi prevladujejo pašniki in travniki na površinskih

izravnovah, kjer ugodnejša geološka podlaga, debele plasti preperlin in jugozahodna ekspozicija ustvarjajo ugodnejše naravne razmere. Intenzivnejše kmetijske površine – njive in sadovnjaki – so redke (južna pobočja Krvavca in dolinski celki na Jezerskem) in majhnega obsega. Vezane so na samooskrbo kmetij. Kmetijstvo je usmerjeno v pašnokošni sistem živinoreje, zato tudi v visokogorskem svetu v krčevinah in nad gozdno mejo prevladujejo planinski pašniki. Zaradi velikega deleža in z lesno maso bogatih gozdov je njihova izraba izredno pomembna, o čemer priča tudi večje število žag in lesnopredelovalnih obratov.

Poselitev Osnovo poselitve na Jezerskem ustvarjajo samotne kmetije hribovskega oziroma dolinsko-alpskega tipa s posestjo v enem kosu (celek). Prve so razvršcene ob robu naravnega amfiteatra zgornjega dela Jezerskega, druge pa po hribovju na prisojnih legah in ugodni matični podlagi. Mlajšega nastanka so poselitvena jedra, nanizana vzdolž vodotokov in prometnic. Za dolino Kokre je značilna poselitev razloženega tipa v dnu doline, na pobočnih terasah pa prevladujejo samotne kmetije. Strnjena naselja in zaselki na južnem krvavškem predgorju zavzemajo aluvialne ravnice, pobočne pregibe in ostanke pliocenskih teras na vododržnih tleh. Nov vidik poselitve so naselja počitniških objektov, ki ležijo na vidno najbolj izpostavljenih pobočjih Krvavca. Vlogo v vidnem zaznavanju prostora igrajo arhitekturni členi, bodisi prosto stoječi ali v vaških ambientih (cerkvi sv. Andreja in sv. Ožbolta na Jezerskem, sv. Ambroža na Krvavcu, sv. Jakob, sv. Lovrenc in sv. Miklavž na Možjanci).

KRAJINSKI VZORCI

1.3.1/1 Visokogorski svet Razgaljeno skalnato površje s strmimi členjenimi stenami in dominantnimi vrhovi (Grintovec, Skuta, Storžič), ki s svojo svetlo barvo kontrastira gozdovom na pobočjih in travniškim površinam v dolini.

Značilen vzorec. Primer: Grintovci

KRAJINSKI VZORCI

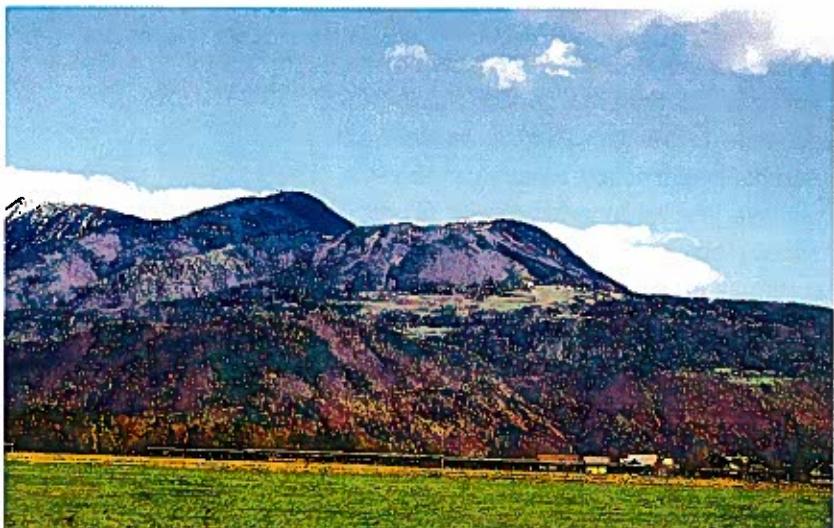
1.3.1/2 Prehodna območja na gozdni meji Območje vznožja vršnih delov strmih gorskih sten in grebenov na gozdni meji. Opredeljujejo ga melišča, posamezne večje skale, ruševje z osamelimi macesni, sleče in gorske trate.

1.3.1

Značilen vzorec. Primer: Kalški greben

1.3.1/3 Kmetijski svet na pobočjih Pobočne terase in police na južnih prisojnih pobočjih sestavljajo značilen droben preplet njiv in travnikov, ki jih obrobljajo sadovnjaki; poselitev je gručasta (celki z več domačijami).

Značilen vzorec. Primer: Južna pobočja Krvavca

1.3.1/4 Gozdovi na pobočjih Celotno območje je večinoma pokrito z gozdovi, ki imajo na zgornji gozdni meji, strmih in labilnih pobočjih varovalen, drugod pa je v ospredju lesnoproizvodni pomen.

Značilen vzorec. Primer: Spodnje Jezersko

KRAJINSKI VZORCI

1.3.1/5 Gorske samotne kmetije – celki Samotne kmetije s posestjo v enem kosu, ki so lahko razložene po prisojnih legah hribovja (Kokra, Sp. in Zg. Jezersko) ali pa razvrščene druga poleg druge ob rob pobočja (Zg. Jezersko).

Značilen vzorec. Primer: Makekova domačija, Zgornje Jezersko

1.3.1/6 Kmetijski svet ledeniških dolin s kočnami Svet, ki so ga v podnožju visokih in strmih gorskih območij ustvarile površinske vode in ledeniki. Zaradi obsežnosti nasutega ledeniškega gradiva in preperinskih plasti so bila oblikovana uravnana dna, na katerih se odvija ekstenzivna kmetijska raba (pašniki za drobnico). Travniškim površinam kontrastira gozdni okvir na reliefno vzpetem robu kočen.

Redek vzorec. Primer: Ravenska kočna, Jezersko

1.3.1/7 Kmetijski svet gorske kotline Travniške in pašniške površine, omejene z živicami ali lesami. Značilne so ostrvi kot način sušenja sena.

Značilen vzorec. Primer: Ravno, Zgornje Jezersko

KRAJINSKI VZORCI

1.3.1/8 Obvodni svet Hidrografska mreža z vodnimi in obvodnimi pojavi močno zaznamuje relief: grape, jarki, tesni v zgornjih povirnih delih ter razgaljena skalnata obrežja, prodišča, skale samice in skalne gruče, slapovi, brzice, tolmuni, geološke posebnosti (lehnjak) in obrežna vegetacija.

1.3.1

Redek vzorec. Primer: Dolina Kokre, Spodnja Kokra

VREDNOTENJE

1.3.1.01 Storžič

1–2

Gorski greben z izstopajočo vršno piramido je močno prisoten v vidnem dojemanju. Reliefna pojavnost, površinski pokrov, ohranjenost naravne krajine in višina soustvarjajo mogočen prostorski zaključek.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: regionalni pomen
1.3.1.02 Jezersko 1

Izjemno privlačno in členjeno krajinsko območje, obdano z izstopajočim visokogorskim masivom Grintovec in kulturna krajina s poselitvenim vzorcem v obliki celkov v naravnem amfiteatru na Zg. Jezerskem.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: državni pomen
1.3.1.03 Dolina Kokre 2

Razgiban, z gorsko hidrografsko mrežo preoblikovan dolinast svet na eni in strmi gorski svet na drugi strani ter značilna poselitev v obliki razloženega naselja in samotnih kmetij z ohranjeno mozaično strukturo kmetijske kulturne krajine.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: lokalni pomen
1.3.1.04 Grintovec – Skuta 1–2

Enovito v širšem (regionalnem) prostoru zaznavno visokogorsko območje z visoko stopnjo naravne ohranjenosti, ki z izjemnimi, v krajinski sliki izstopajočimi reliefnimi oblikami, razvitimi vegetacijskimi pasovi in kontrastnim razmerjem ustvarja vidno privlačen gorski svet.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: regionalni pomen
1.3.1.05 Kamniška Bistrica 2

Razgiban, z naravno ohranjenim vodotokom in številnimi vodnimi pojavi. Preoblikovan dolinast svet na eni in

strmi gorski svet na drugi strani. Večje razvrednotenje v enoti je le kamnolom v Stahovici.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: regionalni pomen

1.3.1.06 Velika Planina in pobočja Ojstrice 1–2

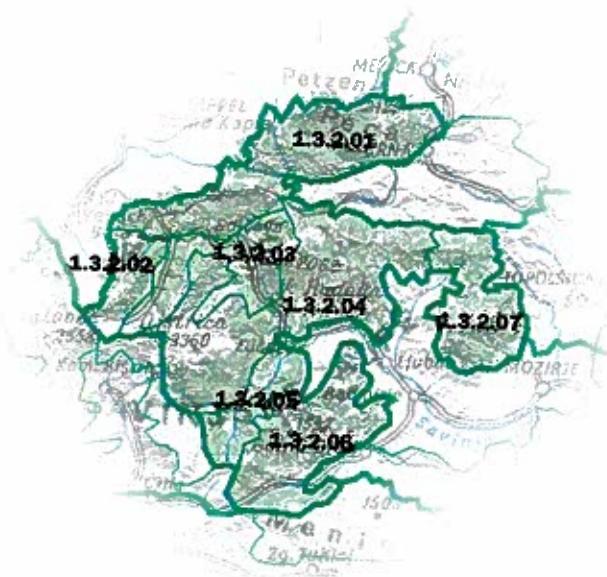
Gorski svet je z izjemo območja smučišč naravno ohranjen. Kontrastno razmerje med gozdom in travniškimi površinami. Znamenita poselitvena zasnova planšarskega naselja, ki kljub spremenjeni namembnosti ne izgublja svojega pomena.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oz. državni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- omejiti gradnjo počitniških hiš, predvsem na Krvavcu – tako z vidika lokacije (zasedanje izpostavljenih razglednih pobočij), razsežnosti (južna pobočja Krvavca)
- območje sedanjih smučišč (Krvavec, Velika planina) je treba sanirati (relief, vzpostavitev gozdnega roba, omilitev erozijskih procesov, zatravitev, nadzirano odvajanje in čiščenje odpadnih voda)
- vodnogospodarske ureditve na hudourniških potokih je potrebno izvajati sonaravno, gradnja malih vodnih elektrarn pa mora biti omejena na lokacije z najmanjšim vplivom na naravno in kulturno dediščino
- za opuščene in aktivne peskokope (Bašelj, Ambrož) in kamnolome (Jezersko, Komatevra) je treba pripraviti podrobne sanacijske ureditvene načrte in pristopiti k sanaciji
- izogibati se golosekom, nove prometnice za odpiranje gozdov morajo biti premišljeno trasirane, tako da ne poškodujejo reliefsa in površinskega pokrova

1.3.2 Vzhodne Kamniško–Savinjske Alpe

KRAJINSKE PODENOTE

- 1.3.2.01 Olševa
- 1.3.2.02 Matkov kot
- 1.3.2.03 Logarska dolina – Robanov kot
- 1.3.2.04 Raduha
- 1.3.2.05 Dolina Lučnice
- 1.3.2.06 Rogatec – Florjan pri Gornjem Gradu
- 1.3.2.07 Golte

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota obsega vzhodni del Kamniško-Savinjskih Alp (gorski greben, ki se vleče od Mrzle gore preko Planjave in Ojstrice, Krofičke, Raduhe in Dleskovškove planote ter niže območje Rogatca in Florjana ter doline med njimi), prehod v Karavanke (območje Olševe s Podolševo do širšega območja Pece s Podpeco) ter širše območje Golt.

Ključne značilnosti

- alpsko dolinast relief, gorska hidrografska mreža, gozdnatost
- ekstenzivna kmetijska krajina, celki, arhitekturni poudarki
- odmaknjenost v prostoru, slikovitost alpskodolinskega sveta
- ohranjenost kmetijske kulturne krajine
- alpske doline, naravne znamenitosti, celki

Merila za opredelitev enote Merilo za opredelitev območja ni v pripadnosti eni krajinski enoti, pač pa v sorodnosti krajinskih struktur in pripadnost gornjemu porečju Savinje, razen območja Pece, ki je v to enoto uvrščeno kot nadaljevalni člen verige Kamniško-Savinjske Alpe – Olševa – Karavanke. To je gorski svet, prerezan z alpskimi dolinami hudourniških vodotokov.

Slošna prostorska razmerja V krajinski strukturi tega prostora je pomembno razmerje med volumnom (gozdom) in ploskvijo (travniškopašnimi površinami). Razmerje je večinoma zelo čisto (razen površin v zaraščanju), kvantitativno v prid gozda. Gorski svet je reliefno razgiban, razrezan s številnimi grapami in dolinami. Ker je to visokogorski svet z velikimi prostorskimi razsežnostmi, prostorske prvine niso v merilu človeka.

Krajinske posebnosti Kvaliteta enote, posebno še območja Podolševe, je izredna vidna pestrost, ki jo doživljamo pri gibanju skozi ta prostor (panoramska cesta, ki vodi od Solčave do Logarske doline), kar omogoča v širšem pogledu nekako kotlasta struktura gorskega grebena okoli dolin. Razgiban relief, ki pogojuje vedute in zanimivo razmerje gozd – travnik oziroma pašnik (volumen – ploskev) oblikuje bogato členjeno krajino.

Posebnost so tudi številni kraški pojavi tako na Raduhi kot širšem območju (Snežna jama, brezno, suhi dolini) ter na Golški planoti z ostenjem, ki je varovana kot naravna znamenitost, krajinska razgledišča na vrhovih (Raduha, Rinke) in izpostavljenih grebenih, slap Rinka.

Zanimiva je tudi ozka soteska, ki jo je izdolbla Savinja. V tej hudourniški strugi so številni balvani, čez reko pa so bili speljani zanimivi mostički, ki so tej soteski dajali posebno identitetno skupaj z naravno znamenitostjo, kanjonom z visokim skalnim stolpom Iglo.

Posebno priznano vrednost v prostoru Slovenije pa imajo slikovite ledeniške doline, Logarska dolina, Matkov in Robanov kot s skladno poselitvijo (naselbinski spomeniki Ljubno, Luče, Logarska dolina), samotnimi kmetijami – celki na prisojnih pobočjih (Macesnik), ki jih obroblja venec dvatisočakov. Zavarovane so kot krajinski park oziroma gozdnii rezervat ter dolina Tople. Kulturno krajino dodatno označujejo arhitekturni členi na dobro izpostavljenih legah cerkve (sv. Primož, sv. Duh pod Olševo in druge). Celotno območje je krajinsko izjemno, saj je zaradi nekoliko zastalega razvoja zaradi odmaknjenosti, slabše dostopnosti in zakonskega zavarovanja naravne in kulturne dediščine prostor ohranil svojo prvobitnost.

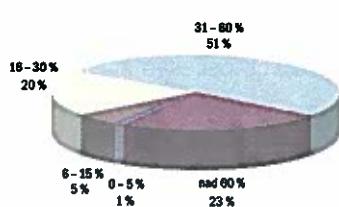
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Območje Olševe in Pece je razrezan gorski greben, ki se vleče od zahoda proti severu in ustvarja prehodno območje iz Kamniško-Savinjskih Alp v Karavanke. To je hribovit relief s številnimi jamami, brezni in podobno, ki ga s preostalo Koroško povezujeta dve slikoviti dolini: dolina Tople in dolina Koprivne. Vzhodni del Kamniško-Savinjskih Alp je v svojem zahodnem do jugozahodnem delu skalovit gorat svet, ki se s tokom Savinje postopno znižuje. Na območju so štiri alpske doline: v skrajnem zahodnem delu Matkov kot, nato Logarska dolina in Robanov kot, ki ju povezuje najožji del Gornje Savinjske doline, ter dolina Lučnice oziroma Podvolovljek. Doline potekajo skoraj vzporedno iz desne strani izpod visokih apneniških Savinjskih Alp. Grebeni jih ločujejo, povezuje pa jih soteska Savinje, proti kateri se stekajo. V vzporedni smeri, od jugozahoda proti severovzhodu, poteka iz osrčja Kamniško-Savinjskih Alp proti Karavankam s sotesko Savinje razdeljen greben Dleskovškove planine in Raduhe. Območje Rogatca in Florjana pa je zelo razgiban hribovit svet, prepletten s številnimi grapami ob posameznih potočkih hudourniškega značaja.

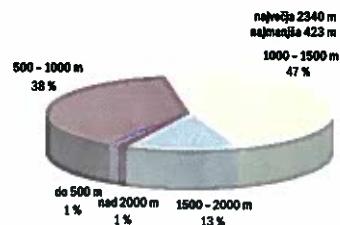
Pestrost reliefnih oblik je posledica raznolike kameninske sestave naštetih območij, v geološki zgodovini pa so k temu prispevali tudi ledeniki. Na območju je mnogo oblik visokogorskega krasa: izviri, presihajoča jezerca, kotliči, brezna, snežne Jame. Oblike mikro-

1.3.2

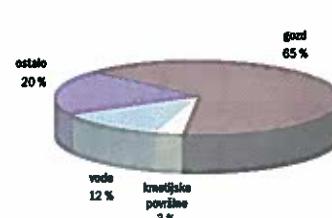
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

liefnih pojavov in plazenje na območju Podvolovljeka pričata o nestabilni matični osnovi, ki je lahko vzrok, da ta slikovita dolina, ki se izteče v Lučah, v preteklosti ni bila bolj poseljena. Na območju okoli Pece je širše območje mežiških rudnikov, sama Peca pa je mogočen planotast apneniški masiv. Posebnost so Golte, visoka kraška planota v predgorju južnih apneniških Alp. Planota je tip osamelega krasa, saj ima širše obrobje iz neprepustnih kamenin (andezit, andezitni grohi). V območju apnencev in dolomitov pa so vidni kraški pojavi (vrtače, podzemeljske jame).

Vode Hidrografska mreža je na celotnem območju močno razvita. Voda se pretaka v obliki nestalnih in stalnih površinskih tokov ali pa se tam, kjer je odcednost velika – to je bolj ali manj kraški svet – pretaka podzemeljsko in se pojavlja v obliki izvirov.

Širši prostor okoli Pece je v povodju reke Meže, ki je desni pritok Drave. Glavna vodotoka Topla in Koprivna se zlivata vanjo, dolini se odpirata proti Mežiški in naprej proti Dravski dolini.

Preostali prostor je v celoti v porečju Savinje (po robu območja potekajo razvodnice). Savinja izvira pod Okrešljem v obliki slapa in se spušča v Logarsko dolino. V začetnem vzpetem svetu ima hudourniški značaj potesnih in globokih dolinah. Zaradi geološke podlage (apnenci in dolomiti) priteka voda na površje v obliki močnih kraških izvirov. Tako nastajajo glavni pritoki Savinje v Kamniško-Savinjskih Alpah (Jezera v Matkovem kotu, Črna v Logarski dolini, Bela v Robanovem kotu in Lučnica kot glavni pritok na območju enote) in na robu predalpskih kraških planot (Ljubnica, Rečica, Ljubija in Trnava). Za Savinjo je značilna velika vodonatost, saj odmaka območje Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank, ki jih zaznamuje obilica padavin. Vsi pritoki so hudourniški potoki, katerih struge se napolnijo ob večjem deževju in v obdobju, ko se v gorah tali snežna odeja.

Rastje Območje enote je nad, na in pod gozdno mejo. Nad gozdno mejo je značilna vegetacija gorskega sveta: ruševje in alpske trate ter skalovita, neporasla območja. Nižje na območju, na ali neposredno pod gozdno mejo, na visokogorskih rastiščih s humidnim alpskim podnebjem, uspeva bolj ali manj sklenjen smrekov gozd (posamično pa so mu primešani macesen, gorski javor, jelka in bukev), predalpski bukov gozd in visokogorski macesnov gozd. V celoti je to pretežno gozdna krajina, med z gozdom poraslimi površinami so posamezna manjša območja travnikov in/ali pašnikov. Na posameznih predelih je gozd zelo ohranjen, travne oziroma pašne površine pa se zaraščajo. Svet je porasel z gozdom različnih fitocenoloških združb, tudi takih z bogato travnato podrastjo. Travnate površine sredi gozda v obliku jas so na območju Matkovega kota nemalokrat vlažne, drugod pa so te jase travniki, pašniki ali pa so poseljene (celki).

Ravnice v alpskih dolinah so porasle s travniki in pašniki, samo ponekod so tudi redke njive. Obrobni hribovit svet je obrasel z gozdom, ki se pogosto razrašča v ravnicu in velikokrat sega čisto do potoka oziroma hudourniške struge. Med travniki in pašniki so posamezna osamela drevesa. Naravne struge hudournikov so bolj ali manj naravno obrasle.

Primarna raba tal Razen skalovitih območij je v celoti prostor bolj ali manj gospodarsko rabljen. Glavni gospodarski dejavnosti sta gozdarstvo in živinoreja. Pod skalnimi območji je območje visokogorskih planin, kjer je bilo v preteklosti razvito pašništvo, ki je danes večinoma opuščeno. Nižje, kjer je gozd, prevladuje gozdarstvo. Kmetijstvo se pojavlja pretežno v obliki zaokroženih gospodarskih enot, celkov. Na območju ravnic, v dolinah, so travniki in pašniki, njiv je malo, večinoma so le sestavni del samooskrbnih gospodarskih enot, celkov.

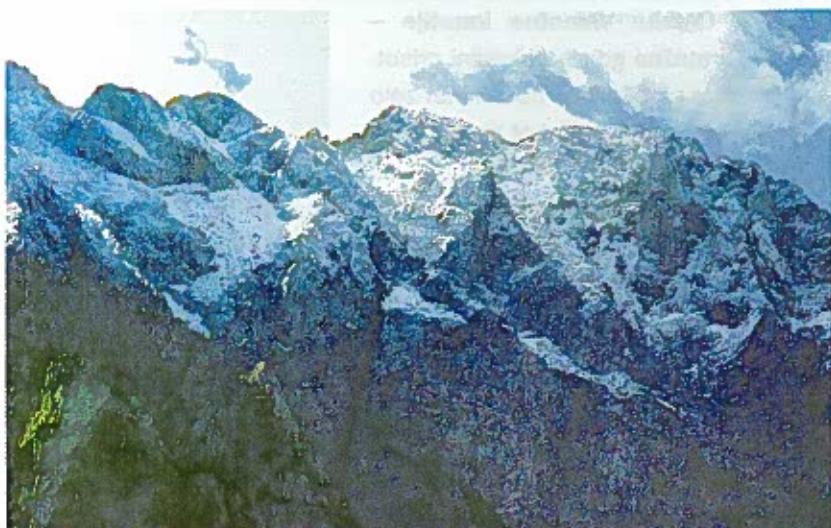
Poselitve To je redko poseljen svet, kljub temu pa so to najvišje stalno naseljeni kraji v Sloveniji, kar kaže na ugodne bivalne razmere. Visokogorska območja niso poseljena. Poleg osamljenih planšarij se pojavljajo le še planinske koče oziroma zavetišča. Na nižje ležečih območjih pa so sredi gozdne krajine celki, kar je značilna oblika poselitve tega območja. Samotna kmetija ali celek je zaokrožena gospodarska enota na poseki, bolj ali manj sredi gozda. To so bile v preteklosti trdne visokogorske kmetije, danes so številne že izumrle ali pa životarijo, posamezni celki se zaraščajo. Tako izginja pomembna kulturna značilnost tega prostora, kajti le redki med njimi so obnovljeni skladno s tradicijo. Prav v območju te enote so tudi najvišje ležeče kmetije v Sloveniji: Bukovnik nad Solčavo na višini 1327 m in Jekl v Koprivni na višini 1322 m.

V ozki soteski od konca Logarske doline pa do soteske ob Igli so občasno manjše razširitve, vendar le tolikšne, da je prostora za cesto, reko in posamezno hišo. Prvo večje in zelo pomembno naselje ob reki navzdol je Solčava. To je hkrati tudi najvišje ležeče naselje v Savinjski dolini.

Prav tako ali pa še bolj redko poseljeno je območje ob Lučnici: malo hiš, predvsem pa zelo malo starih kmetij. V spodnjem toku, v bližini Solčave in Luč, je zaznati močnejši poselitveni trend, ki ob toku navzgor postopoma slabí. V višjih predelih poselitve skoraj ni. Luče kot glavno zgostitveno jedro enote so strnjeno in gabaritno skladno grajeno naselje, stisnjeno v sotočje Lučnice in Savinje. V spodnjem toku številnih potokov so pogosti manjši objekti (stanovanjski ali počitniški) na lokacijah, ki za bivanje niso najbolj primerne (grape). Na območjih, ki so za bivanje privlačna (Golte), pa je zaradi problematične oskrbe z vodo in velikega problema odpadnih voda urban razvoj relativno počasen in previden.

KRAJINSKI VZORCI

1.3.2/1 Visokogorski svet Visokogorski svet – skalna pobočja in skalovit svet z ruševjem in travami ter melišča. Posebnost je visokogorski kraški svet. Prisotne so številne oblike visokogorskega krasa (na Raduhi so izviri, presihajoča jezerca, kotliči, brezna, snežne jame; na planoti Golte osameli kras: vrtače, podzemeljske jame,...).

Redek vzorec. Primer: Savinjske Alpe, pogled iz Logarske doline

1.3.2/1

1.3.2/2 Kmetijski svet na pobočjih visokogorskega sveta V preteklosti številne pašne površine, ki se zaradi slabše dostopnosti in opuščanja paše večinoma zaraščajo, so pomembne prvine pri členitvi pretežno gozdnejte krajine gorskih pobočij.

Redek vzorec. Primer: Pobočja pod Volovjem

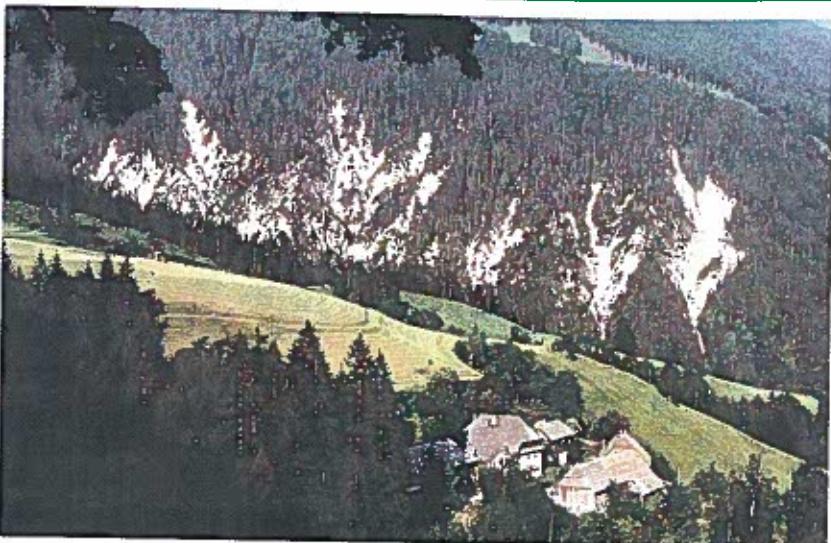
1.3.2/3 Gozdovi na strmih pobočjih in v grapah Z gozdom porasla hribovita krajina ali gozdna krajina strmhih pobočij in grap.

Značilen vzorec. Primer: Gozdna pobočja nad Savinjo, med Ljubnjim in Lučami

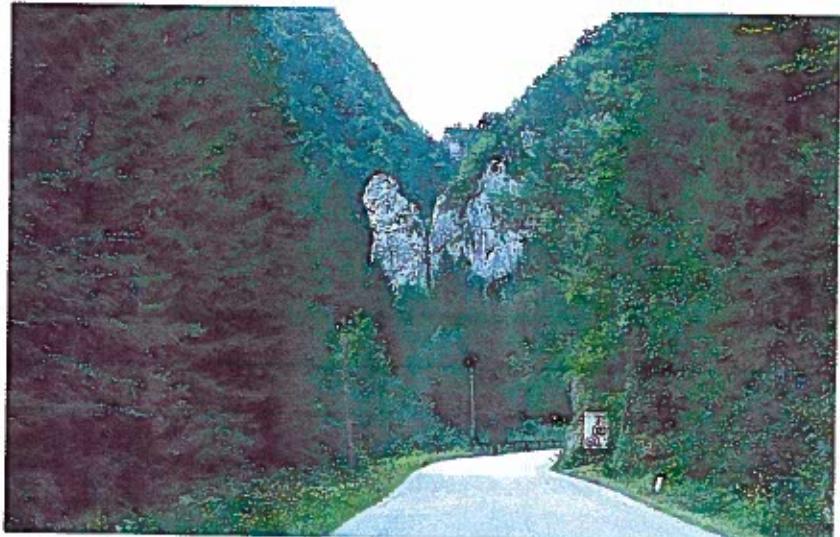
KRAJINSKI VZORCI

1.3.2/4 Gorske samotne kmetije – celki V pretežno gozdnati krajini prisotne krčevine s pašniki in travniki ter zelo redke njive, oblikovane kot zaokrožena enota okoli samotne kmetije. To so celki, posebnost in znamenitost tega prostora. Nekateri med njimi, čeprav izjemni v svoji pojavnosti, se zaraščajo (npr. Klemenšek).

Redek vzorec. Primer: Celek pod Toplo

1.3.2/5 Gozdovi v ozkih gorskih dolinah Območja hudourniških sotesk, ki so globoko zarezane v apneniško matično podlago v gorskem in hribovitem svetu, katerih z gozdom obrasli bregovi ali skalnata pobočja se strmo spuščajo v struge vodotokov (Matkov kot in posamezni odseki soteske ob Savinji). Soteske so ozke s številnimi balvani, le občasne manjše razširitve dopuščajo gradnjo ceste ali posamezne hiše. Posamična suha korita potokov se napolnijo le ob močnem deževju.

Značilen vzorec. Primer: Soteska Savinje med Lučami in Solčavo, v ozadju naravna znamenitost Igla

1.3.2/6 Kmetijski svet uravnane dna ledeniških dolin Alpske doline, ki prerežejo gorati svet, so rezultat delovanja ledenikov in hudournikov, tako da so se vzdolž njih izoblikovale bolj ali manj široke dolinske ravnice (Logarska dolina, Robanov kot, dolina ob Lučnici – Podvolovljek, dolina Tople in Koprivna). Posamične mikroreliefne oblike, ki v območje vnašajo drugačnost, so posledica nestabilne matične osnove (dolina Lučnice).

Značilen vzorec. Primer: Logarska dolina

KRAJINSKI VZORCI

1.3.2/7 Celki z izstopajočimi arhitekturmimi členi Na dobro izpostavljenih, dvignjenih legah ustvarjajo sakralna znamenja pomembno členitev kulturne krajine.

Redek vzorec. Primer: Sv. Duh pod Olšovo

1.3.2

VREDNOTENJE

1.3.2.01 Olševa

1–2

Območje naravne krajine z naravnimi znamenitostmi in spomeniki kulturne dediščine.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: regionalni pomen

1.3.2.02 Matkov kot

2

Območje soteske hudournika na obrobju Logarske doline in v osrčju Alp.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oziroma lokalni pomen

1.3.2.03 Logarska dolina – Robanov kot

1

Območje številnih naravnih spomenikov in posebnih vihnih krajinskih vrednot.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: državni pomen

1.3.2.04 Raduha

2

Območje nar. krajine in nar. geomorf. znamenitosti.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni oziroma lokalni pomen

1.3.2.05 Dolina Lučnice

2

Naravna krajina slikovite doline ob hudourniškem potoku s posameznimi degradacijami, ki so posledica plazovite strukture kamnine in ponekod pospešene s človekovimi posegi in dejavnostmi.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: lokalni pomen

1.3.2.06 Rogatec – Florjan pri Gornjem Gradu

3

Naravna krajina slikovite doline ob hudourniškem potoku s številnimi degradacijami, ki so posledica neustrezne rabe prostora.

Simbolne vrednosti nar. in kult. prvin: lokalni pomen

1.3.2.07 Golte

2–3

Visokogorska kraška planota s številnimi geomorfološkimi znamenitostmi in številnimi degradacijami.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni in regionalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- usmeriti razvoj v sonaravne oblike turizma in rekreacije (kmečki turizem, izletniški turizem, planinarjenje in alpinizem, ureditev obstoječe panoramske ceste in podobno), ki se dopolnjujejo z zavarovanjem celotnega območja kot krajinskega parka
- sanacija smučišč na obstoječem rekreacijskem centru Golte: preprečevati nadaljnje goloseke, vzpostaviti nov gozdni rob, urediti odvodnjo, usposobiti pašnike
- potreben sta ustrezeno načrtovanje in izvajanje posegov v prostoru (goloseki, vodnogosp. ureditve, infrastrukturne naprave in objekti), ki so v preteklosti prispevali h katastrofalnim posledicam ob večjih naravnih nesrečah, saj obravnavano območje odvodnjava obsežno zaledje Kamniško-Savinjskih Alp in delno Karavank; upoštevati je treba nestabilno matično osnovo, reliefno preoblikovanost in relativno velike strmine, ki povzročajo erodibilnost pobočij – plazenje
- ustrezeno usmerjati stanovanjsko gradnjo glede na garbit naselij
- ustrezeno usmerjati gradnjo stacionarnih objektov (penzion, kmečki turizem)
- ustrezeno trasirati gozdne ceste, ki so žarišča večjih razvrednotenj (zapolnitev suhih strug vodotokov zaradi nepravilnega premoščanja; udori, usadi; vidno razvrednotenje; poseganje v mikroreliefne oblike)
- preprečevati oziroma nadzorovati proces zaraščanja slabše dostopnih pašnih in travniških zemljišč številnih celkov, kar pomeni postopno izgubo kulturne krajine
- spremljati dinamično naravno spreminjaњe, ki mu je enota izpostavljena
- načrtovati take vodnogospodarske ureditve, ki bodo v sozvočju z delovanjem vodotokov (hitro menjajoč vodni režim in izjemno visoke vode)

TRETJI DEL

Vrednotenje krajinskih podenot

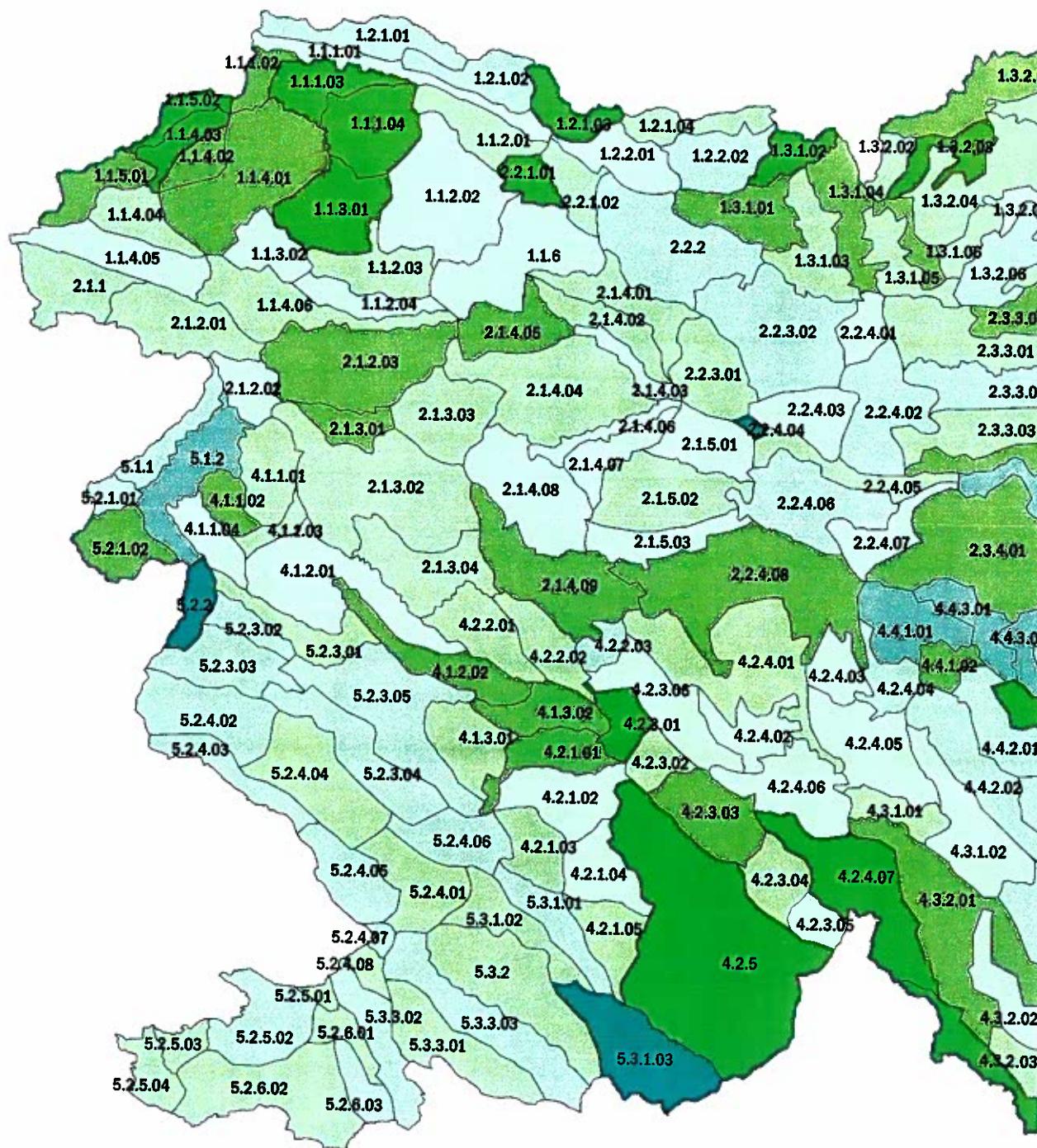
Vrednotenje krajinskih podenot

Vrednotenje krajinskih podenot Na podlagi izbranih osnovnih meril, naravne ohranjenosti, pestrosti, prostorskega reda in harmoničnosti ter dveh dodatnih, simbolnega pomena naravnih in kulturnih prvin, so bile v okviru vrednotenja alpskih krajin ocenjene enote na četrti ravni krajinske regionalizacije.

Za alpske krajine je značilna visoka stopnja naravne ohranjenosti in visok simbolični pomen naravnih prvin. Enote, v katerih ohranjena prvobitnost prostora in naravna dinamika prevladujeta, so ocenjene z ocenama med 1 in 2. Povsod tam, kjer gre za naravna območja

brez izjemnih prvin in kulturne simbolnosti se ocena giblje med 2 in 3. Oceno tri so dobila tudi območja skladne tradicionalne prostorske rabe, uravnoteženega kmetijstva v povezavi z redko poselitvijo.

Nobena od enot ni bila ocenjena z najnižjima ocenama 4 in 5. Razvrenotenja se namreč pojavljajo točkovno in ne obsegajo velikih površin. Taka so, na primer železarstvo na Jesenicah in smučišča na Kaninu. Zaradi tega ni mogoče nizko oceniti celotne enote, saj so drugi njeni deli povečini sorazmerno dobro ohranjeni.

PRILOGA

Seznam krajinskih vzorcev

Seznam vzorcev na drugi ravni

1.1 Julisce Alpe

- visokogorski svet (osrednji Julijci, Martuljkova skupina, Jalovec, Mangart)
- sredogorske planote s kraškim reliefom in gozdnim površinskim pokrovom (Mežakla, Pokljuka in Jelovica) ter šotnimi barji (na Pokljuki in Jelovici)
- alpske doline s kmetijsko rabo ravninskega dna (pašniki in travniki) in sklenjenimi gozdovi na pobočjih (triglavskie doline – Kot, Vrata, Krma, Planica, Gornjesavska dolina)
- območja vodotokov z vodnimi in obvodnimi pojavi (prodišča, suhe struge, nasutine, meandri, vršaji, hidrofilna vegetacija) – dolina Soče, Koritnice, Tolminke, Save Dolinke in Save Bohinjke, Pišnice, Radovne, Mostnica
- območja dolinskih (Blejski kot in Bohinj) in visokogorskih jezer (Dolina Triglavskih jezer, Krnsko jezero) ter močvirnih in vlažnih rastišč (Zelenci, visoka šotna barja na Pokljuki in Jelovici)
- rekreacijska območja (smučišča – Kranjska Gora, Vogel, Kobla, Kanin, Pokljuka, Zatrnik; skakalniški kompleks – Planica)
- zgodovinska območja z vidnimi ostanki bojev iz časa soške fronte (rovi, streški jarki, utrdbeni objekti, spominska obeležja) v visokogorskem svetu (Rombon, Čuklja, Kluže, Log pod Mangartom)

1.2 Karavanke

- visokogorski svet z enotno potezo hrbta, iz katerega izstopajo gorske skupine in visoki grebeni z razgajenimi oblikami zgornjih delov in z gozdovi poraščena južna pobočja (Golica, Stolova skupina, Begunjščica, greben Košute);
- ozke doline in kotline s pretežno kmetijsko rabo (dolina Draga, dolina ob Mošeniku, Jelendol, dolina ob Lomščicu)
- območja vodotokov z vodnimi in obvodnimi pojavi – prodišča, meandri, soteske, debri, hudourniške grape, nasutine, vršaji, hidrofilna vegetacija (Begunjščica, Tržiška Bistrica s pritokoma – Mošenik, Lomščica)

1.3 Kamniško–Savinjske Alpe

- območje skalnatega visokogorja (Grintovci, Ojstrica, Raduha)
- območje prehodnega sveta na gozdn meji (Velika planina, Jezerca in Kriška planina pod Krvavcem)
- območja površin za rekreacijo in turizem – smučišča (Krvavec, Velika planina, Golte; z manjšimi napravami pa tudi Jezersko in Raduha)
- vzorec gozdne krajine hribovitega sveta na strmih legah, po katerih tečejo stalni ali občasni potoki in hudourniki (pobočja nad dolino Kokre, krvavška pobočja, pobočja sredogorskega in hribovskega sveta Savinjskih Alp)
- vzorec kmetijske krajine sredogorskih planot ali izravnav (vasi med Možanco in Šenturško Goro) z mozaičnim površinskim pokrovom
- območja kmetijskih površin v ledeniških dolinah s kočnami (Logarska dolina, Matkov kot, Jezersko)
- območja visokogorskih kmetij – celkov (Jezersko, doline Kokre, Logarska dolina, Matkov in Robanov kot, Podolševa in Raduha)
- območja obvodne krajine (Kokra, Kamniška Bistrica in Savinja)
- območja celkov z arhitekturnimi dominantami (sv. Ambrož in Šenturška Gora pod Krvavcem, sv. Primož nad Kamnikom, sv. Anton v Podvolovljeku in sv. Duh pod Olševo)
- območja razvrednotenih območij – peskokopi in kamnolomi (Stahovica), odlagališča jalovine – (Črna) in počitniška naselja

Seznam vzorcev na tretji ravni

1.1.1 Dolina gornje Save Dolinke

- visokogorski svet
- prehodna območja na gozdni meji
- gozdovi na pobočjih
- ozke alpske doline z mozaičnim površinskim pokrovom
- kmetijski svet širokih alpskih dolin
- močvirni svet alpskih dolin
- obvodni svet

1.1.2 Triglavsko predgorje

- visoke gozdnate planote
- gozdovi na pobočjih
- kmetijski svet visokogorskih planin
- ozke alpske doline z mozaičnim površinskim pokrovom
- močvirni svet sredogorskih planot
- kmetijski svet gorskih kotlin

1.1.3 Osrednje območje Julijskih Alp

- skalna ostenja in vrhovi visokogorskega sveta
- visokogorski planotast svet
- skalnati podi
- manjše uravnave v visokogorskem svetu
- prehodna območja na gozdni meji
- visoke gozdnate planote
- kmetijski svet visokogorskih planin
- kmetijski svet na pobočjih

1.1.4 Gornja dolina Soče

- visokogorski svet
- skalnate uravnave v visokogorskem svetu – podi
- prehodna območja na gozdni meji
- gozdovi na pobočjih in nižjih gorskih hrbitih
- kmetijski svet širokih gorskih kotlin
- ozke gorske doline z mozaičnim površinskim pokrovom
- obvodni svet

1.1.5 Zahodni Julijski

- visokogorski svet

- skalnate uravnave v visokogorskem svetu – podi
- pobočja, vrhovi in sedla v alpskem predgorju z mozaičnim površinskim pokrovom

1.1.6 Jelovica

- sredogorska gozdnata planota
- kmetijski svet visokih planin
- močvirni svet sredogorske planote

1.2.1 Greben Karavank

- visokogorski svet
- prehodna območja na gozdni meji
- kmetijski svet na pobočjih
- gozdovi na pobočjih in hrbitih sredogorskega sveta
- kmetijski svet v gorskih dolinah

1.2.2 Obrobje Blejsko–Radovljiske ravnine

- sredogorski gozdnat svet
- kmetijski svet na pobočjih
- kmetijski svet v dolinah
- obvodni svet

1.3.1 Zahodne Kamniško–Savinjske Alpe

- visokogorski svet
- prehodna območja na gozdni meji
- kmetijski svet na pobočjih
- gozdovi na pobočjih
- gorske samotne kmetije – celki
- kmetijski svet ledeniških dolin s kočnami
- kmetijski svet gorske kotline
- obvodni svet

1.3.2 Vzhodne Kamniško–Savinjske Alpe

- visokogorski svet
- kmetijski svet na pobočjih visokogorskega sveta
- gozdovi na strmih pobočjih in v grapah
- gorske samotne kmetije – celki
- gozdovi v ozkih gorskih dolinah
- kmetijski svet uravnane dna ledeniških dolin
- celki z izstopajočimi arhitekturnimi členi